ANNO
ROK
I
ITALIA
POLONIA
ORGAN IZBY HANDLOWEJ POLSKO-ITALSKIEJ W WARSZAWIE
ORGANO DELLA CAMERA DI COMMERCIO POLACCO ITALIANA IN VARSAVIA
1
JZ
PLAKAT

ROK I, Nr. 1
MARZEC 1927

POLONIA-ITALIA

ORGAN IZBY HANDLOWEJ POLSKO-ITALSKIEJ
ORGANO DELLA CAMERA DI COMMERCIO POLACCO-ITALIANA

ANNO I, N. 1
MARZO 1927

Redakcja: Górnośląska 18, tel. 310-43
Administracja: Ś-to Krzyska 15
Tel. 37-93 i 37-98

Redazione: via Górnośląska 18, tel. 310-43
Amministrazione: via Ś-to Krzyska 15
Tel. 37-93 e 37-98

Redaktor Naczelny — Direttore Responsabile
Dr. Leon Pączewski

WARUNKI PRENUMERATY:
Cały rok: zł. 40, pół roku: zł. 20, kwartalnie zł. 10,
Numer pojedyńczy: zł. 4.
Konto P. K. O. 14.614

ABBONAMENTI:
Un anno: L. 100, Sei mesi L. 50, tre mesi L. 25,
Un numero separato: L. 10.
Conto-Corrente: P. K. O. 14.614 (Cassa Postale di Risparmio)

Treść:

PRZEDMOWA . . . . str 2
DR. A. MENOTTI CORVI: Tradycje historyczne stosunków gospodarczych italsko-poskich . . . . „ 3
DR. W. OLSZEWICZ: Górny Śląsk i Italja . . . . „ 13
PROF. ANTONI ADAM KRYŃSKI: Włochy czy Italja „ 16
DR. E. KOSTECKI: Hodowla nasion w Polsce . . . „ 16
B. MIKLASZEWSKI: Przemysł dykt klejonych w Polsce „ 18
T. JANISZOWSKI Bilans handlowy Polski . . . . „ 20
L. P.: Nowe podstawy organizacji przemysłowej w Italji „ 22
W. F. Przemysł tytoniowy i jego organizacja w Italji „ 24
L. P. Produkcja i wywóz owoców i warzyw w Italji „ 25
S. K. Przemysł jedwabny w Italji . . . . „ 27

KRONIKA POLSKA: Sytuacja Polski w liczbach . . „ 30
Rolnictwo . . . . „ 31
Przemysł . . . . „ 32
Handel . . . . „ 33
Komunikacje . . . . „ 33
Ustawodawstwo celne . . . . „ 33
Kredyt i finanse . . . . . . „ 34

KRONIKA ITALSKA: Handel . . . . „ 36
Komunikacje . . . . „ 36
Kredyt i finanse . . . . . . „ 36
Ceny . . . . „ 37

GŁOSY PRASY POLSKIEJ I ITALSKIEJ . . . . „ 39
DOKUMENTY IZBY . . . . „ 40

Sommario:

PREFAZIONE . . . . Pag. 2
DOTT. A. MENOTTI CORVI: Tradizioni storiche dei rapporti economici italo-polacchi . . . . . . „ 3
DOTT. W. OLSZEWICZ: L'Alta Slesia e l'Italia . . „ 13
PROF. ANTONI ADAM KRYŃSKI: Włochy o Italia . „ 16
DOTT. E. KOSTECKI. La coltura della sementi in Polonia . . . . „ 16
B. MIKLASZEWSKI: La produzione del legno compensato in Polonia . . . . „ 18
T. JANISZEWSKI: La bilancia commerciale della Polonia . . . . „ 20
L. P.: Nuova basi dell'organizzazione dell'industria in Italia . . . . „ 22
W. N.: L'industria del tabacco e sua l'organizzazione in Italia . . . . „ 24
L. P. Produzione ed esportazione degli agrumi ed erbaggi in Italia . . . . „ 25
S. K. L'industria della seta in Italia . . . . . . „ 27
CRONACA POLACCA: Situazione della Polonia in cifre . . . . „ 30
Agricoltura . . . . „ 31
Industria . . . . „ 32
Commercio . . . . „ 33
Legislazione doganale . . . „ 33
Comunicazione . . . . . „ 33
Credito e finanze . . . . „ 34

CRONACA ITALIANA: Commercio . . . . „ 36
Comunicazione . . . . . „ 36
Credito e finanze . . . . „ 36
Prezzi . . . . „ 37
RESOCONTI DELLA STAMPA POLACCA ED ITALIANA . . . . „ 39
ATTI CAMERALI . . . . „ 40

PRZEDMOWA

Coraz bardziej ożywiające się stosunki gospodarcze między Polską a Italją, a w związku z tem wyłaniająca się potrzeba możliwie najdokładniejszego wzajemnego poznania rynków gospodarczych obydwu krajów stały się powodem, iż Izba Handlowa Polsko-Italska w Warszawie postanowiła przystąpić do wydawania czasopisma, które pozwoliłoby śledzić postępy i przemiany, dokonywujące się w ich gospodarce narodowej.

Publikując artykuły, korespondencje oraz notatki informacyjne ze wszystkich dziedzin życia gospodarczego obydwu krajów, POLONIA-ITALIA umożliwi sferom zainteresowanym zapoznanie się z rodzajem i jakością produkcji krajowej, żródłami zakupu i organizacją sprzedaży i pozwoli ocenić, w jakim zakresie możliwości zbytu dadzą się zrealizować.

Redakcja zapewniła sobie zarówno udział wybitnych polskich, jak i italskich ekonomistów, polityków, oraz przedstawicieli sfer gospodarczych Polski i Italji i jej dążeniem będzie utrzymać treść pisma na poziomie możliwie najbardziej poważnym.

Zamierzamy wydać cały szereg numerów specjalnych, poświęconych poszczególnym dziedzinom życia gospodarczego, które pozwoliłyby zapoznać się ż całokształtem spraw, z temi dziedzinami związanych.

Numer drugi zostanie wydany na Targi Medjolańskie, mające odbyć się w kwietniu r. b.

Zdajemy sobie sprawę, iż, jak każde wydawnictwo początkujące, zeszyt niniejszy nie jest wolny od pewnych braków i usterek. Dążeniem Redakcji będzie w dalszych zeszytach zarówno treść, jak i stronę zewnętrzną pisma doprowadzić w miarę możności do jaknajwiększej doskonałości.

Żywimy nadzieję, iż w wysiłkach naszych w tym kierunku spotkamy się z należytem współdziałaniem zarówno sfer gospodarczych polskich, jak i italskich, których cenne wskazówki będą zawsze z całą życzliwością brane przez Redakcję pod uwagę i odpowiednio wykorzystywane.

PREFAZIONE

Le relazioni economiche fra la Polonia e l'Italia che assumono sempre maggior sviluppo, e la necessità di diffordere le canoscenza esatta dei mercati economici dei due Paesi, hanno consigliato la Camera di Commercio Polacco-Italiana, d'iniziare la pubblicazione di una rivista, che permetta di seguire i progressi ed i cambianenti dell'economia nazionale dei due Stati.

Con la pubblicazione di articoli, corrispondenze, note informative, che illustreranno l'attività economica dei due Paesi, „POLONIA-ITALIA" faciliterà alle sfere interessate la conoscenza delle produzioni nazionali, dei luoghi d'acquisto e dei sistemi di vendita, permettendo cosi uń orientamento sulle possibilità degli scambi commerciali.

La Redazione si è assicurata la collaborazione di eminenti economisti, uomini politici e rappresentanti del mondo economico della Polonia e dell'Italia, e tende a mantenere, nella misura del possibile, il contenuto della rivista ad un'adeguata altezza.

Ci proponiamo di pubblicare una serie di numeri speciali, dedicati alle singoli attività della vita economica, permettendo cosi la conoscenza dell'insieme delle questioni, che essa concernano. Il secondo numero sarà dedicato alla Fiera di Milano, che avrà luogo nell'aprile prosimo.

Ci rendiamo conto che, come in ogni pubblicazione che si inizia, il presente numero non è esente da mancanze e difetti. Ci proponiamo però di perfezionare in seguito nella misura del possibile, tanto il contenuto, quanto la forma della rivista. Speriamo, che i nostri sforzi saranno compresi e validamente secondati dalle sfere economiche sia polacche, che italiane, i cui pregevoli pareri saranno sempre molto graditi ed opportunamente applicati dalla Redazione.

TRADYCJE HISTORYCZNE STOSUNKÓW GOSPODARCZYCH ITALSKO-POLSKICH *)

(Tradizioni storiche dei rapporti economici italo-polacchi)

I. O potrzebie podjęcia badań stosunków handlowych italsko-polskich

Coraz bardziej zacieśniające się stosunki polityczne i gospodarcze Italji i Polski nakazują dokładne i wyczerpujące poznanie ich całokształtu nietylko w chwili obecnej, lecz również w czasach dawniejszych. Znajomość przeszłości tych stosunków niewątpliwie jeszcze bardziej pogłębi uczucia przyjaźni, łączące od wieków Italję i Polskę i stanie się cementem, który wzmocni i zagwarantuje ich trwałość.

Znaną jest siła wspomnień historycznych. Przyczynia się ona do wytworzenia spójni duchowej wśród poszczególnych narodów, zbliżając je do siebie. Pamiętać bowiem należy, iż celem historji jest stwarzanie drogą znajomości i rozpamiętywania przeszłości dóbr duchowych, łączących oddzielne indywidua i społeczności ludzkie.

Niestety, stwierdzić musimy, iż stan badań, dotyczących historycznego rozwoju stosunków italsko-polskich i szczególnie stosunków gospodarczych zarówno w Italji, jak i w Polsce nie jest zupełnie zadawalający. Wprawdzie cały szereg przyczynków, opracowanych w ostatnich kilkudziesięciu latach, w znacznym stopniu przyczynił się do rozjaśnienia mroków, zalegających znajomość tych stosunków, lecz nie wyczerpuje on ich całokształtu. Na podstawie dotychczasowych badań historycznych można odtworzyć dzieje ich tylko ułamkowo. Opracowanie całokształtu rozwoju stosunków politycznych, kulturalnych i szczególnie gospodarczych wciąż czeka na swego historyka, którytby z całym zapałem i energją zechciał poświęcić się dociekaniom naukowym i pracą swą wypełnił lukę, którą wszyscy, interesujący się temi stosunkami, wciąż dotkliwie odczuwają.

Podjęta w niniejszym szkicu próba przedstawienia w krótkim zarysie stosunków gospodarczych italsko-polskich w ich dziejowym rozwoju nie rości sobie pretensji ani do wyczerpania tematu, ani do wykrywania nowych faktów historycznych. Ubóstwo opracowań naukowych, zdaje się, w dużej mierze usprawiedliwia niedoskonałość obrazu rozwoju wspomnianych stosunków, na których naszkicowanie tutaj się pokusiliśmy.

Bylibyśmy dumni i za ogromną poczytywalibyśmy sobie zasługę, gdyby ten skromny szkic pobudził bardziej powołane od nas jednostki do pracy konstrukcyjnej, któraby wzbogaciła naukę historji dziełem o rozwoju stosunków gospodarczych italsko-polskich, wyczerpującem wszystkie momenty, tym rozwojem objęte.

II. Tranzyt przez terytorjum obecnej Polski w epoce starożytnego Rzymu

Przez terytorjum, na którem miało powstać Państwo Polskie, przechodziły drogi handlowe o znaczeniu międzynarodowem jeszcze na kilka wieków przed erą chrześcijańską. Mianowicie w owych czasach różnemi drogami, prowadzonemi przez terytorjum obecnej Polski, podejmowali wyprawy kupcy etruscy i rzymscy do brzegów Bałtyku, skąd wywozili niezmiernie ceniony w owych czasach bursztyn, wydobywany w dzisiejszem Ostrołęckiem i Przasnyskiem. Nadto wywozili oni i inne towary, jak np. futra bobrowe, przywożąc wzamian wytwory rodzimego przemysłu [1]).

Wbrew Plinjuszowi, który podjęcie handlu bursztynowego w II-im wieku przed naszą erą przypisywał wenetom, dowodzi Sadowski [2]), iż znacznie dawniejszy z Północą Europy był handel, prowadzony przez etrusków. Ich najdawniejsze pojawienie się na porzeczach Odry i Wisły miało miejsce około połowy V wieku przed naszą erą (dowodzą tego znalezione bronzy). Handel ten w owych czasach był handlem zamiennym.

Około roku 150 przed naszą erą handel etruski czysto zamienny przeistacza się w części w handel pieniężny. Pojawienie się monet republikańskich oznacza koniec w tych stronach handlu etruskiego (około roku 120 przed n. E.). Zmuszają etrusków do zupełnego zaniechania handlu z Północą ruchy ludów północnych (około r. 103 p. n. E.). Przez pe-

---

*) Referat, wygłoszony dn. 15 marca 1927 r. na inauguracji Komitetu Prowincjonalnego w Katowicach Izby Handlowej Polsko-Italskiej w Warszawie.

[1]) Jan Rutkowski. Zarys gospodarczych dziejów Polski Poznań, 1923, str. 74.

[2]) J. N. Sadowski. Drogi handlu greckiego i rzymskiego przez porzecza Odry, Wisły, Dniepru i Niemna do wybrzeży morza Bałtyckiego. (Pamiętniki Akademji Umiejętności w Krakowie, Tom III. 1876, str. 14 i 69).

wien przeto czas handel italski ustaje i odradza się za panowania Augusta. (handel Wenetów).

Za czasów Tyberjusza, Kaliguli i Klaudjusza handel bursztynowy zanika. O całkowitym jego upadku świadczy m. in. wysłanie ekwesa rzymskiego za czasów Nerona, aby odszukał dawne commercia ea et littora (drogi handlowe i wybrzeża). Podjęty wówczas handel bursztynowy nie ustaje za jego następców (Tytusa, Domicjana i t. p.). Świadczą o tem monety, rozsypane na Śląsku, w Wielkopolsce, b. Królestwie Polskiem i t. p. Za czasów Trajana po zdobyciu Dacji (w r. 106 n. E.), a więc po zmianie granic państwa rzymskiego, i później, za Hadrjana, handel zaczął kierować się szlakami, idącemi wzdłuż wschodnich porzeczy historycznych ziem polkich (Prypeć, Berezyna, Dniepr Górny). Ten handel na owych porzeczach trwał do 270 roku n. E., t. j. do utraty Dacji Zadunajskiej, handel zaś na porzeczach zachodnich trwał do IV wieku n. E., o czem świadczą liczne monety Antonina, Marka Aurelego, Karakalli, Djoklecjana, Konstantyna i t. p., napotykane na wszystkich drogach handlowych po San i Wisłę.

Tak więc widzimy, iż drogi, prowadzące przez obecne terytorjum Polski, znane już były w czasach bardzo odległych, bo od w. V-go, przez N. Chr., aż do ostatnich chwil panowania Rzymu.

W epoce wczesnego średniowiecza, drogi te tracą na znaczeniu. Pewien ruch handlowy ożywia się dopiero, począwszy od IX-go wieku. Około XIII wieku drogi polskie zaczynają odgrywać coraz większą rolę w handlu międzynarodowym. Zanim jednak obszerniej o tych drogach pomówimy, zbadajmy genezę zainteresowania się w Italji Państwem Polskiem, jako terenem gospodarczym.

III. Geneza stosunków gospodarczych italsko-polkich w wiekach średnich

a) Czynniki natury fiskalno-kościelnej.

Jeżeli chodzi o ustalenie genezy stosunków gospodarczych italsko-polskich pod względem chronologicznym, należy odnieść ją do wieków XII i XIII-go. Ożywione stosunki natury kościelnej, jakie w owej epoce panowały między temi krajami i które między innemi wyrażały się w bezpośredniem płaceniu przez mieszkańców Polski od XII wieku, t. zw. świętopietrza, czyli stałej rocznej daniny na rzecz Papieża [1], nie mogły pozostać bez wpływu na zainteresowanie się Italji Polską, jako terenem, mogącym stać się źródłem stałych zysków handlowych.

Wiadomo, iż pierwszymi dostojnikami kościelnymi Polski byli Italowie (Rzymianie lub Toskańczycy), a zakon Joannitów w początkach swoich, wyłącznie składał się z Italów. Ci dostojnicy kościelni starali się mieć wokół siebie ludzi, którychby mogli rozumieć i być przez nich rozumiani. Szli za nimi ludzie, zachęcani bogactwami naturalnemi kraju. Italowie byli właśnie jedni z pierwszych, którzy zwrócili uwagę na płody mineralne kraju i zdecydowali się na ich eksploatację. Na uwagę między innemi zasługuje przywilej dla górników za czasów Leszka Białego (początek XIII wieku), w którym pozwala się im rządzić prawem i zwyczajami krajów, skąd pochodzą. Otóż w tym przywileju wspomnina się o Romani, jako o tych, którzy mieli w początkach XIII wieku zainteresować się bogactwami mieneralnemi Polski. Wprawdzie pojęcie Romani obejmuje obok Italów również i inne romańskie narody (w odróżnieniu od theutonici), jednak przedewszystkiem miano we wspomnianym przywileju na myśli Italów.

Na większą jednakże skalę rozwinęły się stosunki handlowe polsko-italskie dopiero za czasów Władysława Łokietka, kiedy Polska, zjednoczona i wzmocniona pod względem politycznym, stała się bardziej znana ludom Południa i zaczęła do siebie silniej przyciągać cudzoziemców [1]). W tym czasie do Polski zaczynają przyjeżdżać regularnie kolektorzy Kamery Apostolskiej, zachęcając do przybycia do Polski również swych krewnych i znajomych kupców. Chcąc zebrane pieniądze przewieźć do Italji, bez narażenia się na ewentualne straty, kolektorzy powierzali je mieszkańcom Krakowa, zazwyczaj kupcom, którzy mieli dostarczyć je następnie bankierom papieskim w Wenecji lub Brugji.

Kupcom krakowskim przysługiwało prawo przez pewien czas posługiwania się temi pieniędzmi, dla celów obrotu handlowego. Była to zatem właściwie bezprocentowa pożyczka, udzielana przez kolektorów tym kupcom.

W Brugji [2]), ówczesnej kolonji italskiej, z racji tych stosunków, kupcy krakowscy byli bardzo częstymi gośćmi. Ptaśnik [3]) sądzi, iż kupcy ci tam posiadali swych pełnomocników, którzy w imieniu polskich dłużników wypłacali należne sumy italskim domom bankierskim.

b) Czynniki natury gospodarczej.

Obok wyżej omówionych czynników natury fiskalno-kościelnej na powstanie stosunków gospodarczych italsko-polskich złożyły się również czynniki natury gospodarczej.

Jak wiadomo, w wiekach średnich italowie po-

---

[1]) Danina ta była płacona na znak oddania się Polski w opiekę i protekcję Papieża. Tą drogą usiłowano osłabić zależność od cesarza niemieckiego. Świętopietrze płaciły wszystkie ziemie Polski, tak, że ten obowiązek stanowił nawet specjalną cechę, odróżniającą kraje polskie od sąsiednich. (Patrz Kutrzeba: Historja ustroju Polski. Kraków 1920, str. 14).

[1]) W owych czasach spotyka się w Polsce często osoby z przydomkiem „Gallicus", który od wieku XIII do XV oznaczał prawie wyłącznie pochodzenie italskie. Od w. XV wchodzi powoli w użycie nazwa „Italicus".

[2]) Ptaśnik: Kolektorzy Kamery Apostolskiej. (Rozprawy Akademji Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny, Tom 50, 1907).

[3]) Ptaśnik: Włoski Kraków za Kazimierza Wielk. i Wł. Jagiełły. (Rocznik Krakowski 1911, tom XIII, str. 56).

siadali kolonje: flandryjską (w Brugji) i czarnomorską (Kaffa, Kilja, Białogród). Przez Polskę w tych czasach prowadziły drogi, któremi można było sprowadzać towary z kolonij czarnomorskich do Flandrji. Droga morska, łącząca z temi kolonjami Wenecję i Genuę, wobec usadowienia się pod bokiem niebezpiecznej potęgi tureckiej już nie wystarczała. Poza tem droga ta była ogromnie odległa. Tymczasem Italowie napotkali na współzawodnictwo zakonu N. Marji Panny, który te same towary zaczął sprowadzać drogą lądową do Brugji, mianowicie przez Lwów [1]. Względy więc również konkurencyjne zmusiły w komunikowaniu się z Flandrją do posiłkowania się drogą lądową i możliwie najkrótszą. Trzeba zauważyć, iż Flandrja wówczas stanowiła jedno z głównych ognisk przemysłu i handlu w Europie. Tutaj stykał się handel północny i południowym, tutaj przywozili swe wschodnie towary Italowie, by je sprzedawać odbiorcom z różnych krajów. We Flandrji osiedli bardzo liczni kupcy i bankierzy italscy, którzy ciągnęli zyski z wymiany pieniędzy, udzielali pożyczek i t. p., tutaj między innemi został założony słynny na cały świat dom bankierski Medyceuszów. obsługiwany przez Tomasza Portinari i Tomasza Guidotti. Również powstał tam dom kupiecki genueński, na wzór tak zwanych Fondaco, na czele których stał konsul i dwóch radców, tworzących zarząd instytucji „masseria". Konieczność więc posiłkowania się drogą lądową w komunikowaniu się z Flandrją, względnie Brugją, stała się niewątpliwie jedną z najważniejszych przyczyn zainteresowania się Polską, jako krajem tranzytowym, przez który szła niezmiernie dogodna droga z posiadłości italskich, nad brzegami Czarnego Morza i szczególnie z Kaffy, będącej już w XIII wieku potężną kolonją italską.

Pierwsi Italowie, którzy skierowali się do Polski byli zdaniem Ptaśnika [2]), genueńczykami. Z Polską zapoznali się oni, jak już wspomnieliśmy, przez kolektorów oraz we Flandrji, gdyż, jak znowu twierdzi Kutrzeba [3]), już w końcu XII wieku przybywały tam towary z Polski (np. miedź), a wraz z niemi kupcy krakowscy.

Za kupcami genueńskiemi podążyli do Polski kupcy z innych państw italskich (Medjolanu, Florencji, Wenecji i t. d.). Kupcy ci sadowili się nietylko w Krakowie, lecz również we Lwowie, a nawet we Włodzimierzu, pośrednicząc między kolonjami italskiemi Czarnomorską i Flandryjską. Ze Wschodu przywozili oni różnego rodzaju korzenie i jedwab, z Flandrji zaś słynne sukna flandryjskie, z któremi zaczęła konkurować Florencja, lecz nie mogła im jeszcze wówczas dorównać [4]).

Handel ten, jak widzimy, nie był to handel bezpośredni między Italją a Polską, lecz właściwie tranzytowy.

Oczywiście, iż przy obowiązującem w wiekach średnich, zarowno w Polsce, jak i w całej Europie Zachodniej, prawie składu (ius depositionis vel stapulae, Stapelrecht, droit d'étape) kupcom cudzoziemskim, pragnącym korzystać z dróg tranzytowych polskich, wygodniej było osiadać w miastach polskich i stąd handel ten rugulować. Jak wiadomo, prawo składu wymagało, aby kupcy, jadący z towarami, zatrzymywali się w miastach, prawem tem obdarzonych i sprzedawali tutaj swoje towary przez określony zgóry czas i na oznaczonem miejscu. Przy względnem prawie składu, towar niesprzedany w określonym przeciągu czasu, mianowicie, zwykle w kilku lub kilkunastu dniach, mógł być wieziony dalej.

Przy stosunkowo natomiast rzadkiej formie składu bezwzględnego, towar niesprzedany musiał być wieziony z powrotem. Prawu składu podlegali głównie kupcy cudzoziemscy wiozący towary zagraniczne, kupców zaś, zamieszkałych w Polsce, stosunkowo rzadko dotykał ten przepis [1]). W tych warunkach osiadanie kupców italskich w miastach polskich, szczególnie w Krakowie i we Lwowie, było podyktowane koniecznością, gdyż ułatwiało to im prowadzenie handlu tranzytowego.

O bezpośrednim handlu między Italją a Polską można mówić dopiero w końcu XIV wieku. Rozmiary tego handlu były względnie niewielkie. Z Italji przywożono słynne w owych czasach na cały świat sukna lukeńskie i florenckie oraz wyroby jedwabne weneckie i florenckie. Do rozpowszechnienia tych wyrobów w dużej mierze przyczynił się Aynolfo Tedaldi, żupnik i jednocześnie największy w Polsce kupiec w wiekach średnich, który zdołał je wprowadzić na dwór królewski.

Polska w owych czasach importowała do Italji skóry, futra, ołów i przedewszystkiem słynny czerwiec, t. j. ziarnka z robakiem, zw. czerwcem, gryzącym i niszczącym owoc (granum scarlati), z którego sporządzono farbę czerwoną do kolorowania sukien i jedwabiu. Czerwiec był przedmiotem ożywionego handlu z Florencją i Wenecją. Towar ten wywozili na rynek wenecki nietylko kupcy polscy i osiadli w Polsce italowie, lecz również kupcy norymberscy i wrocławscy. Tak więc już w końcu wieków średnich Niemcy byli pośrednikami w handlu między Polską a zagranicą. Niemcy przywozili również do Italji polskie skóry i futra. Ale z czasem pośrednictwo to zanika i handel między Italją a Polską staje się bezpośredni. Wenecjanie bowiem i Florentczycy, przybyli do Polski, obywają się bez pośrednictwa, korzystając z pomocy swych krewnych, zamieszkałych w miastach italskich. Nie brali oni przeważnie gotówki za przywiezione towary, lecz otrzymywali wza-

---

[1]) Kutrzeba. Handel Polski ze Wschodem w wiekach średnich. Kraków 1903, str. 28 i nast.

[2]) Ptaśnik. Włoski Kraków etc. str. 57.

[3]) Kutrzeba. Handel Krakowa w wiekach średnich Rozpr. h. f. Ak. Um. Tom 44), Kraków, 1903.

[4]) Ptaśnik. Włoski Kraków etc. str. 74.

[1]) Lewicki. Prawo składu w Polsce. Lwów 1910, str. 32 i nast.

mian inne. Towary, przywożone przez nich do Polski, były nietylko prowenjencji krajowej, lecz i obcej (np. korzenie, pieprz, cukier, surowy jedwab, bawełna, a z własnych—słynne szkła z fabryk na Murano, delikatne tkaniny z jedwabiu i bawełny, aksamity, materje brokatowe i t. p.).

Italowie w Polsce nietylko prowadzili handel zagraniczny, lecz również wewnątrz kraju. Handlowali więc oni solą, ołowiem, kupowali lasy, sprzedawali z nich drewno, lub palili je, by otrzymać węgiel, czy potaż, handlowali wołami, sprowadzonemi ze wschodnich stron kraju i suknem (flandryjskiem, śląskiem i łużyckiem [1]). Handel ten Italowie prowadzili nietylko w Krakowie, lecz również we Lwowie, Poznaniu i t. p.

Wpływy handlowe Italji w początkach XV wieku coraz bardziej się wzmagają. Towary italskie zwycięsko współzawodniczą z towarami innych krajów. Tak np. jedwabie, aksamity, materje brokatowe, weneckie, szczególnie zaś sukna lukeńskie i florenckie oraz różne złotogłowy florenckie zaczęły wypierać flandryjskie. Ten bezpośredni handel między Italją a Polską odbywał się drogami, idącemi z Krakowa do Pragi i Wiednia, skąd były połączenia z miastami Italji [2]).

Najbardziej ożywione stosunki handlowe w wiekach średnich łączyły Polskę z Wenecją, będącą w owej epoce najbardziej handlowem miastem Italji i najbliżej Polski położonem.

Kupców polskich spotyka się w Wenecji już pod koniec wieku XIV [3]). W tym samym czasie spotyka się również w Polsce wielu kupców z Wenecji, którzy prowadzą handel ze swoją ojczyzną. Szczególnie zasłynął w Krakowie niejaki Piotr Bicarini, który prowadził w Polsce wielkie interesy handlowe i działał w imieniu pewnego domu bankowego we Florencji, pożyczając pieniądze mieszkańcom licznych miast w Polsce. Poza kupcami z Wenecji spotykamy w wiekach średnich, jak już zaznaczyliśmy, również kupców z innych miast italskich, np. z Mejolanu (Jakób Guidotti, kolektor papieski i t. p.), z Ferrary (Piotr i Krzysztof de Cadano), z Lukki (Jan Gerardi, Monaldo i inni) i Perugji (słynny na owe czasy bankier Lodovico Baglioni). Cały szereg przybyszów pochodzi z Florencji (Szymon Talenti, Leonardo Bartoli i t. p.). Szczególnie bardzo rozległą działalność handlową w Polsce prowadzili bracia Leonardo, Guidone i Antonio Ricci, mając do pomocy brata Michele, który znów załatwiał ich interesy na gruncie italskim (w Wenecji). Do Wenecji wywożono głównie, jak już wspomnieliśmy czerwiec, ołów z Olkusza, sól, skóry i futra. Najkrótsza droga z Krakowa do Wenecji szła na Wiedeń, Neukirchen, Semmering, Bruck, Nuleben, St. Veit, Villach, Pontebbę, Chiusę, Giemone, S. Daniele, Portogruaro i Treviso[1]). Droga ta do Krakowa była otwarta na mocy układu, zawartego między Kazimierzem Wielkim a Rudolfem IV, Księciem Austrji, zapewniającego wzajemną swobodę handlu dla kupców wiedeńskich w Krakowie i krakowskich w Wiedniu. Ponieważ po drodze kupcy zazwyczaj załatwiali interesy handlowe w różnych miastach, z któremi łączyły ich bliskie stosunki, często droga ta zbaczała do Norymbergji, Wrocławia i innych miast. Wieźć towary tylko do Wenecji było zbyt kosztowną rzeczą i dlatego handel z Wenecją łączono z handlem wrocławskim i norymberskim.

Z prawdziwem zadowoleniem zaznaczamy, iż Italowie, osiedli w Polsce i prowadzący handel oraz trudniący się innemi zawodami, okazali się niezmiernie lojalnemi obywatelami Polski. Wśród dzierżawców ceł w Polsce średniowiecznej było wielu Italów. Otóż dzierżawca ceł narodowości italskiej kontrolował z taką samą sumiennością swego ziomka, jako i Polaka, przyczem uważnie baczył, by towar do Polski nie był przemycany. Ptaśnik opisuje (Włoski Kraków), iż w tym czasie, kiedy Antonio był żupnikiem, Albicius de Medici dzierżawił cła krakowskie. Ponieważ Antonio, czy też jego pełnomocnicy podali na granicy mniejszą ilość towarów, aniżeli w rzeczywistości było na wozach, doszło między nimi do konfliktu.

Z wyżej przytoczonych rozważań wynika, iż handel w wiekach średnich z Italją przedstawiał się dość skromnie. Początkowo ograniczony wyłącznie do tranzytu, z czasem, od końca wieku XIV, przybiera większe nieco rozmiary i obejmuje bezpośrednią wymianę towarów między Italją a Polską.

IV. Italowie na usługach przemysłu polskiego

Italowie, przybyli do Polski w wiekach XIV—XVI, nietylko zajmowali się handlem, lecz również starali się otrzymywać w dzierżawę najważniejsze rodzaje dochodów królewskich, t. zw. żupy i cła. W najstarszych księgach miasta Krakowa spotykamy nazwiska italskie żupników już około połowy XIV wieku. Z początku jest ich w Polsce niewielu. Liczba ich wzrasta w miarę zwiększania się emigracji italskiej do Polski pod koniec wieku XIV, będącej następstwem licznego odwiedzania Polski przez kolektorów narodowości italskiej. Dzięki zacieśnieniu stosunków z Italją przez Ludwika Węgierskiego oraz Władysława Jagiełłę, który ze wszystkiemi państwami północno-italskiemi w ścisłej pozostawał przyjaźni, (szczególnie z dworem medjolańskim oraz Wenecją) [2]), zjawiają się w Polsce genueńczycy, florentyńczycy, wenecjanie i t. p. Przybywają oni jednak przeważnie nie na własną rękę, lecz jako przedsta-

[1]) Ptaśnik. Op. cit. str. 83 — Kutrzeba. Handel Krakowa w wiekach średnich, Kraków, 1903.

[2]) Rutkowski. Op. cit: str: 76:

[3]) Ptaśnik. Op. cit. str. 76.

[1]) Simonsvelt. Fondaco der Tedeschi in Venedig. Stuttgart, 1887, II str. 98.

[2]) Ptaśnik. Op. cit. str. 90.

wiciele wielkich spółek handlowo - bankierskich, szczególnie florenckich (np. słynna firma bankowa Medyceuszów). Wysyłając swych pełnomocników do Polski, domy te dostarczały im pieniędzy na dzierżawę kopalń, czy ceł, dochodami zaś dzielono się [1]).

Jednym z pierwszych żupników italskiego pochodzenia (z Wenecji) był niejaki Piotr Bicarini, o którym już wspominaliśmy, zwany w Polsce Pikaranem. Do Polski przybył on prawdopodobnie w końcu XIV wieku i dorobił się w niej znacznej fortuny. Wziął on wraz ze swoim siostrzeńcem Bonajuntą w dzierżawę w 1409 roku żupy wielickie, bocheńskie oraz ruskie. Z pewnemi przerwami dzierżawił je on do r. 1421. Cieszył się dużem poważaniem zarówno u Władysława Jagiełły, jak w swoim kraju rodzimym, Wenecji, który go uważał za ambasadora w Polsce i zarazem swego pełnomocnika, gdy chodziło o zawarcie przymierza zaczepno-odpornego przeciw wspólnemu nieprzyjacielowi Zygmuntowi Luksemburskiemu, królowi węgierskiemu i rzymskiemu. Również godzi się nadmienić, iż na dworze króla Wł. Jagiełły wyróżnił się Jakób de Paravisino z Medjolanu, który wykonywał ważne funkcje dyplomatyczne, będąc używany przez króla polskiego do licznych poselstw[2]).

Wśród żupników pochodzenia italskiego wcześniej jeszcze od Bicarini'ego odznaczyli się Paulinus i Piotr Cavallo z Genui. Ten ostatni, zwany też Peterlinem, zainicjował w 1357 roku wybudowanie w Bochni pierwszego szpitala i cieszył się dużą powagą u Kazimierza W., dzięki czemu powołano go do spisania zwyczajów żupników. Również Jan Cavallo, syn Paulinusa, był powołany w r. 1368 obok innych do spisania zwyczajów górniczych. Wspomnieć dalej należy też o genueńczyku Gotffriedzie Gallikusie, który był radcą miejskim w Krakowie i tak pokochał kraj, że umierając część swego ogromnego majątku zapisał na cele społeczne (między innemi górnikom) [3]).

Wogóle należy stwierdzić, iż działalność Italów jako żupników dla rozwoju przemysłu solnego w Polsce okazała się bardzo pożyteczna. „Za Kazimierza Wielkiego, — pisze Ptaśnik, — żupy, dzięki działalności genueńczyków zostały urządzone jaknajlepiej, tak, że o dzierżawę dobijają się formalnie, przelicytywując się wzajemnie". Italowie za czasów Władysława Jagiełły dzielnie rywalizują na polu przemysłowem, głównie kopalnianem, z Niemcami. Prócz żup dzierżawią oni kopalnie srebra i ołowiu w Olkuszu i w innych miejscowościach. Nietylko za Władysława Jagiełły, lecz również za jego następców w dziedzinie kopalnictwa Italowie mają przewagę nad Niemcami krakowskimi. Żupy krakowskie od czasu do czasu były również wydzierżawiane przedstawicielom innych narodowości. Żupy natomiast ruskie przez cały niemal czas panowania Kazimierza Jagiellończyka i nawet w wieku XVII pozostają wyłącznie w ręku Italów, którzy zarazem biorą w swe ręce i cła we wszystkich ważniejszych miastach na Rusi Czerwonej [1]).

Znaczenie stosunków handlowych z Italją nie sprowadza się jedynie do korzyści gospodarczych, osiąganych przez obydwa kraje. Tkwi w nich nieprzeciętny walor kulturalny. Italowie bowiem, urządzając żupy krakowskie i ruskie i sprowadzając po raz pierwszy do Polski wschodnie towary, drogocenne wyroby jedwabne i różne tkaniny, przyczyniają się do podniesienia smaku i wymagań kulturalnych. Italscy żupnicy w XIV wieku po raz pierwszy spisują zwyczaje żupne z przed r. 1368, budują szpitale, przeprowadzają za Władysława Jagiełły reformę systemu monetarnego (mincmistrz Monaldi z Lukki, specjalnie sprowadzony w r. 1393 z Czech) [2]) i zawiadują mennicą (oprócz Monaldiego Szymon De Talentis i Leonard Bartoli na początku XV wieku).

V. Wzrost żywiołu italskiego w wieku XVI-ym

Ślub Zygmunta Starego z Boną, pochodzącą z rodziny medjolańskiej Sforzów, i przybycie jej do Polski nie mogły pozostać bez wpływu na kulturę polską i stosunki handlowe polsko-italskie, tem bardziej, że jej pobyt w Polsce zbiega się z okresem potęgowania się wpływu renesansu italskiego w całej Europie, a więc i w Polsce. Wpływy te m. in. znalazły wyraz w naśladowaniu architektury italskiej, strojów italskich, wnętrz mieszkań, sprowadzaniu italskich owoców i przysmaków, kupowaniu obrazów i t. p. Moda italszczyzny zapanowała we wszystkich dziedzinach życia kulturalnego (wypierając wpływy kultury niemieckiej). Do Krakowa obok już osiadłych, przybywają zastępy nowych Italów, wenecjan, florentyńczyków, bolończyków, medjolańczyków, lukkezów, sieneńczyków i t. d. Obok kupców miasta polskie, szczególnie Kraków, goszczą w swych murach różnych rzemieślników, mularzy i kamieniarzy z północnej Italji, zwłaszcza okolic Como, którzy prowadzą różne budowy, rzeźbią pomniki i t. p. W Krakowie wszystkie wielkie domy bankierskieześrodkowują się w rękach Italów. Również i w mniejszym handlu Italowie zyskują w Krakowie przewagę.

Józef Wawel-Louis w swojej „Przechadzce Kronikarza" (Kraków, 1890) opisuje, iż jeszcze w drugiej połowie XVII wieku rynek Krakowski był nawpół italski. Domy dookoła niego posiadają rodziny: Amadei, Amandi, Alantse, Balli, Briganti, Cantelli, Cellari, Cortini, Canellini, Fiorentini, Facchinetti, Gia-

[1]) Ptaśnik. Op. cit. str. 91.
[2]) Ptaśnik. Op. cit. str. 66.
[3]) Poza tem dostarczał on kapitałów możnym panom, szczególnie zaś monarchom. Wł. Jagiełło pozostał mu dłużny. 1205 grzywien, którą to sumę Fattinanti przekazał w testamencie katedrze przemyskiej (Ptaśnik — Kultura włoska w wiekach średnich w Polsce. Warszawa, 1922, str. 34 i 35).

[1]) Ptaśnik. Idem str. 77:
[2]) Piekosiński. O monecie i stopie menniczej w Polsce w XIV i XV wieku (Rozpr. h. F. A. U. T. IX), Kraków, 1878.

notti, Biselli, Luccini, Lupi, Montelupi, Pestalozzi; Tucci, Toriani i wiele innych.

Wiele z osiadłych w Polsce rodzin należało do znakomitych italskich rodów szlacheckich, a nawet magnackich. Przeważnie zajmowali się oni handlem, prowadząc go na dużą skalę. Stanisław Tomkowicz w pracy swej pod tytułem „Włosi kupcy w Krakowie w w. XVII i XVIII" (Rocznik Krakowski, tom III, r. 1900) pisze o nich, co następuje: „Byli nader rządni i utrzymywali starannie książki hadlowe. Inwentarze ich sklepów, zachowane w sporej liczbie w aktach miejskich, wskazują na wielką zasobność w towary, znacznej nieraz wartości; obok korzeni, win zagranicznych i owoców południowych, głównym artykułem handlu, przez włochów wprowadzonego, były towary bławatne fabrykatu włoskiego. Dzielono je w spisach na różne grupy, biorące swe nazwy od miast, które wyrobem pewnych rodzajów tkanin głównie się wsławiły. I tak rozróżniano: materje weneckie i sukna weneckie, materje genueńskie, neapolitańskie, lukkieńskie, a systematyczne inwentarze dają pod względem gatunku fabrykatów, wchodzących w te grupy, bardzo pouczające wskazówki". Niektórzy z osiadłych w Polsce Italów doszli do ogromnych fortun i znaczenia. Pisze o nich Tomkowicz, iż: „jako synowie narodu nieznającego (szlachecko-polskich) uprzedzeń do zawodu kupieckiego, brali się oni w Polsce skwapliwie do łokcia i za ladą sklepową nieraz dorabiali się znacznych fortun. Nie przestawali kupczyć nawet wtedy, gdy stawali się właścicielami licznych włości..." I dalej pisze Tomkowicz, iż „rozszerzali (oni) z Krakowem wielkie handlowe lub bankowe interesy na wielkie miasta w kraju, a nawet na targi międzynarodowe, rzucali kapitałami na szalę wojenną, (jak Sebastjan Montelupi, pożyczający Batoremu pieniędzy na wyprawę moskiewską), przechylali na tę lub ową stronę szanse kandydatów do tronu polskiego (jak Soderinowe w czasie elekcji Henryka Walezego), a niekiedy wznosili się sami na wysokie posterunki (jak n. p. Montelupi'owie przez 4 pokolenia piastujący urząd naczelnych pocztmistrzów królów polskich)".

Do najważniejszych domów handlowych w Krakowie należy zaliczyć przedsiębiorstwa Callarów, przybyłych do Polski w XVI wieku i wywodzących się z medjolańskich Viscontich, Łukasza del Pace, Urbana Ubaldini z Toskanji (we Lwowie), Montelupich, wywodzących się ze szlachty toskańskiej, przybyłych do Polski za Zygmunta Augusta, Soderinich i wielu innych [1]).

[1]) O Sebastjanie Montelupim pisze Tomkowicz (Rocznik Krakowski, 1900 r. str. 3) co następuje: „założył on potężny dom bankowy i handlowy. Podczas uroczystego wjazdu Henryka Walezego dostarczył miastu bogatych darów dla nowego króla, sreber i jedwabnych chińskich materji, za które mu zwrócono przeszło 1800 złp. Stefanowi, Batoremu na wyprawę moskiewską pożyczył 3000 złp. Miał ambicję być mecenasem nauk i jego to nakładem 1584 roku wyszedł jeden tom wielkiego dzieła: „Pymander Mercurii Trismegisti", teologa franciszkanina krakowskiego, Hannibala Rosseli".

Ogromne rozszerzenie się kolonji italskiej w Krakowie w XVI wieku dało powód do założenia tak zw. bractwa italskiego (congregazione o confraternita italiana), lub stowarzyszenia o celach religijnych i społecznych, mającego za zadanie wspierać materjalnie Italów, osiadłych w Krakowie. Należeli do nich nietylko kupcy, lecz również artyści, urzędnicy i t. p. Wspomniane bractwo, założone w czasach największego rozkwitu kolonji italskiej w Krakowie, za panowania ostatnich Jagiellonów, w końcu XVIII wieku utraciło dawne swe znaczenie i charakter narodowo-italski, zubożało i wreszcie w roku 1816 t. j. po kilkuwiekowem istnieniu, przechodząc różne koleje, zlało się z pokrewnem stowarzyszeniem krakowskiem, zwanem „Kongregacją Kupiecką", do dziś dnia istniejącą.

VI. Zmiana dróg handlowych

W wiekach średnich, jak widzieliśmy, handel przeważnie posiadał charakter lądowego handlu przewozowego. Towary ze Wschodu, głównie z kolonij Czarnomorskich italskich, dowożone przez wenecjan i genueńczyków, szły dalej przez Polskę w głąb Europy. Drogi handlowe trzymały się głównie rzek, przyczem jedne z nich skierowywały się na Północ, inne na Zachód. W tym handlu tranzytowym brały udział, jak już zaznaczyliśmy, Lwów, Kraków oraz Poznań, Wrocław i Toruń.

Pod koniec wieków średnich zaszły wypadki ogólnodziejowego znaczenia, które wpłynęły na zmianę dróg i kierunek handlu międzynarodowego. Mianowicie, w roku 1453 Turcy po zdobyciu Konstantynopola osiedlili się na stałe w Europie na półwyspie Bałkańskim. Osady handlowe genueńczyków nad morzem Czarnem, jak Kilja przy ujściu Dunaju, Białogród, czyli Akerman przy ujściu Dniestru, wpadły w ręce tureckie. Również Turcy rozpoczęli walkę z Republiką Wenecką o panowanie na wyspach i wybrzeżach greckich, na Archipelagu. W związku z temi wypadkami handel ze Wschodem stał się ogromnie utrudniony. Skutki tego przewrotu odczuła również Polska. Ludy europejskie poczynają teraz skierowywać swoje usiłowania handlowe w stronę oceanu Atlantyckiego, co miało miejsce w związku z odkryciem Ameryki. Handel śródziemnomorski i związany z nim handel śródlądowy został zaniechany w znacznej mierze. Skończył się jednocześnie rozkwit Republik Italskich, ucierpiały także i miasta polskie, które dotychczas na tym handlu wymiennym tranzytowym Zachodu ze Wschodem bogaciły się i rozkwitały.

Polska, straciwszy korzystne stanowisko swe w dawnym handlu tranzytowym, odzyskała swój udział w handlu międzynarodowym dzięki zajęciu brzegów morza Bałtyckiego z portem Gdańskim. Mianowicie, jak wiemy, w roku 1456 na mocy traktatu toruńskiego Polska uzyskała część Prus, a zwłaszcza Pomorze Gdańskie wraz z ujściem Wi-

sły). Odtąd mogła ona swobodnie wchodzić w styczność nietylko z przyległemi krajami (Niemcy, Czechy, Śląsk, Węgry i t. d.), lecz również z bardziej oddalonemi, a między innemi i z Italją.

W owym okresie Polska już nie trudniła się handlem tranzytowym, lecz bezpośrednim wywozem i przywozem. Zaspakajała ona zapotrzebowanie na płody surowe zachodniej i południowej Europy, a wzamian za nie odbierała wyroby gotowe, szczególnie artykuły zbytku. Tymczasem wzrost ludności na Zachodzie spotęgował zapotrzebowanie na zboże, którego kraje, położone na Zachodzie i Południu, nie produkowały w dostatecznej ilości. Zaczęto je więc sprowadzać z krajów, nad Baltykiem położonych [1].

Polska w tym samym czasie wraz z zamianą uprawy chłopskiej na uprawę folwarczną zaczyna produkować zboże w ogromnej ilości na wywóz. Było to przeważnie żyto (z początku 94%), ale prócz żyta z czasem Polska zaczęła wywozić pszenicę, owies, jęczmień, groch i tatarkę. Zboże wywożono prawie wyłącznie przez port gdański. Wywożono go tą drogą w wieku XVI około 50.000 łasztów. Był to początek tego handlu. Około połowy XVII w. cyfra do dochodzi do 130.000 łasztów. Prócz zboża wywożono przez Gdańsk jarzyny, len, konopie, wosk, wełnę i produkty leśne, jak smołę potaż, dziegieć, różnego gatunku drzewo (m. i. na budowę okrętów) i t. p. Do Polski przez Gdańsk przywożono różne wyroby przemysłowe, a między innemi jedwabie, aksamity, adamaszki i t. p. z Wenecji i Florencji[2].

Wywóz zboża z Polski do Italji przez Gdańsk przybrał większe rozmiary w końcu XVI wieku. Pozostawało to w związku z nieurodzajami, jakie panowały w Italji od r. 1586 do 1591.

Sytuacja ta zmusiła troskliwe rządy italskie do poszukiwania zboża w północnych portach: w Hamburgu, Lubece i również w Gdańsku. Najwpierw wyprawił po zboże do Gdańska wielki książę Toskanji, Ferdynand I-szy, 2-ch wysłanników, Hieronima Giraldi i Riccardo Riccardi. Przybyli oni do Gdańska we wrześniu 1590 r. i, ukrywając właściwy swój zamiar, dowiadywali się o cenach najrozmaitszych towarów. Ostatecznie załadowano na okręty 300 łasztów pszenicy po — 54 złote, 56 łasztów mąki żytniej po 22 złote, a nadto 5 wielkich beczek czerwca do farbowania sukna oraz miedzi i żelaza, z innych krajów pochodzących[3].

Godzi się również zaznaczyć, iż pierwszym, który zwrócił uwagę rządu weneckiego na zboże polskie, był niejaki Petraro, kupiec wenecki, który w roku 1590 osiadł w Gdańsku. W specjalnym memorjale, wystosowanym do rządu weneckiego, dowodził on, że zboże polskie nie jest zbyt drogie i w każdym razie nie przewyższa ono ceny zboża w Wenecji. Na zasadzie jego informacyj rząd wenecki wyprawił Marka Ottoboniego, człowieka obeznanego z dyplomacją, gdyż zajmował stanowisko sekretarza ambasady weneckiej w Rzymie. Nadto obeznany on był z handlem, ponieważ brat jego posiadał dom handlowy w Wenecji. Po różnych perypetjach Ottoboni przybył do Polski i zakupił 260 łasztów pszenicy po 63 złote i 334 łasztów żyta po 36 — 39 złotych, co uczyniło razem 2.024 Staro Weneckich[1]). Zboże to zostało wysłane do Wenecji na pięciu wynajętych okrętach (4 gdańskich i 1 duńskim). Jeden z tych okrętów w czasie podróży utonął. Nieuszkodzone przybyły do Wenecji tylko 3 okręty. Naogół ceny zboża wypadła dla Wenecjan taniej, niż sądzono. W tym samym czasie również w roku 1591 przyjechał do Gdańska ksiądz Pietro Maria Volcanio z propozycją dostawy do Civitavecchia żyta albo pszenicy[2]).

Prócz zboża przez Gdańsk wywożono do Italji (Wenecji i Genui) konopie, maszty i inne materjały, potrzebne do budowy okrętów.

VII. Upadek handlu polsko-italskiego w wiekach XVII i XVIII

Stosunki handlowe italsko-polskie nie zdołały w wiekach następnych odpowiednio się rozwinąć i niebawem zupełnie prawie zanikły[3]).

Jedną z przyczyn upadku wywozu z Polski zboże była ogromna zwyżka jego cen w I-ej połowie XVII wieku, co pozostawało w związku z wojną szwedzką. Jeszcze w roku 1627 łaszt żyta kosztował 90 złotych polskich, w roku zaś 1630 aż 362 złote, zaś pszenicy 612 złotych polskich[4]). Wobec tego dawni odbiorcy rynku gdańskiego, a tem samem i Polski, zmuszeni byli szukać nowych źródeł i znaleźli je na północnym Wschodzie, w Rosji. Gdy zapanował spokój, Gdańsk dawnej wyłączności w zaopatrywaniu rynku międzynarodowego nie odzyskał.

Sytuacja gospodarcza, jaka w wieku XVII w Polsce się wytworzyła, na handel zagraniczny oddziałała w najwyższym stopniu ujemnie. Rozwój handlu z jednej strony utrudniały wojny zewnętrzne (szwedzkie), a z drugiej strony wadliwa polityka gospodarcza, ustanawiająca taryfy cen towarów, oznaczająca, jaki procent wolno cudzoziemcowi zarobić na poszczególnych towarach i t. p. W wieku tym następuje, jak wiadomo, zupełny upadek gospodarczy prowincyj wschodnich, roztrój pieniężny (ukazanie się na rynku pie-

[1]) Rutkowski. Idem str. 206.

[2]) Dr. Adam Szelągowski. Rozwój ekonomiczny i społeczny w Polsce do r. 1795. Polska. Tom II, str. 638 i nast.

[3]) Korzon. Historja handlu w zarysie. Warszawa, 1914, str. 209 i nast.

[1]) 1 łaszt = $33^1/_3$ Staro Weneckim

[2]) Korzon. Op. cit. str. 212 i L. Boratyński: Przyczynek do dziejów pierwszych stosunków handlowych Gdańska z Włochami (Rozprawy h. J. A. U. Tom 51), Kraków, 1908:

[3]) Rutkowski. Op. cit., str. 208.

[4]) Rakowski. Wewnętrzne dzieje Polski. Warszawa 1908, str. 388.

nięźnym mnóstwa monet fałszywych) i finansowy Państwa, zmniejszenie się wytwórczości przemysłowej i rzemieślniczej, upadek miast, — a wszystko to razem stwarza naturalnie konjunkturę, niesprzyjającą rozwojowi handlu międzynarodowego. Między innemi należy nadmienić, iż od końca wieku XVII ustała zupełnie produkcja ołowiu w Olkuszu, a przecież jej wytwory były dawniej przedmiotem eksportu do Italji. Również ogromnie zmalała produkcja soli.

Brak własnego przemysłu w rozmiarach, mogących zaspokoić wszystkie potrzeby kraju, zmuszał Polskę do sprowadzania również w w. XVII i XVIII całego szeregu towarów z zagranicy. Wprawdzie tkactwo i sukiennictwo znane były w Polsce oddawna, ale wyroby tego przemysłu służyły tylko dla najbiedniejszych warstw ludności. Klasy zamożniejsze sprowadzały sukno, płótno i cienkie tkaniny z zagranicy. Z Italji sprowadzano w dalszym ciągu materje jedwabne, sukna, aksamit, adamaszek i t. p., lecz ze względu na obowiązujący w wieku XVII zakaz, stosowany do mieszczan, używania odzieży zbytkownej, import tych towarów z Italji głównie był przeznaczony dla szlachty i dworzan i był przeto niewielki[1]). Wogóle przez cały wiek XVII i XVIII handel Polski z zagranicą posiadał cechę wybitnie jednostronną, obejmując przeważnie towary wykwintne. W Warszawie w końcu XVIII wieku było przeszło 160 większych firm chrześcjańskich, utrzymujących stosunki z zagranicą, a pośród nich wiele należało do cudzoziemców, z których kilku było pochodzenia italskiego (n. p. Campioni). Ci ostatni sprowadzili specjalnie owoce lub wyroby jedwabne. [2]).

W roku 1768 na mocy uchwały sejmowej komisja skarbu zawarła traktat o loterję z genueńczykami (margrabią de Crosa i Filipem de Gibelli). W związku z tem został założony w Warszawie kantor do sprzedawania biletów loteryjnych i ich rozgrywania. Była to pierwsza w Polsce loterja. Naczelnikiem kantoru był Boccardo, który był zaliczany do bankierów warszawskich. Po zniesieniu loterji genueńskiej i zastąpieniu jej krajową w roku 1775 prowadził on prawdopodobnie interesy bankierskie [3]).

Godzi się zauważyć, iż za panowania Stanisława Augusta rząd kilkakrotnie nawiązywał stosunki z bankierami italskimi, celem zaciągnięcia u nich pożyczki. W roku 1789 kilku bankierów warszawskich z upoważnienia sejmowej komisji skarbowej udaje się do Genui celem zaciągnięcia pożyczki w wysokości 10 miljonów złotych polskich dla rządu polskiego. (Stanisław August już poprzednio zaciągnął w Genui pożyczki na rachunek swego królewskiego skarbu) [1]). Wprawdzie zabiegi bankierów warszawskich nie zostały uwieńczone powodzeniem, zresztą z przyczyn niezależnych od obu stron, lecz odnośne do tego niezmiernie znamiennego faktu, świadczącego o interesowaniu się finansistów italskich już wówczas Polską, uważamy za wskazane przytoczyć kilka ważniejszych szczegółów. Otóż bankier margrabia Gentili Rossi, otrzymawszy od bankierów warszawskich propozycję w sprawie pożyczki, będąc wytrawnym finansistą, okazał z początku ogromną skrupulatność w stawianiu przez siebie warunków. Zażądał między innemi zaświadczenia urzędowego o wielkości sum, wpływających do skarbu Rzeczypospolitej z podatku czopowego i podymnego, następnie specjalnej plenipotencji na zaciągnięcie 7.777.777 lirów w monecie genueńskiej na 5%. Prócz tego domagał się deklaracji od sejmu, że nie zmieni on podymnego i czopowego, dopóki nie zostanie spłacony dług oraz hipoteki na dochodach Korony i Litwy. Z tych dość ciężkich warunków genueńczycy później ustąpili i umowa we wrześniu 1789 została podpisana, lecz nie została wykonana, z powodu, jak podaje Korzon, intryg pruskiego dyplomaty Lucchesini'ego.

1) Korzon. Wewnętrzne dzieje Polski za Stanisława Augusta. Warszawa, 1897, Tom II, str. 6:

dwabne [1]).

[2]) Magier. Estetyka miasta Warszawy, str. 17.

[3]) Magier. Estetyka miasta Warszawy, str. 24 i Korzon op. cit., tom II, str. 165.

[1]) Korzon. op. cit. t. III, str. 317.

VIII. Stosunki handlowe italsko-polskie w okresie porozbiorowym

Niezmiernie skąpe opracowania źródłowe nie pozwalają nam odtworzyć dokładnego obrazu stosunków gospodarczych, jakie istniały między Polską a Italją, zarówno w ostatnich czasach istnienia niepodległości Polski, jak i w czasach panowania na ziemiach polskich rządów zaborczych. Szczególnie ogromną trudność stanowi tutaj brak prawie zupełny materjałów statystycznych. Wiadomo, że po utracie niepodległości i wcieleniu ziem polskich do organizmów gospodarczych państw obcych, towar z Polski był wywożony zagranicę nie jako towar polski, lecz pochodzenie jego związane było z państwem zaborczem, z którego granic był on eksportowany. Był to więc towar rosyjski, austryjacki lub niemiecki. Ziemie zaś polskie w okresie porozbiorowym, stanowiące integralną część państw zaborczych, nie posiadały odrębnej statystyki celnej. Wymiana więc towarów między temi ziemiami a poszczególnymi krajami obcymi nie była odpowiednio rejestrowana. Zestawienia statystyczne, dotyczące obrotów tych ziem z zagranicą, zostały wprawdzie dokonane w najnowszych czasach, lecz dotyczą one przeważnie okresu kilku lat, poprzedzających wojnę światową[2]).

[2]) Tennenbaum Henryk: Bilans handlowy Królestwa Polskiego ,Warszawa, 1916.

Biegeleisen L. W.: Stan ekonomiczny Galicji na podstawie bilansu handlowego, Warszawa, 1921.

Rose A.: Bilans handlowy byłej dzielnicy pruskiej, Warszawa, 1921.

Pączewski Leon: Bilans handlowy Polski (Dzieje gospodarcze Polski porozbiorowej t. II.). Warszawa, 1922 r.

Są to prace, dokonane przez jednostki, czy organizacje prywatne i dlatego nie są one wolne pod względem dokładności od braków. W tych zestawieniach głównie wypośrodkowane są rozmiary obrotów z państwami zaborczemi, brak jest natomiast specyfikacji tego handlu z innemi państwami obcemi. Względy powyższe zmuszają nas do wypowiedzenia jedynie ogólnych uwag o handlu polsko-italskim w okresie przedwojennym.

Handel zagraniczny, jak całe życie gospodarcze wymaga świadomego programu państwowego. Tego wskutek przynależenia do różnych organizmów gospodarczych nigdy, jak wiadomo, w Polsce niewolnej nie było. Rozwój odbywał się jałowo i bezplanowo wśród całego szeregu czynników ujemnych. Siły wyzwalały się samorzutnie z układu gospodarczego, w czem wyradzała się niekiedy wydatna energja społeczna, lecz to nie zabezpieczało w całości prawidłowej struktury.

Brak wszelkich środków organizacyjnych, popieranych przez władze, a mających na celu interesy narodowe, nadawał handlowi polskiemu piętno niedorozwoju. B. Królestwo Kongresowe, jak wiadomo, utrzymując stosunki handlowe głównie z Cesarstwem Rosyjskiem, z Zachodu przywoziło przeważnie towary kolonjalne, garbniki, maszyny, chemikalja, nawozy sztuczne, artykuły techniczne, wina, przyczem znaczną część tych towarów kierowano dalej na Wschód. Italja w handlu tym oczywiście również uczestniczyła, lecz naogół w niewielkich rozmiarach. Sprowadzano głównie owoce południowe, marmury, kapelusze, wina i niektóre artykuły spożywcze. B. Galicja, opierając się głównie na stosunkach z Austrją i Niemcami, wywoziła do Italji naftę i przetwory naftowe, importowała zaś owoce południowe, ryż, wina i t. p. Wielkopolska wreszcie, pozbawiona prawie zupełnie przemysłu i niemal wyłącznie oparta o przemysł niemiecki, z Italją utrzymywała stosunki zupełnie znikome.

VIII. Handel italsko-polski po wskrzeszeniu Państwowości Polskiej

Wielka katastrofa wojny zniweczyła dawne formy i zburzyła dawne dobytki. Powstała Polska Niepodległa, odrodziła się jej państwowość. Budowa zrębów gospodarczych, a tem samem i państwowych musiała napotkać na poważne przeszkody. Wiemy dobrze, iż Polska przez pierwsze lata walczyć musiała zarówno z różnemi trudnościami natury politycznej, (nieustalenie wszystkich granic), jak i ekonomicznej, (nieuporządkowane finanse państwowe, inflacja, konieczność pokrywania niedoborów aprowizacyjnych przywozem z zagranicy). W tych warunkach, oczywiście, handel z Polską nie mógł normalnie i w należytem tempie się rozwijać. Tem się tłumaczy, iż w pierwszych latach po wojnie światowej Polska utrzymywała z Italją stosunki handlowe niedość intensywne.

Reglamentacja handlu zagranicznego, jaką w pierwszych latach po wojnie stosował rząd polski, bardzo ujemnie wpłynęła na handel zagraniczny Polski. Poczynając od roku 1922, jak wiadomo, stopniowo zmniejszano zakres tej reglamentacji i wkroczono na drogę zawierania traktatów handlowych. W związku z tem ożywił się w tym czasie ruch handlowy ze wszystkiemi obcemi państwami. W tym okresie doszła do skutku również umowa handlowa z Italją, ujmująca w normy prawne stosunki gospodarcze między obu krajami. Została ona zawarta dnia 12 maja 1922 r. Jednocześnie umowa ta zastąpiła obowiązującą umowę kontygentową z dnia 23 sierpnia 1921 roku, która posiadała charakter prowizoryczny.

Ustawiczne wahania walutowe, jakie znamionowały rynek pieniężny polski, nadal nie sprzyjały intensywniejszemu rozwojowi stosunków handlowych między Polską a Italją. Wprowadzenie waluty stałej pozwoliło stosunki te wzmóc i w następstwie uczyniło z handlu polsko-italskiego ważki czynnik w bilansie handlowym obu państw. Do spotęgowania stosunków handlowych italsko-polskich przyczyniło się również wprowadzenie bezpośredniej komunikacji kolejowej oraz taryf ulgowych, mianowicie taryfy adrjatyckiej, która, jak wiadomo, daje możność korzystania na określone towary, odchodzące i przychodzące morzem via Tryjest, ze zniżek o rozmaitej wysokości w poszczególnych krajach, przez które towary przechodzą (około 40% na całkowitym przebiegu Polska — Czechosłowacja — Austrja — Italja) i zniżek specjalnych tranzytowych na węgiel, idący przez Czechosłowację, Austrję i Jugosławję do Italji.

Następujące liczby pozwolą zorjentować się co do dynamiki handlu italsko-polskiego w latach 1922 — 1926.

Lata	Przywóz	Wywóz	Różnica	Przywóz	Wywóz	Różnica
	w tys. zł. (w złocie)			w cent. metr.		
1922	15025	2262	—12779	255719	46298	— 209421
1923	21731	6802	—14929	195986	190549	— 5047
1924	74532	6679	—67843	578770	195774	— 383096
1925	66073	9111	—56962	686601	931890	+ 145189
1926	42294	25698	—16596	479996	1083686	+9603690

Z przytoczonych cyfr wynika, iż najpomyślniej handel italsko-polski rozwijał się w pierwszym roku po wprowadzeniu w Polsce waluty stałej, t. j. w roku 1924. Przywóz w owym roku w porównaniu z rokiem 1923 wzrósł prawie 3 i pół razy. Wywóz natomiast zwiększył się nieco pod względem ilościowym, zmalał natomiast pod względem wartościowym. Tłomaczy się to tem, iż ogromny wzrost cen, jaki miał miejsce w związku z tendencją zrównania się z parytetem światowym, sparaliżował wywóz

z Polski, powodując wogóle, jak wiadomo, pogorszenie się bilansu handlowego Polski. Rok 1925 jest szczególnie pomyślny dla wywozu polskiego, który w porównaniu z r. 1924 wzmaga się prawie o 35%, podczas gdy przywóz italski zmniejszył się. W roku ubiegłym nastąpiło dalsze bardzo znaczne skurczenie się przywozu z Italji, czego powodem głównie były różne restrykcje przywozowe, wprowadzone przez rząd polski. Jeżeli porównać wartość przywozu italskiego w 1925 r. z przywozem w roku 1926, okaże się, iż ten ostatni zmalał o 56%. Jednocześnie ogromnie wzmógł się wywóz z Polski do Italji. Różnica między rokiem 1925 a 1926 wyraża się odsetkiem 182%. Wzrost tłomaczy się przedewszystkiem ogromnem zwiększeniem się wywozu węgla polskiego do Italji, co też spowodowało powstanie nadwyżki wywozu ilościowego. Rozwój tego wywozu w ostatnich 2-ch latach ilustrują dane następujące: W pierwszem półroczu 1925 r. wywieziono do Italji przeciętnie miesięcznie 1.000 tonn węgla, w drugiem półroczu — 14.000 tonn, w pierwszem półroczu 1926 r. — 49.000, w listopadzie już 143.000, i w grudniu 169.000. Dziś Italja wśród odbiorców węgla polskiego zajmuje 3 miejsce (po Austrji i Szwecji). Wywóz ten niewątpliwie utrzyma się w znacznych rozmiarach również i nadal i w pierwszym rzędzie dzięki istnieniu długoterminowych kontraktów. Z faktu tego należy sobie zdać dokładnie sprawę. Pamiętajmy, iż do niedawna węgiel polski w Italji nie był znany prawie zupełnie. Na rynku tym wszechwładnie panował węgiel angielski, napotykając w ostatnich czasach na coraz poważniejszą konkurencję węgla niemieckiego. Strajk węglowy w Anglji niewątpliwie zdecydował, iż Italja żywiej zainteresowała się węglem polskim, niż to dawniej miało miejsce. Przekonano się, iż węgiel ten doskonale nadaje się szczególnie jako opał w przemyśle. Przyszłość pokaże, czy i w jakim stopniu polski przemysł węglowy zdoła utrzymać zdobyte w czasie strajku angielskiego miejsce na rynku italskim. Nie wątpimy, iż przemysł ten nie będzie szczędził wysiłków, by nietylko na tym rynku swe wpływy utrwalić, lecz je w miarę możności rozszerzyć. Ci wszyscy, którym leży na sercu możliwie jaknajwiększe ożywienie się handlu italsko-polskiego, powitają pomyślny rezultat tych wysiłków z największem zadowoleniem, co oczywiście przyniesie korzyść obopólną.

Z wyżej zacytowanych danych statystycznych wynika, iż bilans handlu italsko-polskiego, poczynając od roku 1925 pod względem dynamiki rozwojowej kształtuje się pomyślnie, jak widzieliśmy, dla jednej tylko strony. Znaczny spadek pozycji przywozowej w odniesieniu do towarów italskich tłomaczy się, jak już zaznaczyliśmy, powrotem rządu polskiego na drogę reglamentacji handlu zagranicznego, co nastąpiło, jak wiadomo, jeszcze w roku 1925. Z początku reglamentacja miała obowiązywać tylko w stosunku do pewnych państw. Później zrodziła się koncepcja wprowadzenia reglamentacji w stosunku do wszystkich państw zagranicznych Odnośne zarządzenie, uzasadnione motywami skarbowo-walutowych, jest, jak wiadomo, charakteru przejściowego. Niestety, nie jesteśmy zdolni wykradać tajemnicy dziejom i dlatego nie poczuwamy się na siłach, by móc chwilę, kiedy ulegnie ona odpowiedniej zmianie, określić w sposób bardziej dokładny. Mamy nadzieję i wyrażamy gorące życzenie, aby w niedalekiej przyszłości straciło ono swe uzasadnienie i aktualność. Wzgląd na pomyślną przyszłość i rozbudowę stosunków handlowych italsko-polskich daje nam pewność, iż w oczekiwaniu utrwalenia się poprawy sytuacji gospodarczej w Polsce, przeszkody wynikające z zakazu przywozu będą zredukowane możliwie do minimum i dezyderaty eksporterów italskich traktowane z największą życzliwością.

Odległa przestrzeń dzieli Italję od Polski. A przecież już w zaraniu dziejów następuje wzajemne przenikanie się tych narodów. Italowie, osiedli na ziemi polskiej, pozostawili głębokie ślady swej kultury, wpływając zarówno na rozwój intelektualny, jak i gospodarczy kraju. Jak widzieliśmy, z ich udziałem w życiu gospodarczem Polski w czasach dawniejszych wiąże się należyte urządzenie żup solnych, wzmożenie się handlu tranzytowego, ożywienie stosunków ze Wschodem i Zachodem Europy, i specjalnie stosunków pieniężno-kredytowych, powołanie do życia pierwszej organizacji kupieckiej, reorganizacja systemu monetarnego, podniesienie dobrobytu w miastach, wprowadzenie na rynek towarów, które przyczyniły się do podniesienia smaku i wymagań kulturalnych społeczeństwa i t. p. Ale również w czasach porozbiorowych Italja żywo współczuła tragedji politycznej narodu polskiego, jak i również Polska — cierpieniom narodu italskiego. Mamy bohaterów polskich, którzy walczyli o wolność i zjednoczenie Italji, i bohaterów italskich, którzy stawali do walki o niepodległość Polski. W ostatnich czasach przed wojną w najważniejszych ośrodkach życia kulturalnego i politycznego Italji tworzyły się komitety „Pro Polonia", kórych celem było propagowanie idei niepodległości Polski. Italja, jak wiadomo, była pierwszem państwem, w którem parlament, jeszcze w 1917 roku, a więc w czasie działań wojennych, miał odwagę przez usta posła Montresoro upomnieć się o niepodległość dla narodu polskiego i w którym ówczesny minister spraw zagranicznych Sonnino, nie zważając na potężnego aljanta na Wscodzie, dał w sposób oficjalny wyraz poglądowi, iż granica Polski na północy powinna znaleźć oparcie o morze. Italja była również pierwszą pośród państw sprzymierzonych, która w czasie walk we Wschodniej Małopolsce pośpieszyła Polsce z pomocą, posyłając broń i amunicję, ona pierwsza dostarczyła armat, które broniły murów bohaterskiego Lwowa. Italja z pośród państw Entanty była pierwszem państwem, która przez usta swego opatrznościowego męża i wodza narodu italskiego, Benito Mussolini'ego, wystąpiło z inicjatywą uznania wschodnich granic Polski.

Italja była wreszcie pierwsza, która nie będąc zaliczona, niestety, do klasycznych krajów, że tak powiemy, bankierskich, udzieliła Polsce pożyczki finansowej w wysokości 400.000.000 lirów na warunkach, uznanych przez polskie czynniki miarodajne za pomyślne. Cały szereg zawartych umów italsko-polskich świadczy o tem, iż oba państwa były ożywione dążeniem do uregulowania wzajemnych stosunków w sposób możliwie najbardziej wszechstronny i otwierający szerokie możliwości dla rozbudowy stosunków gospodarczych między Polską a Italją. Pragniemy wierzyć, iż zainteresowane sfery gospodarcze nie zaniedbają odpowiednio jej wykorzystać i doprowadzić do ich całkowitej realizacji.

DR. A. MENOTTI CORVI.

GÓRNY ŚLĄSK i ITALJA *)

(L'Alta Slesia e l'Italia)

W krótkim, ale bogatym w treść referacie przedstawił dr. Antonio Menotti Corvi całokształt stosunków italsko-polskich w historycznym ich przebiegu, dając nowy wyraz znajomości przeszłości i gospodarczego życia obu krajów, a referat jego tchnie słuszną nadzieją w możność wzmożenia wymiany handlowej pomiędzy Italją a Polską.

Dr. Menotti Corvi w dwojakim charakterze zajmował się dotychczas stosunkami gospodarczemi polsko-italskiemi: w życiu praktycznem jako Radca Handlowy Poselstwa Italskiego w Warszawie i jako współautor pierwszego układu handlowego między obu krajami przyczynił się w najwyższym stopniu do osobistego zetknięcia pomiędzy rządowemi i gospodarczemi sferami obu krajów; jako autor książki o Polsce „Polonia Economica" po italsku i dzieła po polsku o „Współczesnej Italji" zapoznał szerokie masy obu krajów w wewnętrznemi stosunkami Italji i Polski, szukając stale punktów stycznych zarówno pod względem kulturalnym, jak i ekonomicznym. O Polsce pisał dr. Menotti Corvi zresztą niejednokrotnie; znajdujemy wiele jego artykułów na łamach perjodycznych pism polskich, a jedna z ostatnich jego prac, poświęcona naszemu zagadnieniu walutowemu, świadczy o głębokiej znajomości zagadnień, nurtujących społeczeństwo polskie.

Z radością powitać należy przybycie dr. Menotti Corviego na Górny Śląsk, gdyż niewątpliwie, zaznajomiwszy się z tutejszem życiem, nie omieszka on zapoznać swych rodaków ze Śląskiem i z możliwościami italsko-polskiej współpracy na tutejszym gruncie.

Zbyt obfita jest literatura statysyczna o Śląsku, zbyt dobrze znane są naogół liczby produkcji, czy zbytu wytwórczości śląskiej, żebym miał nad niemi dłużej się rozwodzić. Pragnę jedynie zwrócić uwagę na zasadnicze cechy ustroju życia ekonomicznego Górnego Śląska i na konsekwencje, jakie z nich wyciągnąć należy, zwłaszcza w odniesieniu do możliwości italsko-śląskich stosunków.

Górny Śląsk uchodzi ogólnie za kraj bogaty w surowce i posiadający t. zw. ciężki przemysł. Taka charakterystyka Górnego Śląska nie jest trafna, gdyż gama produkcji śląskiej jest ogromna, a przemysł przetwórczy — w pełnym rozwoju. Istotnie, górnictwo węglowe, hutnictwo żelazne, hutnictwo cynkowe — oto trzy główne podstawowe działy wytwórczości śląskiej. To też, zanim uzasadnię moje zdanie o wartości przemysłu przetwórczego, w kilku słowach pozwolę sobie podkreślić wartość trzech tych podstawowych przemysłów.

Część Śląska, która przypadła Polsce, wyprodukowała w 1913 r. 32.000.000 ton węgla, w roku zaś zeszłym 25.800.000 ton, t. j. 80,72% wydobycia przedwojennego, zatrudniając 85.000 robotników. Z powyższej ilości węgla w r. 1926 Górny Śląsk na własne potrzeby kopalń, dla swego przemysłu i dla swej ludności spotrzebował $7^1/_2$ miljona ton, 7 miljonów ton wynosiło spożycie reszty kraju wraz z Gdańskiem, zagranica zaś nabyła $11^1/_2$ miljona ton. Wśród krajów, importujących węgiel śląski, na pierwszem miejscu należy postawić kraje skandynawskie i bałtyckie, które nabyły około 3.000.000 t., t. zw. zaś rynek środkowo-europejski spożył drugie tyle. Italja zaś pomimo licznych usiłowań obustronnych wywiozła do siebie stosunkowo niewielką ilość (865.445 ton). Na przeszkodzie bowiem stały warunki trans portowe.

Połączenie kolejowe Śląska z Italją zbyt jest dalekie, niestety, i przerywane zbyt wielu granicami, żeby mogło wystarczyć dla przewozu masowego i możliwie taniego produktu, jakim jest węgiel. Połączenie zaś morskie cierpi nietyle wskutek ogromnej odległości, ile wskutek wielkich przeszkód dowożenia węgla do portu i naładunku na statek. Tutaj jedynem wyjściem jest szybki rozwój portu w Gdyni, w którym mamy możność samodzielnie zupełnie regulować koszty portowe, oraz budowa linji specjalnej, bezpośrednio łączącej Śląsk z morzem i pozwalającej na szybki obrót wagonów oraz na dostarczanie węgla do portu równolegle do ruchu statków. Tylko przez takie organizacyjne i techniczne posunięcia możemy stworzyć podstawę dla wymiany w tej dziedzinie i jest niewątpliwe, iż to zagadnienie transportowe znajdzie zrozumienie właśnie w Italji, w kraju, który sam nie posiadając wszystkich surowców przemysłowych, stara się usilnie — i to jest naczelnym punktem

*) Przemówienie, wygłoszone na inauguracji Komitetu Prowincjonalnego w Katowicach Izby Handlowej Polsko-Italskiej w Warszawie.

jego gospodarczego programu — o znalezienie zaopatrzenia w surowce, przedewszystkiem zaś w węgiel, w kilku krajach, żeby od żadnego z nich nie być pod tym zasadniczym względem zależnym.

Współdziałanie objawiać się może w wielu sposobach i przedewszystkiem w utworzeniu regularnej służby okrętowej między Gdynią a italskiemi portami. Na ten temat mają być rozpoczęte pewne rokowania. Niech mi wolno będzie życzyć im rychłego pomyślnego wyniku w interesie obu krajów.

Przemysł hutniczy Górnośląski, oparty na własnym koksie i od roku zeszłego — w wyniku polsko-niemieckiej wojny celnej — na własnych rudach żelaznych niskoprocentowych, ale sprowadzający pomocnicze rudy wysokoprocentowe z dalekich zamorskich krajów — m. in. z Afryki Północnej, — dostarczyłyby żegludze italsko-polskiej frachtu powrotnego dla statków, wracających do Gdyni po nowe partje węgla. Nie wydaje się jednak, aby przemysł ten swoją produkcją mógł wiele zaważyć na tonażu, gdyż towar żelazny, nabywany przez Italję na Śląsku stanowi, niestety, niewielki odsetek ogólnej naszej produkcji.

Kilka liczb daje pojęcie o rozwoju śląskiego hutnictwa żelaznego: 270.000 ton surówki żelaznej, 500.000 ton stali i 380.000 ton wyrobów walcowanych — oto wynik produkcji roku 1926. Ale, jak wiadomo, produkcja tego roku właśnie z miesiąca na miesiąc wzrastała. W ostatnich miesiącach roku zeszłego huty śląskie produkowały przeciętnie miesięcznie 32.000 ton surówki, 66.000 ton stali i 51.000 ton wyrobów walcowanych. To jest poziom dzisiejszy, który nie jest bynajmniej ostatniem słowem rozwoju, nietylko wobec możliwości eksportu, ale dzięki rosnącej stale konsumcji krajowej, będącej podstawą normalnego zbytu.

Przemysł italski w tej dziedzinie jest nabywcą pewnych specjalności śląskich, jak np. blachy do fabrykacji naczyń emaljowanych, dynamo-blachy oraz stali resorowej, którą następnie znakomite italskie wytwórnie samochodów rozwożą po całym świecie.

Powstaje pytanie, które skierowuję pod adresem Izby Polsko-Italskiej: czyby się nie dało znaleść da'szego zbytu dla pordukcj naszych hut w rozwijającym się przemyśle italskim? Podstawę rozwoju widziałbym we wzajemnej znajomości potrzeb i możliwości, w czem wdzięczne zadanie przypada właśnie Izbie, a w czem niewątpliwie chętnie okaże pomoc p. dr. Menotti Corvi, zawsze tak życzliwie odnoszący się do wszelkich prac, mających na celu polsko-italskie zbliżenie.

Trzeci podstawowy przemysł Śląska cynk, który, zdaje się, czeka w najbliższym czasie ogromny rozwój,—daje Polsce bogaty materjał eksportowy nietylko w postaci cynku i blachy cynkowej, ale i pewnych produktów ubocznych a cennych, jak pył cynkowy, litopon i t. d., dla których eksportu Italja mogłaby z pewnością dużo zrobić w razie nawiązania i tutaj bezpośrednich stosunków z italskimi odbiorcami. Produkcja surowca cynku przekroczyła 100.000 ton w roku zeszłym, a jest w stałym rozwoju. To też spodziewać się należy, że w najbliższych latach — po zapowiedzianych inwestycjach, i przedsięwziętej organizacji handlu — osiągnie ona wkrótce normę przedwojenną (170.000 ton). Również produkcja blachy cynkowej może bez trudności technicznych wrócić do normy przedwojennej.

Te trzy wielkie działy śląskiego życia ekonomicznego, — węgiel, żelazo, cynk, — stanowią bardzo poważną pozycję w życiu Rzeczypospolitej. Na dowód pozwolę sobie przytoczyć jedną tylko liczbę: w sumie walut, które w roku 1926 wpłynęły do Banku Polskiego z eksportu, przemysł górnośląski figuruje z sumą 173 miljony złotych w złocie, t. j. 39% całej t. zw. waluty eksportowej. Ale ani ta suma, ani zaznaczone poprzednio liczby śląskiej produkcji, nie powinny zasłonić wielkiej wartości, jaką gospodarczo, finansowo i społecznie reprezentuje przemysł przetwórczy Górnego Śląska.

Na produkcji miejscowych hut śląskich opiera się poważny i pomyślnie pracujący przemysł maszynowy, przedewszystkiem pokrywający własne ogromne potrzeby kopalń, oraz wytwórczość w dziedzinie kolejnictwa, która była specjalnością Górnego Śląska jeszcze za czasów niemieckich, a które ma znakomite naturalne podstawy w zapotrzebowaniu sieci kolejowej całej Rzeczypospolitej. Należy przyznać, iż przed wojną Śląsk miał wielki rynek zbytu w granicach Rzeszy Niemieckiej, ale na nim spotkał się z groźną konkurencją bogatszego i lepiej zaopatrzonego niemieckiego przemysłu zachodniego. Obecnie, choć rynek wewnętrzny polski jest bez porównania mniejszy od dawnego niemieckiego, brak konkurencji tak poważnej, jak westfalska, i zbliżenie do hut staropolskich, oraz wspólna z niemi praca w Syndykacie Polskich Hut Żelaznych pozwala hutnictwu śląskiemu liczyć na poważny odbiór w kraju w miarę rosnącej konsumcji jego ludności.

Przemysł chemiczny posiada na Górnym Śląsku świetne podstawy i podobnie, jak przemysł żelazny, zyskał na włączeniu Śląska do wskrzeszonego Państwa Polskiego, gdyż w naszych granicach politycznych w danym dziale mógł się wysunąć na pierwsze miejsce. Nie można nie wspomnieć tutaj o Fabryce Związków Azotowych w Chorzowie, której główny produkt — azotniak — znalazł na ziemiach Rzeczypospolitej szeroką klijentelę w wielkim i małym rolniku. Produkcja za czasów niemieckich wynosiła 75.000 ton rocznie, zaś w roku 1926 — 117.000 ton. Liczbą tą Chorzów nie zaspokoił potrzeb rolnictwa polskiego, dawniej nie znającego sztucznych nawozów azotowych. Zasługą Chorzowa jest to, że w miejsce saletry chilijskiej rolnik może otrzymać tańszy od saletry produkt, nie wywożąc wzamian waluty zagranicę. Chorzów, jak cały wogóle przemysł chemiczny Śląska z produkcją karbidu na czele, jest wielkim konsumentem węgla; sam Chorzów spotrzebowuje go ogółem $^{1}/_{2}$ miljona ton rocznie.

Z produkcją cynku ściśle jest połączona wytwór-

czość kwasu siarkowego, otrzymywanego z odpadków, mianowicie z dwutlenku siarki. Został on umiejętnie na miejscu wykorzystany przez przemysł superfosfatów, który mógłby również dać przedsiębiorstwom okrętowym italsko-polskim fracht w kierunku północnym.

Trudno na tem miejscu wymienić wszyskie przemysły, rozwijające się na Śląsku. Nie mogę jednak nie wspomnieć o fabrykach takich, jak celulozy, porcelany, środków wybuchowych, krzemu żelaza i t. d. Mają one bądź zbyt na miejscu, bądź możliwości taniej, bo na węglu miejscowym opartej produkcji. Ich społeczne znaczenie jest tem większe, że postępująca modernizacja kopalń i hut nie pozwala nawet w razie rozwoju produkcji liczyć na wielkie zapotrzebowanie świeżych rąk roboczych. Ich znaczenie gospodarcze wzrasta zaś dzięki posiadaniu rynku zbytu na obszarze całej Rzeczypospolitej, z którą stanowią cenny łącznik.

Starałem się w zbyt długim może wywodzie podkreślić, że Górny Śląsk jest szczęśliwie swą produkcją, swemi interesami związany z resztą kraju, który jest jego naturalnym rynkiem zbytu, i że cała produkcja Górnego Śląska ma podstawę w naturalnych miejscowych warunkach. W ten sposób Górny Śląsk posiada również podstawę do zaufania i moralnego kredytu zagranicą, gdyż prowincja, oparta o własne naturalne bogactwa i o liczną, fachowo wyrobioną ludność, mająca we własnem państwie możliwość sprzedaży bardzo znacznej części swej produkcji, jest jednostką gospodarczą dobrze przygotowaną do pracy. Brak G. Śląskowi wielkich kapitałów dla całkowitego wykorzystania naturalnych bogactw — przedewszystkiem węgla i energji elektrycznej, tańszej, niż w innych częściach Polski. Czy tu nie miejsce na współpracę italsko-polską, która na Śląsku zaczęła się zresztą już przejawiać w postaci wierceń górniczych, dokonywanych w powiecie rybnickim. Pragnąłbym i na tę dziedzinę finansowo-przemysłową zwrócić uwagę italskiej opinji publicznej, która w ostatnich latach w odrodzonej swej ojczyźnie, tyle okazała inicjatywy.

Przed 300 laty mówił jeden z weneckich dyplomatów, że nasze kraje są dalekie, ale nasze dusze są bliskie. Obecnie dusze nasze są niemniej bliskie, a kraje, choć zostały one dalekie, zbliża je znakomicie do siebie technika komunikacyjna, morska, czy wreszcie powietrzna. Jej rozwój jest jednym z najważniejszych postulatów zbliżenia italsko-polskiego. Drugim, niemniej ważnym postulatem, jest dążenie do wzajemnej znajomości. Niech mi wolno będzie wyrazić życzenie, by Izba Handlowa Polsko-Italska współdziałała z powodzeniem w tej pracy. Przebieg tej pracy nakreślił w swym referacie dr. Corvi z życzliwością dla naszego kraju, którą pragnęlibyśmy jaknajczęściej spotykać u jego rodaków i którą chętnie odwzajemnimy.

DR WACŁAW OLSZEWICZ.

ITALJA, CZY WŁOCHY

(Włochy o Italia)

W piśmie naszem postanowiliśmy posiłkować się wyłącznie wyrazami „ITALJA“ — „ITALSKI“, odrzucając wyrazy „WŁOCHY“ — „WŁOSKI“. Pierwszy z tą inicjatywą wystąpił p. dr. Antonio Menotti Corvi, który w pracy swej p. t. Italja Współczesna, wydanej w końca r. 1926, uznał za właściwe używać tylko wyrazu „Italja“ — Italski“, a na uzasadnienie tej inowacji przytoczył w przedmowie do swej pracy opinję jednego z najwybitniejszych i najbardziej zasłużonych filologów polskich, prof. Antoniego Adama Kryńskiego.

Z wywodów prof. Kryńskiego wynika: 1) iż wyraz „Włochy“ nie jest pochodzenia słowiańskiego, a temsamem polskiego, 2) że pojęcie jego nie pokrywa się z nazwą kraju, która w oryginale brzmi „Italja“, 3) że jest wyrazem zapożyczonym fałszywie i wskutek tego winien on jaknajszybciej utracić w mowie polskiej prawo obywatelstwa.

Pragnęlibyśmy sprawą zastąpienia wyrazu „Włochy“ właściwym wyrazem „Italja“ zainteresować najszersze sfery społeczeństwa polskiego i wywołać dyskusję w kołach fachowych, któraby doprowadziła do należytego wyświetlenia tej kwestji.

Niżej przytaczamy opinję prof. Kryńskiego, zamieszczoną we wspomnianej pracy dr. Menotti Corvi'ego, żywiąc nadzieję, iż zapoczątkuje ona na łamach naszego pisma dyskusję, w której wezmą udział zarówno przedstawiciele świata naukowego, jak i szerokie sfery polskiej inteligencji.

Imię własne „Włoch“ w języku polskim jest przeróbką nazwy Wealh. Walh, Walch — jednego z plemion celtyckich, mieszkającego na terytorjum, zajętem później przez Niemców. Nazwa ta w wiekach średnich była używana przez Niemców jako ogólna nazwa Celtów. Następnie tym samym wyrazem nazywali Niemcy Rzymian, gdy ci zajęli krainy przez Celtów zamieszkane, to jest: Francuzów (w Galji), Włochów (w Italji) i Rumunów (w Dacji), tak że w języku średniowiecznym niemieckim wyraz welsch (welhisch, walhisch) miał zarówno romański, jak i francuski oraz italski (włoski).

Tę samą nazwę „Walch“ i tenże sposób mianowania sąsiednich ludów celtyckich, a z kolei i romańskich, przyjęli od Niemców Słowianie. Stąd w serbochorwackim Vlah znaczy Rumun, w słoweńskim lah — mieszkaniec Italji, w czeskim Vlach — mieszkaniec Italji, vlachy — Italja; vlasky — italski; w górnołużyckim Włoch — mieszkaniec Italji. W polskim Włoch — mieszkaniec Italji, Włochy —Italja. W małoruskim — Wołoch — Rumun, Wołosza — Rumunja. Z małoruskiego przeszły i do polskiego nazwy: Wołoch — mieszkaniec części Rumunji, i Wołoszczyzna — kraj wołoski (część Rumunji).

(W polskim „włoszczyzna“ znaczy rośliny ogrodowe, z Włoch sprowadzane).

Do dziś jeszcze w niemieckim welsch (walsch: znaczy obcy, zwłaszcza italski (włoski), francuski) welscher Wein — wino italskie (włoskie); welsche Schweiz — Szwajcarja francuska i welsche Nuss — orzech italski (włoski). Welschkraut — kapusta italska (włoska).

Die Welschen — Italowie (Włosi), Francuzi; das Welschland — kraj obcy, zwykle Italja (Włochy), Francja; welschen — mówić obcym językiem, po italsku, po francusku; welschtum — narodowość italska, francuska lub zwyczajnie italskie, francuskie.

LA COLTURA DELLE SEMENTI IN POLONIA

(Hodowla nasion w Polsce)

Diminuire, nella misura del possibile, l'importazione ed aumentare l'esportazione, ecco quali sono le tendenze economiche di tutti gli stati europei dopo la guerra. Queste tendenze, anche da parte di quegli stati che hanno delle antiche tradizioni di liberalismo, sono, se si considera la crisi economica, che travaglia l'Europa, completamente comprensibili e giusstificate.

Tuttavia anche questa, come tutte le regole, ha le sue eccezioni. Una di queste é costituita dalle sementze selezionate, la cui importazione porta agli stati importatori dei vantaggi tali, che compensano le perdite della bilancia commerciale.

Questo principio può essere illustrato dall'esempio seguente: 100 kg. di semi di barbabietola da zucchero di provenienza polacca costano circa 20

dollari. Per seminare un ha occorono 30 kg., ossia una spesa di 6 dollari. D'altra parte secondo i miei calconi, prendendo in considerazione le spese di produzione dello zucchero, il plus-valore dell'utile lordo realizzato con l'impiego delle migliori semenze tedesche, é stato, in confronto dell'impiego delle migliori semenze polacche, di 34 dollari nel 1924 e di 21 dollaro nel 1925. Cosi l'importazione delle semenze per la semina di 100.000 ha, ammonterebbe a 600.000 dollari, mentre che il plus-valore che verrebbe realizzato arrivrebbe a 3.400.000 dollari nel 1924 e a 2.100.000 nel 1925.

Lo specchietto seguente illustra il rendimento delle diverse qualità di semi di barbabietola da zucchero impiegata dall'Unione degli Zuccherifici del l'antica regione della Polonia del Congresso.

Le basi per le valutazioni surriportate sono state le segueni:

PRODUTTORI	% dello zucchero nella barbabietola	Raccolta della barbabietola	Zucchero per ha	% dello zucchero alla fabbricazione	Rendimento dello zucchero	Valore dello zucchero per ha	Spese d'acquisto ed el trasporto delle barbabietole per ha	Rendimento brutto per ha
Sand, Hodowla Nasion . .	17.65	282.5	49.86	15.15	42,80	2.350.0	1.553.8	800.2
„Udycz" Sp. Akc.	17.42	278.2	48.46	14.92	41.51	2.283.4	1.530.1	752.0
A Janasz	17.72	250.0	45.36	15.22	38.96	2 142.8	1.408.0	738.8
Buszczyński P.	17.38	268.4	46.65	14 88	39.94	2.196.7	1.476 2	730.5
Buszczyński N. M.	17.50	260.6	45.61	15.00	39,09	2.150.0	1.433.3	716.7
„Udycz" Sp. Akc.	17.29	271.3	46.91	14.79	40.13	2.207.2	1.492.2	715.0
„Motycz" Sp. Akc.	17.38	265.3	46.11	14.88	39,48	2.171.4	1.451.2	712.2
„Granum" Sp. Akc.	17.37	265.8	46.17	14.87	39,52	2.173.6	1.461.9	711.7
Jerzy Ryx	17.12	275.1	47.10	14.62	40,22	2.212.1	1.513.1	699.0
Original-Kleinwanzleb . . .	17.06	275.5	47.00	14.56	40,11	2.206.1	1.513.3	690.8
A. Hełczyński	16.62	293.6	48.80	14.12	41,46	2.280.3	1.614.8	655.5

1. Calcolando l'utile realizzato dalla raccolta delle barbabietole per ha, bisogna prendere in considerazione la percentuale dello zucchero effettivamente ottenuto e non quello contenuto nelle barbabietole, ossia dal 25 al 28% di meno. Quella percentuale di zucchero, che rimane nei residui, non deve essere tuttavia trascurata, perchè è evidente, che la produzione effettiva dello zucchero sarà proporzionalmente maggiore, quanto minori saranno le quantità di materia prima trattata.

2. Per la valutazione della produzione, il prezzo di 55 zloty per 100 kg. è stato preso come base, ciò è il prezzo medio dell'annatta, sul mercato interno ed esterno, escludendo i diritti e tasse d'esportazione.

3. Il prezzo delle barbabietole praticato dai piantatori (3,10 zloty), le spese di trasporto (0,50), il costo delle semenze, i diritti di bollo, le spese di deposito (1,20 zloty al chilo) e le spese di produzione per ogni chilo di materia prima (0,70 zl.) formano un totale di 5,50 zloty, che esclude le spese generall.

Deducendo dal valore dello zucchero, ottenuto da un ha, di piantazione, i prezzi delle barbabietole, le relative spese di manutenzione e di trasporto, ossia prendendo i dati riguardanti la stessa qualità di sementi, noi otteniamo l'utile lordo per ogni ha, che ha servito di base per stabilire il risultato del rendimento di essi nello specchietto surriportato. I pregi delle semenze polacche sono dovuti da un lato al valore dei metodi scientifici, adottati dai coltivatori polacchi e dall'altro alla continuità dei loro lavori.

I lavori di miglioramento delle piantagioni coltivate in Polonia, datano, nel significato moderno di questo termine, dal 1870. Quanto ai metodi adottati, essi occupano attualmente, secondo l'opinione degli specialisti che hanno preso parte alle escursioni: agricola francese del 1923, agricola danese del 1924, parlamentare austriaca del 1924, parlamentare ed industriale inglese del 1925 ed al congresso d'agricoltura internazionale del 1926, — uno dei primi posti in Europa.

Le cause principali di questo stato di cose sono state le seguenti:

1. La coltura delle piantagioni in Polonia deve la sua origine ed il suo sviluppo all'iniziativa privata, che trova la sua ragione d'essere negli utili, realizzati grazie a questi lavori.

Bisogna notare pure, che non solo gli scienziati polacchi hanno la maggior libertà alla partecipazione dei lavori pratici, ma anche la maggior parte dei professori delle scuole superiori d'agricoltura viene reclutata fra i praticanti.

2. La cooperazione delle sfere industriali direttamente interessate e di quelle agricole, che si esplica con un rigoroso controllo del valore delle semenze selezionate. Questo controllo è esercitato da una parte da speciali sezioni delle stazioni di controllo di semi e dalle società agricole, a mezzo di classificazioni delle sementi e dall'altro a mezzo di concorsi. Per le sementi di barbabietole da zucchero i concorsi sono organizzati fin dal 1892 dall' Unione degli Zuccherifici. Queste esperienze sono le più antiche del genere. Per il grano sono state iniziate soltanto nel 1921 e per le patate nel 1924 dalla Sezione sementi delle Associazioni Agricole di Varsavia.

Una delle prime conseguenze dello sviluppo della coltura delle sementi selezionate è stata in Polonia la conquista del mercato interno. Oggi si può constatare che, all'infuori di una diecina di vagoni di grano di diverse qualità, la Polonia non importa più le sementi selezionate. Per apprezzare al suo giusto valore questo successo, bisogna rammentare, che prima della guerra l'intero fabbisogno o quasi della Poznania, della Pomerania, della Galizia e $^3/_4$ del fabbisogno della Polonia ex-russa era coperto dalla Germania. Le fattorie polacche coprivano $^1/_4$ del fabbisogno dell'antico Regno di Polonia ed esportavano delle quantità considerabili, in Russia. In queste condizioni la conquista di un mercato che assorbe 5500 tonnellate, deve essere considerata come una prova di grande successo, dovuto interamente all'alto valore dei prodotti.

Nello stesso tempo, con la conquista del mercato interno l'esportazione comincia a svilupparsi, nonostante la cattiva opinione che avevano i compratori esteri dei prodotti russi con i quali, per lungo tempo, venivano confusi i prodotti polacchi. L'esportazione delle sementi di barbabietola, che nel 1922—1923 raggiungeva soltanto 510 tonnellate, è salita, nel 1923—24 a 2040; nel 1924—25 a 2500, e nel 1925—26 a circa 3000 tonnallate.

Queste cifre dimostrano la rinata fiducia all'estero e l'aumento della richiesta, grazie ai risultati eccelenti delle semenze polacche ed il loro prezzo relativamente poco elevato.

La Polonia è un paese eminentemente agricolo con un aumento di popolazione del 14% all'anno, ciò è quasi 500.000 persone. A ciò è dovuta la condizione essenziale per una coltura delle sementi selezionate — la mano d'opera a buon mercato.

In queste condizioni le sementi polacche possono esser consegnate agli zuccherifici di California al prezzo di 28 dollari, franco San Francisco, mentre che le medesime sementi di origine americana costano sul posto oltre 40 dollari.

Come si vede, le sementi selezionate polacche, all'infuori della loro qualità superiore, hanno il vantaggio di essere meno care di quelle di origine straniera. Questo fatto ha la sua importanza. Non c'è dubbio, che nell'organizzazione delle relazioni economiche mondiali i singoli stati tendano non a bastare a se stessi, ma a stabilire degli scambi fra i luoghi di produzione più facile e meno costosa e i mercati di consumo. Prendendo questo principio come punto di partenza, noi dobbiamo chiederci, quali sono le possibilità di creare in Polonia un centro di produzione di sementi selezionate e di una esportazione su larga scala.

Noi abbiamo già constatato, che per il prezzo e la qualità le condizioni in Polonia sono favorevoli; si tratterebbe di sapere solo, quali quantità si potrebbero produrre. La parcellazione delle grandi proprietà fondiarie, che ha avuto luogo in alcuni stati d'Europa, portò come conseguenza la diminuzione della produzione e dell'esportazione delle sementi. La produzione delle sementi esige delle instalazioni speciali per la seccagine, i magazzini ecc., spese che non possono essere sopportate che dalle più grandi organizzazioni agricole. Malgrano l'esecuzione in Polonia della riforma agraria, le dichiarazioni ufficiali ci assicurano, che gli stabilimenti per la coltura agricola intensiva, specializzati nella produzione delle sementi selezionate, non saranno diminuiti. Quindi la produzione delle sementi non diminuirà in Polonia, ma ci si può attendere un considerevole sviluppo di essa, che potrà superare di molto quello d'oggi.

Oggi la maggior parte della nostra esportazione di sementi è costituita dalle sementi di barbabietole da zucchero, diretta princpalmente in Francia ed in Belgio. Tuttavia la Polonia oltre le sementi di barbabietole produce in grande quantità le sementi di trifoglio bianco e rosso che, data la loro ottima qualità, sono molto ricercate in Europa. Inoltre noi esportiamo le sementi di lupinella, di trifoglio giallo, veccia, lupino, lino, papavero sénapa e di molte altre; esportiamo anche sementi d'erbe, barbabietole e patate.

Data la varietà delle condizioni climatiche e dei terreni in Polonia, noi possiamo fornire delle sementi adattate a speciali esigenze sia dal punto di vista climatico, sia nei riguardi delle qualità dei terreni.

Delle esperienze sono state fatte in questi ultimi tempi su mercati diversi per studiare la possibilità d'utilizzare le semenze selezionate polacche nei paesi d'importazione. E importante constatare, che i coltivatori polacchi hanno sotto questo rapporto un programma ben definito che essi si sforzano di realizzare.

DOTT. E. KOSTECKI

LA PRODUZIONE DEL LEGNO COMPENSATO IN POLONIA

(Przemysł płyt klejonych w Polsce.)

Fra le varie lavorazioni meccaniche del legno, non appartenenti rigorosamente all'industria della segheria, sta acquistando un posto importante nella produzione mondiale e nei mercati internazionali il cosi detto „legno compensato".

La produzione del legno compensato si eviluppa

in Polonia di anno in anno e, facendo continui progressi, conquista i mercati mondiali, ove dimostra capacità di concorrenza con la produzione degli altri stati.

La quantità di legno compensato prodotto in Polonia è stata nel 1913 di 13 mila tonnellate (ossia 50 milioni di piedi quadrati inglesi) reppresentando un valore di 320.000 lire sterline .Circa il 44% veniva smaltito nei mercati interni per soddisfare i bisogni nazionali; il resto veniva esportato. La Polonia è, dopo la Finlandia, (38.233 tonn), l'Estonia (10.142 tonn), gli Stati Uniti (10.000 tonn), e la Russia (10.000 tonn), la piu grande esportatrice di legno compensato. L'esportazione di questo prodotto, a misura delle sue nuove applicazioni, aumenta d'anno in anno, come lo dimistrano le seguente cifre della statistica delle esportazione negli ultimi tre anni:

	tonnellate	migliaia di złoty
1923	4,250	3,600
1924	7,079	5,766
1925	9,820	7,839
1926	17.460	5,615

Uno dei più importanti mercati di smercio del legno compensato è quello inglese, dove la Polonia ha esportato nel 1924 — 2.321 tonn. e nel 1925 — 3.338, ossia il 33% dell'esportazione totale. Il fenomeno dell'aumento dell'esportazione del legno compensato è, di fronte alla grande produzione nazionale, completamente giustificato dal punto di vista della economia nazionale. Il legno compensato polacco pon è affatto inferiore a quello di altri paesi, anzi lo supera per la sua resistenza e bontà. Esso gode un'ottima riputazione e nel mercato mondiale viene acquistato volontieri.

La Polonia ha tutte le condizioni basi per assicurare lo sviluppo della sua produzione, perchè possiede nelle sue foreste rilevanti quantità di betulla e di ontano. La produzione ha preso magior sviluppo specialmente nelle regioni centrali ed orientali, dove era gia stata iniziata prima della guerra, nonostante, l'attitudine non favorevole delle autorità degli Stati d'occupazione in quei luoghi, dove esistevano e prosperavano le uniche importanti fabbriche di legno compensato, sosì avveniva a Piotrkow, a Orzew in Wolinia, Pinsk, Siemiatyczki ecc. In Galizia, dove esiste in grande quantità la materia prima, (faggio, betulla) adatta per la fabbricazione del legno compensato, questa industria era prima della guerra quasi sconosciuta, perché l'industria austriaca, che mirava a conquistarne il monopolio, ne frenava lo sviluppo. Soltanto col risorgere dello Stato Polacco, la produzione del legno compensato cominciò ad organizzarsi ed è attualmente sulla via di un maggiore sviluppo. Ultimamente è stata impiantata una delle migliori fabbriche di legno compensato a Rzesna Polska, nei pressi di Leopoli.

Nelle provincie di Pomerania e di Poznania, dove l'industria del legno è fortemente sviluppata, non esistono, all'infuri di una filiale di una fabbrica di Varsavia, fabbriche di legno compensato.

Attualmente si contano in Polinia 22 fabbriche di legno compensato, le quali per i mezzi tecnici di cui dispongono e per la qualistà del prodotto fabricato, non sono inferiori a quelle estere. Per quanto riguarda il numreo delle fabriche, la Polonia viene dopo la Germania, che occupa il primo posto dopo gli Stati Uniti. Se invece consideriamo la quantità del legno compensato, vediamo, che la capacità produttiva di un minor numero di fabbriche è, in Finlandia, maggior del 25% della Germania e quasi quattro volte maggiore della Polonia.

La Polonia esporta il 56% della sua produzione di legno compensato, soddisfando appena una piccola quantinaà delle ordinazioni, che le vengono dall'Inghilterra, Germania, Belgio, Francia, Olanda, Italia, Austria e America, che sentono fortemente la mancanza di questo prodotto. Purtroppo, non potendosi eseguire che in parte le ordinazioni che giungono dall'estero, dato l'insufficiente sviluppo dell'industria nonostante l'ottima e abbondante materia prima, che esiste nelle foteste polacche: rilevanti quantità di legname sono esportate all'estero per la fabbricazione del legno compensato, l'industria nazionale l'operaio polacco vengono privati del quadango, che potrebbero trarre dalle condizioni favorevoli in cui trovasi la Polonia. Specialmente alte sono le cif re dell'esportazione della materia prima e dei semi lavorati, destinati alla fabbricazione del legno compensato, come può rilevarsi dallo specchiette seguente, compilato in base ai dati dell'Ufficio Centrale di Statistica:

	1924	1925
Tronchi di quercia per il legno compensato	34.872 q.	752 q
Travi e assi	1,379 „	21,606 „
Legno compensato e impiallacciature non piallate	6.754 „	13,760 „
Legno compensato e impiallacciature piallate	922 „	8,379 „

Alle cifre su esposte bisogna aggiungere quelle dell'esportazione del legno di betulla e di ontano, indicato specialmente per la produzione del legno compensato per le sue ottime qualità e per la facilità che presenta nella lavorazione, adattandosi specialmente per la fabbricazione di lusso. Secondo le cifre dell'Ufficio Centrale ci Statistica, l'esportazione dei tronchi di ontano e di betulla raggiunse nel 1925 i 471.313 q. e nel 1924 i 377.290 q.

Disponendo di tali risorse di materia prima, adatta per la fabbricazione del legno compensato, la relativa industria ha tutte le garanzie per aumentare la produzione, la quale ha attirato l'attenzione di tutto il mondo.

J. MIKLASZEWSKI
Direttore del Departamento Forestale
del Ministero d'Agricolture e dei Benni
dello Stato

LA BILANCIA COMMERCIALE DELLA POLONIA NEL 1926

(Bilans handlowy Polski w r. 1926)

Prima di procedere all'analisi della bilancia commerciale della Polonia nel 1926, sarà utile mettere in confronto, come dallo specchiettto seguente, le diverse posizioni, nei due ultimi anni:

	Importazione	Esportazione
	(in migliaia di zloty)	
1926	896,226	1,306,017
1925	1,602,823	1,272,072
Differenza fra il 1925 e il 1926	—706,597	+33,945
	(in tonnellate)	
1926	2,438,489	22,303,963
Differenza fra il 1925 e il 1926	—972,248	+8,701,225

Come si vede delle cifre su riportate, il sensibile miglioramento della bilancia commerciale, che ha portato alla sostituzione di un passivo di 330.751 migliaia di zloty oro, nel 1925, ad un attivo di 409.791 migliaia di zloty oro nel 1926, è dovuto anzitutto alla diminuzione delle importazioni e, in proporzioni minori, all'aumento delle esportazioni. Questa conclusione, è necessario esaminarla particolarmente.

Bisogna considerare, in primo luogo, che l'importazione nel 1925 è stata eccezionalmente forte, in parte a causa dello scarso raccolto del 1924, che ha reso necessario l'acquisto di rilevanti quantità di farina e di cereali, all'estero ed in parte alla elevatezza dei prezzi sul mercato interno, che favoriva la richiesta dei prodotti esteri, la di cui importazione non trovava ostacolo nella politica commerciale e doganale molto liberale, adattata sino all'agosto 1925 un'analisi più particolareggiata delle importaziono del 1925 e di quelle del 1926 metterà in evidenza le enormi somme che hanno gravato sulla bilancia commerciale della Polonia. Si deve tener conto egualmente del ribasso dei prezzi verificatosi sui mercati mondiali dal 1925, e della differenza del valore che ne risultò, come pure della modificazione del sistema di valutazione del commercio estero, avvenuta verso la fine del 1925. Conseguentemente, mentre il valore dell'importazione è diminuito nel 1926 in confronto col 1925, del 44,1%, il peso è inferiore soltanto del 28,5%. La diminuzione delle importazioni è da attribuirsi altresì alla diminuita capaticà d'acquisto della popolazione, specie perquanto riguarda gli articoli di lusso e quelle merci, che potevano essere sostituite dai prodotti indigeni.

Per quanto riguarda l'esportazione, l'effetto di questo ribasso è stato inverso: L'aumento dell'esportazione è stato più considerevole sotto il rapporto „quntità" che sotto quello del valore: l'aumento è dovuto, non tenendo conto dell'esportazione del carbone, a circostanze eccezionali, ed è stato di 2,451.385 tonnellate. Il gruppo principale dell'importazione era nel 1926 costituito dalle materie e dai prodotti tessili, il di cui valore raggiunse 304,345 milioni di zloty oro, in confronto con 434.223 nel 1925.

I principali articoli di questo gruppo sono stati i seguenti:

	1926	1925	1926	1925
	in tonnellate		in migliaia di zloty oro	
Juta	12,601	12,689	13,514	15,581
Cotone	65,619	54,773	156,148	166,948
Filati di cotone .	1,892	1,737	14,390	11,896
cascami di cotone	977	5,060	13,140	61,310
Lana (compresa la pettinata) . .	13,065	12,391	68,414	98,284
Filati di lana . .	937	1,179	11,110	19,170
Tessuti di lana .	321	675	—	—
tessuti di seta e seta artificiale . . .	123	221	4,283	17,110

Come si rileva dalle cifre su esposte, l'importazione delle materie prime e in primo luogo, quella del cotone, è aumentata; mentre quella dei prodotti finiti è considerabilemente diminuita; e ciò data l'importanza dell'industria tessile, deve essere considerato come contingenza favorevole. Bisogna notare altresi che l'importazione delle confezioni, che nel 1925 raggiunse 62.190 migliaia di zloty oro, è nel 1926 discesa a 14.945 migliaia di zloty oro. Il confronto della quantità e dei valori delle materie prime e dei prodotti tessili nel 1925 e 1926 costituisce un esempio caratteristico dell'influenza del ribasso dei prezzi sul valore dell'eimportazioni.

Un altro esempio caratteristico è quello dell'importazione dei prodotti alimentari, che dimostra in maniera evidente, fino a qual punto la bilancia commerciale sia stata gravata dall'importazione dei cereali e dalla farina, conseguenza questa del cattivo raccolto del 1924.

Le importazioni dei prodotti alimentari hanno raggiunto nel 1926, 153.997 migliaia di zloty oro, contro 462.507 migliaia di zloty oro del 1925.

I principali articoli di questo gruppo sono stati i seguenti:

	1926	1925	1926	1925
	in tonnellate		in migliaia di zloty oro	
Frumento . . .	9,315	41,048	2,804	14,923
segala	8,365	65,725	1,566	19,523
avena	1,878	84,338	484	21,990
granturco . . .	21,720	45,449	3,491	10,919
riso	32.266	69,556	12,305	29,683
farina di frumento	890	223,864	394	117,517
farina di segala .	86	45,114	29	18,852
Totale .	74,600	585.094	21.073	233.852

Come si vede da quanto è sopra riportato, oltre 210 milioni di zloty oro furono spesi nel 1925 per l'importazione dei cereali e delle farine, assolutamente superflua in tempi normali. Sottraendo questa somma dal valore dell'imprortazione del 1925, la differenza fra il 1925 e il 1926 diminuisce sensibilmente. Fra gli altri prodotti alimentari, la di cui importazione è diminuita, si notano: frutti meridionali, grassi comestibili e tabacco. Fra gli altri gruppi bisogna citare quello dei prodotti animali, la cui importazione è diminuita da 160.487 migliaia di zloty oro nel 1925, a 61.229 migliaia di zloty oro nel 1926. La diminuzione più sensibile in questo gruppo è data dalle pelli conciate e dai prodotti in cuoio (soprattutto scarpe), mentre un aumento si è avuto per i cuoi non lavorati.

La diminuzione dell'importazione degli articoli sudetti dev'essere considerata come fvorevole, anche se fosse dovuta alla diminuzione del potere d'acquisto della popolazione. In certi casi la diminuzione dell'importazione, dal punto di vista economico, può considerarsi piuttosto sfavorevole. Ciò si ha, quando si tratta dell'importazione di macchine ed apparecchi (96.820 migliaia di zloty oro nel 1925, e 52.184 migliaia nel 1926) e dei concimi chimici.

Per quanto riguarda l'esportazione, il primo posto è occupato dai prodotti alimentari. Il valore dell'esportazione di questo gruppo ha ragiunto nel 1926— 381.517 migliaia di zloty oro, contro 322.060 migliaia nel 1925.

I principali articoli di questo gruppo sono i seguenti:

	1926	1925	1926	1925
	in tonnellate		in migliaia di zloty oro	
Frumento	53,011	94,231	14,071	24,018
segala	222,695	177,062	39,741	32,044
orzo	138,011	105,121	25,214	21,994
avena	62,818	34,351	10,649	6,099
piselli e fagioli . .	55,164	29,952	14,917	8,582
zucchero	226,690	196,030	84,450	77,349
carne	38,877	34,793	35,039	49,380
burro e formaggi . .	7,572	1,696	15,983	4,118
uova	58.566	27,071	74,235	46,612
fieno	324,723	159,344	28,175	17,658

Come si vede dalle cifre su esposte, le esportazioni d: tuti gli articoli di questo gruppo sono considerevolmente aumentate, ad eccezione del fieno e frumento e della carne, l'aumento quantitativo è stato più considerevole di quello del valore. Questa diminuzione di valore è dovuta al ribasso dei prezzi verificatosi dal 1925. Per la stessa ragione il valore dell'esportazione degli animali vivi è scesa da 101.439 migliaia di zloty oro nel 1925, a 66.866 migliaia nel 1926, nonostante l'aumento del numero dei capi esportati.

L'effetto del ribasso dei prezzi è ancora più evidente nel gruppo del legno e dei prodotti di legno Il valore totale delle esportazioni di questi articoli ha raggiunto nel 1926, 206.811 migliaia di zloty contro 227.041 migliaia nel 1925. Dati particoleggiati per questo gruppo sono riportati giù appresso:

	1926	1925	1926	1925
	in tonnellate		in migliaia di zloty oro	
Tronchi	1,125,768	690,563	27,261	25,450
Legno da miniera e sostacchine . . .	899,536	345,469	18,482	11,289
Ceppi e blocchi . .	799,492	494,724	27,420	30,887
Tavole eassicelle . .	1,493,173	1,139.588	93,142	97,475
Traverse	312.187	361,033	15,514	23,821

La sproporzione fra l'aumento del peso e quello del valore é tale che rende superfluo ogn commento.

L'esportazione del carbone, verificatasi in cir costanze eccezionali, dovute da una parte alla sciopero inglese, e dall'altra, al conflitto doganale con la Germania, richiede un esame speciale.

Il conflitto con la Germania nel giugno 1925 provocò una diminuzione improvvisa nell'esportazione del carbone polacco. Tuttavia questo conquistò progressivamente dei nuovi mercati e, allo scoppio dello sciopero inglese, l'esportazione media mensile raggiungeva 565.000 tonnellate. Ammettendo che l'esportazione sia ancora aumentata, possiamo valutare l'esportazione probabile per il 1926, indipendentemente dallo sciopero inglese, a circa 7 milioni di tonnellate, che, al prezzo di 17,2 zloty oro rappresenterebbe un valore di 120.400 migliaia di zloty oro. L'esportazione effettiva è stata di 14.281.071 tonn. per un valore di 252.100.000 zl. e conseguentemente l'eccedenza dell'esportazione, dovuta a circostanze eccezionali, può esser valutata a 132 milioni di zloty oro. Le cifre su esposte provano con evidenza la falsità dell'opinione, condivisa anche da una parte della stampa polacca, che l'attivo della bilancia commerciale polacca sia stato mantenuto nel 1926 grazie soltanto all'esportazione del carbone, mentre questa non costituisce che un terzo soltanto dell'eccedenza totale dell'esportazione.

L' esportazione dei prodotti petroliferi è illustrata dallo specchietto seguente:

	1926	1925	1926	1925
	in tonnellate		in migliaie di zloty oro	
petrolio	106,019	67,820	12,835	8,445
oli per motori . . .	143,064	83,116	13,182	9,074
lubrificanti	59,536	60,073	9,341	10,909
benzina	71,959	61,369	19,860	19,644
paraffina	29,576	22,902	20,217	16.969

L'esportazione di tutti i prodotti petroliferi è considerevolmente aumentata, ad eccezione dei lubrificanti che segnano una leggera diminuzione. L'aumento del volume dell'esportazione è stato, in questo gruppo, più importante dell'aumento del va-

lore. L'esportazione dei metalli e dei prodotti metallici accusano un leggero aumento (da 138.606 migliaia di zloty oro, a 139.334 migliaia) Bisogna notare in questo gruppo la diminuzione avutasi per le lamiere di zinco e l'aumento per lo zinco non lavorato.

Una diminuzione considerevole si è avuta nel gruppo dei prodotti tessili tanto dal punto di vista del peso quanto da quello del valore.

Il valore totale dell'esportazione raggiunse soltanto 77.982 migliaia di zloty oro, contro 141.735 nel 1925, di cui:

	1926	1925	1926	1925
	in tonnellate		in migliaia di zloty oro	
tessuti di cotone . .	4,080	5,014	24,262	51,922
tessuti di lana . . .	646	692	7,859	13,959

Essendosi verificato tutavia l'aumento dell' importazione delle materie prime tessili e la diminuzione dell'importazione dei tessut i e dei vestiti confezionati, si può constatare che la diminuzione dell'esportazione è stata completamente compensata dall'aumento del consumo sul mercato interno.

Terminiamo qui l'esame di gruppi particolari di merci, senza consacrare altro spazio agli articoli d'importanza secondaria. Abbiamo messo in evidenza tanto i lati positivi quanto quelli negativi.

Riassumendo quando precede, possiamo constatare che lo sviluppo del commercio estero è stato, nel 1926, favorevole per la Polonia. La diminuzione dell'importazione riguarda in debole misura gli articoli indispensabili per lo sviluppo della produzione. L'aumento delle importazioni continuerà certamente, ma esso non portà essere che lento. Invece l'aumento delle esportazioni soprassa considerevolmente l'aumento del valore e non c'è alcun motivo per prevederne una diminuzione, soprattutto per gli articoli principali. Una certa diminuzione del saldo attivo può essere preveduta, ma il suo carattere attivo può considerarsi sicuro per lungo tempo.

T. JANISZOWSKI

NOWE PODSTAWY ORGANIZACJI WYTWÓRCZOŚCI W ITALJI

(Nouve basi dell'organizzazione della produzione in Italia)

W dziejach gospodarczych współczesnej Italji rok 1926 zaznaczył się niezwykle doniosłem zdarzeniem, gruntującem nowe podstawy organizacji wytwórczości. Zdarzeniem tem jest wejście w życie ustawy z dn. 6 kwietnia 1926 r. o syndykatach, będącej niejako ukoronowaniem wysiłków rządu italskiego w kierunku utrwalenia w kraju pokoju społecznego.

Nie jest to tylko — jak zaznacza raport Senatu — ustawa o rozjemstwie obowiązkowem lub o rejestrowaniu się syndykatów, o zbiorowych umowach o pracę lub o strejkach i lock-out'ach, lecz jest to ustawa, która ujmuje w normy prawne wszelkie zbiorowe stosunki w dziedzinie pracy i stwarza odpowiednie podstawy nowej organizacji wszystkich wytwórców i ich związków, jako części integralnej państwa faszystowskiego.

Ustawa przewiduje tworzenie się z jednej strony syndykatów pracodawców, z drugiej zaś — syndykatów pracowników fizycznych i umysłowych, zatrudnionych w przemyśle, handlu i rolnictwie oraz poświęcających się wolnym zawodom. Tworzeni: się syndykatów nie przewidziane jest jedynie w zakresie służby państwowej, opieki społecznej oraz przemysłu państwowego, gdzie ochrona interesów poszczególnych jednostek, w tych dziedzinach pracy zatrudnionych, w inny sposób jest zapewniona.

Na mocy tej ustawy wszyscy pracodawcy i pracownicy, niezależnie od tego, czy są, czy nie są członkami syndykatów, obowiązani są do zawierania między sobą umów, tyczących się wynagrodzenia i warunków pracy. Za dotrzymanie zobowiązań, wynikających z tych umów, cywilnie odpowiedzialne są syndykaty.

Syndykaty lokalne, utworzone w poszczególnych miejscowościach, łączą się w syndykaty prowincjonalne. Na czele ich stoją: Powszechna Konfederacja Przemysłu, reprezentująca interesy przemysłu, oraz Narodowa Konfederacja Syndykatów Faszystowskich (t. zw. Confederazioni), broniąca interesów pracowników fizycznych i umysłowych. Prócz tych dwóch organizacyj, ustawa przewiduje powołanie do życia Federacyj (Federazioni) Narodowych, reprezentujących interesy poszczególnych gałęzi przemysłu. Syndykaty branżowe, obejmujące ogół pracodawców i pracowników, mogą również łączyć się w związki specjalne, których celem byłoby popieranie rozwoju danej gałęzi przemysłu. Organem najwyższym, czuwającym nad całokształtem interesów produkcji i pracy, reprezentowanych przez wyszczególnione wyżej organizacje, jest Ministerstwo Korporacyj (Ministero delle Corporazioni).

W końcu lipca 1926 r. zostało ogłoszone rozporządzenie wykonawcze do ustawy kwietniowej o syndykatach. Zawiera ono postanowienia co do tworzenia się i rejestrowania syndykatów, co do formowania zarządów i ich funkcjonowania, co do Trybunałów Odwoławczych (Corti d'Appello), mających

rozstrzygać spory, wynikłe między poszczególnymi członkami, należącymi do odnośnych syndykatów i określa wysokość kar za niestosowanie się do postanowień ustawy.

Rozporządzenie to przewiduje, iż fundusze związków tworzą się ze świadczeń, uskuteczniamych przez pracodawców w wysokości jednodniowego wynagrodzenia, otrzymanego przez wszystkich zatrudnionych u nich pracowników oraz przez pracowników— w wysokości jednodniowego ich zarobku. Dziesiąta część dochodów, z tych świadczeń uzyskiwanych, winna być przeznaczona na utworzenie funduszu, mającego stanowić gwarancję wypełnienia zobowiązań, wynikających z umów zbiorowych, zawartych przez syndykat. Z funduszów tych na cele zapomo gowe i wychowawcze przeznacza się również pewien procent, reszta zaś pozostaje do dyspozycji zarządów na wydatki organizacyjne.

Wspomniane wyżej Ministerstwo Korporacyj zostało utworzone w końcu sierpnia r. ub. Na czele jego stoi szef obecnego rządu Benito Mussolini, mając do pomocy podsekretarza stanu p. Bottai oraz niewielką ilość urzędników, wydzielonych z innych urzędów. Mussolini pragnął uniknąć nadmiernego rozrostu w państwie italskiem biurokracji. Ministerstwo korzysta z wydatnej pomocy kierowników i urzędników zatrudnionych w syndykatach pracodawców i pracowników.

Niżej podajemy spis organizacyj (Confederazioni), uznanych przez Ministerstwo Korporacyj:

I. Konfederacje pracodawców:

1. Powszechna Faszystowska Konfederacja. Jej prezesem jest Stefano Benni. Należy do niej szereg narodowych i lokalnych przemysłowych syndykatów pracodawców.

2. Powszechna Faszystowska Konfederacja Bankowa. Prezesem jej jest Giuseppe Bianchini. W skład jej wchodzą organizacje reprezentujące różne gałęzie bankowości, instytucje kredytowo-oszczędnościowe, kooperatywy i t. p.

3. Narodowa Faszystowska Konfederacja Bankowców, do której należą Federacje kupców, kramarzy, agentów handlowych i t. p.

4. Narodowa Faszystowska Konfederacja Krajowego Transportu i Żeglugi, w skład której wchodzą federacje pracodawców, posiadających przedsiębiorstwa transportowe i żeglugowe.

5. Narodowa Faszystowska Konfederacja Transportu Morskiego i Powietrznego. Jej prezesem jest Augusto Turati. Należą do niej właściciele okrętów i przedsiębiorsw lotniczych.

6. Narodowa Faszystowska Konfederacja Rolnicza. Wyraża ona koncepcję „integralnego syndykalizmu", gdyż obejmuje wszystkie kategorje wytwórców rolniczych zorganizowanych w odpowiednie związki.

II. Konfederacje pracowników:

1. Narodowa Konfederacja Faszystowskich Syndykatów. Jej prezesem jest Edmondo Rossoni. Obejmuje ona wszystkie syndykaty pracowników. Należą więc do niej: Narodowy Syndykat Pracowników Umysłowych, łączący wolne zawody (lekarzy, prawników, aktorów i t. p.), oraz Korporację Prasową (Corporazione della Stampa), obejmującą szereg syndykatów wydawców, dziennikarzy, drukarzy, zecerów oraz sprzedawców pism perjodycznych.

2. Autonomiczna Faszystowska Federacja Pracowników Przedsiębiorstw Transportu Morskiego i Powietrznego. Nazwa „autonomiczna" oznacza, iż wspomniana federacja nie należy do Narodowej Konfederacji Faszystowskich Syndykatów. Wyrazem „pracownicy" objęte są wszystkie kategorje pracowników, zatrudnionych w przedsiębiorstwach żeglugi morskiej i powietrznej (oficerów, lekarzy, inżynierów, posługiwaczy, marynarzy i t. p.

Poza wyżej wymienionemi ośmiu organizacjami jest przewidziane powołanie do życia Autonomicznej Federacji Rzemieślników. Będzie ona stanowiła reprezentację najszerszych warstw rzemieślniczych, których wytwórczość wyciska specjalne piętno na produkcji italskiej i które pozostają poza obrębem zwykłych syndykatów przemysłowych.

Reprezentacja interesów wyżej wymienionych grup zawodowych z czasem zostanie oparta o prowincjonalne organa ustawodawcze. Godzi się zauważyć, iż na mocy rozporządzenia, ustanawiającego dla administracji lokalnej urząd „Podesta", czynniki doradcze, przydane mu do pomocy, będą wybierane z ilsty kandydatów, przedstawianych przez syndykaty pracodawców i pracowników fizycznych i umysłowych.

Jakkolwiek należenie do faszystowskich syndykatów pracy i wogóle do wszystkich organizacyj, przewidzianych w ustawie o syndykatach nie jest przymusowe, liczba członków, zapisanych do tych organizacyj i uiszczających odpowiednie składki, w końcu r. 1926 wyniosła 2.600.000.

W ciągu r. 1926 syndykaty te zawarły 1060 kontraktów, które umożliwiły uzyskanie wyższych wynagrodzeń pracowników i polepszenia warunków pracy. M. in. zawarto umowy z pracownikami zakładów instalacyj wodnych, gazowych, elektrycznych, z robotnikami zatrudnionemi przy uprawie ryżu, w przemyśle meblarskim, papierowym, drukarskim, budowlanym, chemicznym, włókienniczym, szklarskim, z pracownikami hotelowemi, teatralnemi, biurowemi i t. p.

Rozporządzenie, pozwalające przejściowo na 9-ciogodzinny dzień pracy w pewnych gałęziach wytwórczości, zostało odwołane. Godzina dodatkowa dopuszczalna jest jedynie za zgodą zainteresowanych syndykatów i w tym wypadku jest opłacana według taryfy płac za czas nadliczbowy.

L. P.

PRZEMYSŁ TYTONIOWY W ITALJI

(Industria del tabacco e sua organizzazione in Italia)

1. Przestrzeń uprawna

Uprawa tytoniu w Italji stale się wzmaga, a w związku z tem ustawicznie zwiększa się jej wytwórczość. W r. 1893 przestrzeń, zajęta pod uprawę tytoniu, wynosiła 5000 ha, dających 60.000 cetn. metr. tytoniu. Od tego czasu nietylko zwiększa się ustawicznie przestrzeń uprawna, lecz również udoskonala się jakość produktu. Obecnie przestrzeń, zajęta pod uprawę tytoniu, wynosi w Italji około 40.000 ha. Należy zaznaczyć, iż w czasie wojny zarówno uprawa, jak i produkcja doznały znacznego uszczerbku.

Rząd wówczas chwycił się całego szeregu środków zaradczych. M. in. ustanowił on nagrody za racjonalną uprawę ziemi, za wzorową pracę, za stworzenie właściwej organizacji przedsiębiorstwa, uchwalił udzielanie zwrotu $^1/_{10}$ kosztów budowy suszarni i magazynów i t. p.

Akcja ta szybko przyniosła pożądane rezultaty, gdyż znacznie zwiększył się zarówno obszar uprawy tytoniu, jak i sama produkcja i dzięki temu italski przemysł tytoniowy mógł zająć jedno z wybitniejszych miejsc w produkcji światowej.

2. Organizacja przemysłu tytoniowego

Wytwórczość tytoniowa już od r. 1866 unormowana jest ustawą monopolową. W latach 1866—83 monopol dzierżawiło towarzystwo prywatne p. n. „Regia cointeressata dei tabacchi", które za udzielony mu przywilej płaciło rządowi rocznie pewną określoną sumę. Po r. 1883 monopol tytoniowy został przejęty przez rząd italski.

Obecnie polega on na tem, iż rząd udziela koncesyj rolnikom na uprawę tytoniu oraz na wywóz. Prawo zakupna tytoniu na potrzeby kraju przysługuje wyłącznie rządowi. Mając na względzie ewentualność, iż rolnicy mogliby sprzedawać tytoń konsumentom w liściach, którzy następnie samiby go preparowali, unikając w ten sposób uiszczania obowiązujących opłat, rząd ustanowił surową kontrolę nad uprawą tytoniu, której dokonywują specjalne władze. Na mocy dekretu o monopolu rząd ma również zastrzeżony wyłączny przywilej sprzedaży tytoniu spreparowanego, uskuteczniając ją przy pomocy osób trzecich, które za pośrednictwo otrzymują pewien procent.

Monopol nakłada pewne ograniczenia na produkcję tytoniową, wymagając:

1) uprawy pewnych określonych gatunków oraz przestrzegania odnośnych przepisów, dotyczących uprawy,

2) ograniczając ją pod względem ilościowym i uzależniając od przepisów lokalnych,

3) ustalając ceny według jakości i gatunku.

Należy zaznaczyć, że o ile pomiędzy koncesjonarjuszami a rzeczoznawcami, ustalającymi ceny, powstaje co ich wysokości różnica zdań, rozstrzygnięcie sporu powierza się specjalnej komisji lokalnej. Od jej orzeczenia przysługuje prawo odwołania się do Głównej Komisji Rzeczoznawców, której przewodniczącym jest Inspektor Generalny Monopolu Tytoniowego.

3. Produkcja

Produkcja tytoniu wynosi przeciętnie 42 milj. kg. rocznie, z czego 22 milj. przypada na gatunek Kentucky, 16 milj. na Xanti i inne gatunki wschodnie i 4 milj. na pozostałe.

Ze wspomnianej ilości 42 milj. klg. około 30 milj. przypada na pokrycie potrzeb instytucyj monopolowych. Pozostaje zatem nadwyżka 12 mlj., z której przeciętnie 3 idzie na eksport, 9 zaś przeznacza się na powiększenie zapasów. Zapasy te tworzy się w przewidywaniu ewent. zmniejszenia się zbiorów lub potrzeby zredukowania produkcji drogą ograniczenia koncesyj.

Najbardziej rozpowszechnionemi wyrobami tytoniowemi są:

1) cygara zwyczajne, fermentowane, mocne,

2) papierosy gatunków wschodnich i „Wirginja",

3) różne gatunki tytoniu krajanego do papierosów i fajki, z których zagraniczne pochodzą z niektórych stanów Ameryki Północnej, ze Wschodniej Europy, z Wirginji i Karoliny.

Rozmiary produkcji wyrobów tytoniowych przed wojną i w ostatnich czterech latach finansowych obrazuje tabelka następująca:

	w kwintalach				
	tabaka do zażywania	tytoń krajany	cygara	papierosy	Razem
1913 — 14	16,809	56,016	83,922	36,688	193,435
1922 — 23	22,720	84,404	82,185	111,182	300,491
1923 — 24	21,145	84,047	68,350	107,522	281,064
1924 — 25	19,932	90,223	61,243	117,200	288,598
1925 — 26	19,671	83,368	60,423	127,264	290,726

Z tabelki powyższej wynika, iż produkcja tytoniu w porównaniu z ostatnim rokiem przedwojennym ogromnie we Włoszech się wzmogła. Różnica wynosi 30%. Najbardziej wzmogła się produkcja papierosów (przeszło trzykrotnie), zmniejszyła się natomiast produkcja cygar.

W r. 1925/26 najpomyślniej przedstawia się produkcja papierosów, wynosząc 12.527.789 klg., czyli

ok. 12 miljardów sztuk (przeszło o 10 tys. kwint. więcej, niż w r. 1924/25). Z tej ilości na papierosy „Macedonja", które cieszą się największym popytem, przypada 7.265.820 klg., czyli przeszło 7 miljardów sztuk. Należy nadmienić, iż gatunek „Macedonja" zawiera 80% liści krajowych i 20% liści pochodzenia obcego.

4. Wywóz i możliwości wywozowe.

Wywóz tytoniu i papierosów w porównaniu z okresem przedwojennym wzmógł się b. znacznie. Obecnie wynosi on, jak już zaznaczyliśmy, ok. 3 milj. klg. Z tego 2 milj. w stanie surowym wywozi się do Polski, zaś 1 milj. w stanie spreparowanym — do innych krajów.

Należy zaznaczyć, iż eksport tytoniu dokonywuje się za pośrednictwem osób prywatnych, którym Monopol Tytoniowy udziela odnośnych koncesyj. Ceny ustalane są indywidualnie, na podstawie swobodnej konkurencji.

Głównym gatunkiem, będącym przedmiotem wywozu, jest tytoń „Burley", mający szerokie zastosowanie w fabrykach francuskich. „Burley" odznacza się szerokiemi liśćmi o tkankach cienkich i mało ścisłych i jasnym kolorem.

Wywóz tytoniu italskiego do Polski odbywa się na podstawie umowy z dn. 10.III 1924 r. o pożyczce tytoniowej. Według danych urzędowych polskich w r. 1925 przywieziono z Italji do Polski 544.000 klg. tytoniu, wartości przeszło 1 milj. zł., zaś w r. 1926 — 621.000 klg., wartości 1.434 tys. zł.

Posiadając znaczną nadwyżkę wyprodukowanego tytoniu, Italja jest w możności znacznie zwiększyć swój wywóz.

Godzi się zauważyć, iż w ostatnich czasach szczególnie dużem powodzeniem na rynkach zagranicznych cieszy się tytoń gatunku wschodniego. Koncesjonarjusze prywatni, zajmujący się uprawą tego tytoniu, wysłali go zagranicę w stanie surowym w r. 1925/6 — 504.013 kg. Bardzo wiele tego tytoniu wywozi się do St. Zjedn. Ameryki. Przestrzeń, zajęta pod uprawę tego gatunku tytoniu (Xanti, Jaka i Hercegowina) przewyższa 20 tys. hektarów, dających ok. 160 tys. kwintali tytoniu.

Jak już zaznaczyliśmy, rząd italski nie szczędzi wysiłków, by doprowadzić jakość produkcji do jaknajwiększej doskonałości. W tym celu zostały utworzone specjalne stacje doświadczalne, których liczba wynosi 21. Na stacjach tych dokonywuje się badań nad gatunkami tytoniu, prób wprowdzenia nowych odmian przez pomięszanie znanych już gatunków, usiłowań zaklimatyzowania gatunków bardziej delikatnych i wreszcie ulepszeń technicznych w preparowaniu surowego tytoniu.

Gorliwa opieka, jaką rząd italski otacza uprawę i produkcję tytoniu, przypuszczalnie doprowadzi z czasem do znacznego jej wzmożenia oraz udoskonalenia i umożliwi przemysłowi tytoniowemu odgrywanie na rynkach światowych znacznie większej roli, niż to ma miejsce obecnie.

W. F.

PRODUKCJA I WYWÓZ OWOCÓW I WARZYW Z ITALJI

(Produzione ed esportazione degli agrumi ed erbaggi in Italia)

Wywóz warzyw i owoców, dzięki wysokim ich zaletom i niewielkiemu stosunkowo oddaleniu głównych rynków zbytu w ostatnich latach przybrał bardzo znaczne rozmiary.

Rozmiary produkcji owoców i jarzyn latach 1923—25 ilustruje tabelka następująca:

PRODUKTY	1923	1924	1925
	w tysiącach klg.		
Ziemniaki	1795800	1958000	2157700
Warzywa	1399000	1691300	1628900
Pomarańcze, mandarynki, cytryny i owoce cedrowe	618100	634300	631100
Owoce (różne) . . .	727900	858300	683800
Kasztany	111100	582400	334100
Razem . .	4641900	5724300	5535600

Trzy czwarte italskiego wywozu warzyw i owoców skierowane jest (podobnie, jak i przed wojną) do Niemiec, Austrji, Węgier i Szwajcarji. W latach 1923—25 wywóz ten kształtował się, jak następuje:

PRODUKTY	1925	1924	1925
	w lirach		
Owoce i warzywa (świeże)	192904413	317972072	458368306
Owoce i warzywa (suszone) i kaszt. . .	342224995	489330160	581682391
Pomarańcze, mandarynki, cytryny i owoce cedrowe	148687573	306952957	392817602
Ziemniaki	95037612	133534200	186551073
Inne owoce świeże i suszone	16602814	24909236	20325405
Owoce i warzywa w konserwach . . .	234088107	267890719	368662306
Razem . .	1077545514	1546389349	2000336747

Z wyżej przytoczonej tabelki wynika, iż w latach 1923—25 wartość wywozu warzyw i owoców

wzmogła się dwukrotnie i przekroczyła w r. 1925 sumę 2 miljardów lirów.

Rząd italski, mając na względzie ogromny wpływ wywozu owoców i warzyw na pomyślne kształtowanie się bilansu handlowego, wszelkiemi stojącemi w jego dyspozycji środkami popiera ich produkcję. Poza słynną szkołą hodowli owoców i warzyw we Florencji, istniejącą prawie od pół wieku i mogącą poszczycić się wielu wybitnymi wychowankami, poza licznemi sekcjami hodowli owoców i warzyw przy wyższych szkołach rolniczych, poza „R. Stazione di Agrumicoltura e di Frutticoltura" w Acireale (Sycylja), rząd powołał do życia „Cattedre Ambulanti di Agricoltura" w tych prowincjach, w których hodowla owoców i warzyw zdołała rozwinąć się na większą skalę. Wreszcie rząd przyczynił się do powstania w ostatnich latach licznych stacyj obserwacyjnych, związków wytwórców owoców oraz plantacyj owoców i jarzyn dla celów przemysłowych. Na szczególną zasługują uwagę plantacje brzoskwiń w Ligurji, Santena i Canale w Piemoncie, plantacje drzew owocowych w okolicach Verony, Piacenzy, Bologni, Ravenny, Forli i t. p. Hodowla jarzyn, szczególnie młodych, specjalnie rozwinęła się na Riwierze liguryskiej, w okolicach Neapolu, Wenecji, na południowych wybrzeżach morza Adrjatyckiego i Catanji.

Stale wzrastający przywóz nasion do sadzenia jarzyn i ziemniaków z Niemiec, Holandji, Francji i Anglji również świadczy o potęgowaniu się ich produkcji.

Co cię tyczy południowych owoców italskich i szczególnie pomarańcz, mandarynek i cytryn, na ich produkcję w Italji przypada przeszło $^1/_4$ produkcji światowej. Producja ich najbardziej rozwinięta jest na Sycylji: (88% produkcji cytryn, 57% pomarańczy i mandarynek oraz w Kalabrji (4% cytryn, 20% pomarańczy i 6,3% mandarynek) i Kampanji (3,3% cytryn, 15,8% pomarańczy i 27,4% mandarynek). Italja posiada doskonałe gatunki pomarańczy. W handlu najbardziej cenione są pomarańcze sycylijskie (arancie sanguigne), a to dzięki ich wspaniałemu aromatowi i smakowi. Również chętnie kupowane są t. zw. arancie ovali (pomarańcze okrągłe) z Sycylji. Ogromna ich trwałość umożliwia wysyłanie ich na dalsze przestrzenie bez obawy, że utracą one świeżość i przyjemny smak.

Produkowane na Sycylji mandarynki odznaczają się niezwykłą wielkością i soczystością i uchodzą za najlepsze na świecie.

Cytryny italskie, w przeciwieństwu do cytryn pochodzenia hiszpańskiego i kalifornijskiego, odznaczają się pięknym wyglądem, mocnym zapachem oraz najwyższą zawartością kwasu cytrynowego.

Owoce te Italja wysyła przez cały rok do wszystkich części świata. W końcu listopada i przez cały miesiąc grudzień wywozi ona mandarynki, od grudnia do marca wywożone są cytryny sycylijskie, od kwietnia do września — cytryny z pobrzeży Amalfi i Sorrentu i w miesącach letnich — wspaniałe „verdelli" sycylijskie. Pierwsze pomarańcze sycylijskie zjawiają się na rynkach zagranicznych w miesiącu grudniu i łącznie z później dojrzewającemi pomarańczami okrągłemi wywożone są aż do m. maja. W czasie miesięcy letnich wywozi się pomarańcze z Sorrentu.

W latach 1924 i 1925 wywieziono pomarańczy, mandarynek, cytryn, soku cytrynowego i owoców cedrowych 3,000,000 i 3,837,000 cetnarów metrycznych. Wywieziono je do krajów następujących:

	1923	1923	1925
	w setkach klg.		
Danja	12440	19211	14878
Niemcy	168925	606832	714143
Holandja	3263	422	123
Norwegja	6327	7223	3621
Austrja	96370	148641	237716
Polska	3360	47095	32319
Szwecja	15829	25294	21124
Szwajcarja	117530	118600	104183
Czechosłowacja . . .	41755	53950	70757
Węgry	482	20756	86154

Z powyższej tabelki wynika iż najważniejszymi rynkami zbytu Italji na owoce południowe są Niemcy, Austrja i Szwajcarja, a więc kraje, najbliżej położone Italji. Na uwagę zasługuje ogromne wzmożenie się tego wywozu do Polski, Niemiec i Austrji.

Z pośród innych owoców bardzo duże znaczenie ma wywóz jabłek i gruszek. W latach 1924 i 1925 wywożono zagranicę przecięciowo rocznie przeszło pół miljona cetnarów metr. jabłek i prawie 200,000 cetn. metr. gruszek. We wszystkich prawie krajach Europy środkowej i północnej gatunki, produkowane w Italji, są dobrze znane i wysoko cenione. Odznaczają się one wspaniałym zapachem i przyjemnym smakiem i nie ustępują pod tym względem najprzedniejszym gatunkom jabłek i gruszek, produkowanych we Francji, Belgji, Niemczech i Austrji.

Najważniejszemi ośrodkami ich produkcji są: Hochetsch i Trentino, Piemont, Emilja i Romagna, Toscana i odnośnie do jabłek również Campania i Abruzza. Zbiory zaczynają się w mies. lipcu i trwają do końca października. Wywóz zagranicę rozpoczyna się również w m. lipcu, do najważniejszego napięcia dochodzi w okresie sierpień — grudzień i trwa dalej przez styczeń, luty i marzec.

Najwięcej wywozi się jabłek i gruszek do Niemiec (w r. 1924 — 65,285,600 klg., zaś w r. 1925 — 39,019,200 klg.), następnie zaś do Austrji i Szwajcarji. Polska w r. 1925 sprowadziła zaledwie 77,200 klg. jabłek, co stawia ją na równi mniej więcej z krajami północnemi.

Bardzo znaczny jest również wywóz z Italji t. zw. owoców w łupinkach, na które składają się migdały, orzechy laskowe i t. zw. orzechy italskie. W ostat-

nich trzech latach wyprodukowano następujące ich ilości:

	1923	1924	1925
	w cetn. metr.		
Migdały	1082000	1328000	623000
Orzechy laskowe	138000	96000	101000
„ italskie	316000	320000	285000

Znaczne zmniejszenie się produkcji migdałów w r. 1925 tłomaczy się surową zimą, która zniszczyła ogromne ilości kwiatu migdałowego. Najważniejszemi ośrodkami produkcji migdałów są prowincje: Bari. Syrakuzy, Catania i Palermo. Migdały w łupinkach wywożone są w niezbyt wielkich ilościach. Natomiast b. znaczny jest wywóz migdałów bez łupinek. Rocznie wynosi on przecięciowo 160 do 235 tys. cetn. metr. W Europie środkowej i północnej najważniejszemi ich odbiorcami są Niemcy (w r. 1925 — przeszło 6 milj. klg.), Holandja (przeszło 1 milj.), Szwecja (przeszło 700 tys.), Czechosłowacja (to samo) i Austrja (600 tys. klg.). Polska w r. 1923 przywiozła 10,8 tys. klg., w r. zaś 1925 — 108,3 tys. (dziesięciokrotne powiększenie).

Orzechy laskowe produkowane są głównie w Campanji i na Sycylji. Najwięcej przywożą ich Niemcy (w r. 1925 — przeszło 3 milj klg.), drugie miejsce zajmuje Holandja (ok. 1 milj. klg.), trzecie — Szwecja (ok. 300 tys.) i czwarte Danja (przeszło 250 tys.). Polska zajmuje jedno z dalszych miejsc i przywiozła w r. 1925 tylko 22 tys. klg. Głównym ośrodkiem produkcji orzechów italskich jest Sorrento (Neapol). Orzechy pochodzące z tej prowincji są najlepsze na świecie. Rocznie Italja wywozi ich około 80 tys. cetn. metr., przyczem największe ich ilości wywozi się do Austrji (w r. 1925 — przeszło 1 milj. klg.), Niemiec (przeszło 600 tys.) i Szwajcarji (około 300,000 kg.).

L. P.

PRZEMYSŁ JEDWABNY W ITALJI

(Industria della seta in Italia)

Przemysł jedwabny w Italji wśród innych gałęzi przemysłu zajmuje jedno z miejsc przodujących. Obejmuje on tkactwo jedwabne, wytwarzające tkaniny w sztukach i stanowiące najważniejszy dział w przemyśle jedwabnym, oraz cały szereg innych działów.

O ogromnym znaczeniu italskiego tkactwa jedwabnego świadczą dane następujące: W Italji czynnych jest 250 zakładów przemysłu jedwabnego, rozporządzających 22,000 krosien mechanicznych 5,000 krosien ręcznych i zatrudniających około 38,000 robotników. Wartość wywiezionych w r. 1925 tkanin jedwabnych w sztukach wyniosła 751,272,030 lirów.

Tkactwo jedwabneześrodkowane jest głównie w mieście Como i jego okolicach i posiada tam już swoje tradycje. Wspomniany okręg liczy 114 fabryk, zatrudniających około 22,400 robotników, co stanowi prawie dwie trzecie ogółu robotników, zajętych w tej gałęzi przemysłu. Pozostałe zakłady znajdują się w Medjolanie, Turynie i w drobnej liczbie w kilku innych miejscowościach. Wytwórczość wstążek równieżześrodkowana jest w północnej części kraju (w Monza, Intra, Lecco i t. p.).

Wszystkie fabryki wyrobów jedwabnych, z wyjątkiem fabryk wstążek, tworząc organizację oddzielną, należą jednocześnie do Assciazione Italiana Fabbricanti Seterie (Italski Związek Przemysłowców Wyrobów Jedwabnych), którego siedziba mieści się w Como (via Raimondi I).

Niżej postaramy się rozpatrzeć ważniejsze działy przemysłu jedwabnego.

Tkaniny zwykłe z jedwabiu czystego i mieszanego

Przed wojną w Italji wyrabiano prawie wyłącznie tkaniny z jedwabiu surowego, barwione, czarne i kolorowe i tkaniny z jedwabiu mieszanego, z których niektóre stanowią specjalność przemysłu italskiego, a ze względu na wysoki gatunek jedwabiu, są zagranicą bardzo poszukiwane.

Wobec tego, iż moda obecna zorjentowana jest w kierunku tkanin barwionych w sztukach, produkcja tkanin z surowego jedwabiu ogromnie się zmniejszyła. Niektóre jednak gatunki są nadal bardzo rozpowszechnione (np. materjały na podszewki, do pokrywania mebli, na niektóre kostjumy narodowe) i cieszą się dużym popytem.

Najważniejsze fabryki wyrobów jedwabnych podzieliły między sobą pole pracy, co umożliwiło im wyspecjalizowanie się w wytwarzaniu pewnych wyrobów jedwabnych. Specjalizacja ta w ogromnej mierze przyczyniła się do udoskonalenia przemysłu jedwabnego w Italji pod względem technicznym oraz pod względem organizacji handlowej.

Najważniejszym rynkiem zbytu dla italskiego przemysłu jedwabnego jest Anglja, która nabywa wyroby italskie nietylko na potrzeby rynku wewnętrznego, lecz również dla celów reeksportu. Ponieważ w ostatnich czasach cła na wyroby jedwabne uległy w Anglji znacznemu podwyższeniu, przemysł italski usiłuje znaleść nowe rynki zbytu i zorganizować bezpośredni eksport do krajów, do których dotychczas wywożono za pośrednictwem Londynu.

Przemysł italski produkuje tkaniny jedwabne, obliczone zarówno na upodobania narodów europejskich, jak i egzotycznych.

Tkaniny europejskie, wywożone są głównie do Anglji, a nadto do Francji, Belglji, Austrji, Czechosłowacji, Polski, Jugosławji, Węgier, Rumunji, Szwecji, Norwegji i Danji. Wszystkie gatunki tkanin europejskich wywożone są również do krajów pozoeuropejskich (do krajów Ameryki Połudn., Australji i Kanady). Wywóz do St. Zj. Ameryki obejmuje wyłacznie gatunki tkanin z jedwabiu czystego. Do innych krajów pozaeuropejskich wywóz obejmuje częściowo tkaniny typu europejskiego, przeznaczone dla europejczyków, i częściowo egzotycznego, przeznaczone dla tubylców.

Tkaniny jedwabne drukowane

Wyrób tkanin jedwabnych drukowanych stanowi obecnie gałąź przemysłu sama w sobie. Przemysł ten wyspecjalizował się w ostatnich czasach nietylko w produkowaniu tkanin odzieżowych, lecz również tkanin, przeznaczonych na pokrycie mebli oraz na kostiumy teatralne.

Należy zauważyć, iż do końca r. 1918 druk tkanin jedwabnych odbywał się ręcznie i ograniczał się jedynie do produkowania tkanin na kostiumy damskie. Niebawem po zakończeniu wojny światowej w okolicach Como powstał wielki zakład przemysłowy, który postawił sobie za zadanie wytwarzanie tkanin drukowanych sposobem chemicznym, a sposób ten produkowania wkrótce znalazł zastosowanie również i w innych fabrykach. Obecnie przemysł ten rozwinał się do olbrzymich rozmiarów, a produkcja jego obliczona jest na 500.000 metrów miesięcznie.

Produkcja italska obejmuje wszelkiego rodzaju tkaniny drukowane, począwszy od lekkich crêpes de chine i tiulów, których cena wynosi 17 do 18 lirów na metr i kończąc na najbardziej wytwornych tkaninach w cenie od 25 do 30 lirów za metr.

Poza temi tkaninami, produkowanemi w sztukach, Italja wyspecjalizowała się również w wytwarzaniu chustek, fularów, szali jedwabnych i tkanin na krawaty.

Wartość ogólna produkcji jedwabi drukowanych określana jest na 100 miljonów lirów rocznie, z czego przeszło połowa przypada na eksport.

Tkaniny jedwabne na krawaty

Produkcja tkanin jedwabnych na krawaty stanowi niezmiernie ważny dział italskiego przemysłu jedwabnego. Wytwórczość krawatów do tego stopnia została wyspecjalizowana, że każda niemal fabryka produkuje specjalny rodzaj krawatów. Wytwórczość italska w tej dziedzinie niewątpliwie zajmuje jedno z pierwszych miejsc w produkcji światowej.

Przemysł ten ma do dyspozycji 1,500 krosien mechanicznych, 500 krosien ręcznych i zatrudnia 3,500 robotników. Wartość rocznej produkcji szacuje się na około 90 milj. lirów, z czego dwie trzecie przypada na wywóz zagranicę. Fabryki italskie wytwarzają wszelkiego rodzaju tkaniny na krawaty. Specjalnością ich są jednak krawaty z jedwabiu czystego. Wzory projektowane są zazwyczaj przez artystów, którzy starają się odpowiedzieć wymaganiom każdego rynku.

Najważniejszemi rynkami zbytu są Anglja i St. Zjedn. Nadto tkaniny na krawaty italskie wywożone są do Australji i w mniejszych ilościach do krajów Ameryki Południ., Francji i t. p. Oprócz tkanin, przedmiotem wywozu są również krawaty.

Ośrodkiem handlu tkaninami na krawaty oraz krawatami jest Medjolan, gdzie cały szereg wielkich domów handlowych wyspecjalizowało się w handlu temi artykułami.

Tkaniny jedwabne na parasole

Tkaniny te dzięki precyzji, z jaką są wykonywane, nie ustępują najlepszym gatunkom, wytwarzanym w innych krajach, (Francja, Niemcy), i są przedmiotem znacznego wywozu.

W Italji produkowane są wszelkiego rodzaju jedwabie na parasole. Wyrabiane są zarówno tkaniny z jedwabiu czystego, barwionego, nitkowanego, które przeważnie stanowią przedmiot wywozu do krajów zamożnych, jak i z domieszką bawełny, barwionej, nitkowane, znane pod nazwą „Glorja" i będące przedmiotem znacznego wywozu.

Fabryki italskie, wyspecjalizowane w produkowaniu tkanin jedwabnych na parasole, maja do dyspozycji 2,450 krosien, z których 1,650 przeznaczonych jest do produkowania tkanin mieszanych i 800— do produkowania tkanin z czystego jedwabiu. Wartość całkowitej produkcji wynosiła w r. 1925, 72 milj. lirów, z czego prawie 35 milj. przypadało na tkaniny z czystego jedwabiu, (wywóz ok. 18 milj.) i 37 milj. na tkaniny z jedwabiu mieszanego (wywóz ok. 14 milj.). Pod względem ilościowym gros wywozu stanowią tkaniny z jedwabiu mieszanego, co tłómaczy się tem, iż na rynkach światowych panuje na nie największy popyt. Najważniejszemi rynkami zbytu sa: Anglja, Austrja (Wiedeń), Francja (Paryż) i St. Zjednoczone Ameryki.

Produkcja parasoli wynosi rocznie ok. 7 miljonów sztuk, z czego 65% przypada na parasole z czystej bawełny, 30% z jedwabiu, zawierającego domieszkę bawełny i 5% z jedwabiu czystego. Produkcja ta reprezentuje łącznie wartość 110 miljonów lirów, z czego na wywóz przypada 16,5 milj. lirów. Wywóz parasoli z jedwabiu mieszanego obejmuje 79,000 sztuk, wartości ok. 3 milj. lirów.

Welwety z jedwabiu

Wytwórczość welwetów posiada w Italji wieloletnią tradycję. Słynęły one już w czasach wyłącznego stosowania ręcznych krosien i szczególnie b. znacznym popytem cieszyły się welwety sycylijskie, genueńskie i weneckie. Jeszcze w chwili obecnej z wytwór-

czości specjalnych gatunków welwetów słynie okręg genueński (Zoagli).

Gros produkcji welwetów wytwarza się obecnie sposobem mechanicznym. W przemyśle tym w ruchu jest ok. 400 krosien,ześrodkowanych w fabrykach lombardzkich (w Como i Lecco). Wytwórczość obejmuje wszelkiego rodzaju welwety z jedwabiu czystego i z domieszką. Przemysł ten jest obecnie w stanie produkować również welwety fantazyjne, drukowane i wzorzyste, lamowane, odznaczające się wspaniałymi barwami i rysunkiem, świadczącemi o wysokiej kulturze artystycznej Italji.

Łączna produkcja welwetów z jedwabiu, obejmująca welwety z jedwabiu mieszanego i sealkinsy, wynosiła w r. 1925 ok. 1,300,000 metrów, z czego wywieziono ich za sumę 8,254,402 lirów.

Aksamity italskie są poszukiwane zarówno w krajach europejskich, jak i pozaeuropejskich, szczególnie tam, gdzie noszone są kostjumy narodowe (np. w Turcji i Syrji).

Wstążki jedwabne

W italskim przemyśle jedwabnym wytwórczość wstążek wysunęła się na jedno z pierwszych miejsc. Obejmuje ona dwa rodzaje wstążek: wstążki na kapelusze i wstążki, używane do innych celów. Produkcja wstążek na kapelusze stanowi najważniejszy dział w tym przemyśle.

Produkcjaześrodkowana jest w Intra i Monza, gdzie również bardzo rozwinięty jest przemysł kapeluszniczy, oraz w Valmadrera, nad jeziorem Como. W przemyśle tym czynnych jest 700 krosien, zatrudnionych zaś jest ok. 1,400 robotników.

Głównym rynkiem zbytu na wstążki do kapeluszy jest Anglja. Wywóz do St. Zjedn. uległ znacznemu zmniejszeniu, co pozostaje w związku z powstaniem tam przemysłu krajowego. Wstążki te wywożone są również do krajów Lewantu, Poł. Ameryki i Australji.

Wytwórczość innych wstążek jest również dość rozwinięta, co jest następstwem wzmożenia się produkcji jedwabiu sztucznego. Liczy ona 1,700 krosien i zatrudnia 2,400 robotników.

Wartość całkowitej produkcji wstążek w roku 1925 wynosiła 8,971,429 lirów. Fabryki wstążek jedwabnych należą do Associazione Italiana Fabbricanti Nastri, mającą swą siedzibę w Medjolanie (via Borgonuovo 11).

Szale jedwabne

Wytwórczość tych szali obejmuje: szale jednobarwne, haftowane ręcznie i haftowane mechanicznie.

Szale jednobarwne, stonowiące gros produkcji, przeważnie są wytwarzane z jedwabiu czystego. Głównym ośrodkiem ich produkcji jest Breccia, gdzie przemysł ten posiada już swoją tradycję. Głównie wytwarzane są szale czarne, noszone przez wenecjanki i sycylijki, oraz szale barwne, będące przedmiotem wywozu do Londynu i New Yorku i w mniejszych ilościach do Paryża, Egiptu i innych krajów.

Poza szalami jednobarwnemi z czystego jedwabiu wytwarzane są również szale z domieszką wełny oraz szale z domieszką jedwabiu sztucznego i bawełny, będące przedmiotem wywozu do Afryki Południ.

Wartość roczna wywozu tych szali wynosi ok. 20 milj. lirów.

Szale arystyczne, ręcznie haftowane, są również typowemi wytworami produkcji italskiej. Do niedawna znano zagranicą wyłącznie tylko szale, pochodzące z Chin, Japonji i Hiszpanji. Fabryki italskie naśladowały prawie wyłącznie szale pochodzenia egzotycznego. W ostatnich czasach w fabrykach tych wprowadzono szale, oparte na wzorach krajowych (dawnych i współczesnych). Szale te wytwarzane są w licznych fabrykach w Como i Brescia.

Przemysł ten zatrudnia łącznie 1,200 robotników.

Szale italskie, nie posiadające charakteru lokalnego, są przedmiotem wywozu do St. Zjed. Ameryki, Brazylji, Argentyny, Egiptu, Litwy, Estonji, Finlandji i t. p. Wartość wywozu tych szali wynosi rocznie ok. 1 milj. lirów.

Inne artykuły przemysłu jedwabnego

Z innych artykułów przemysłu jedwabnego na uwagę zasługują: woale koronkowe (t. zw. velli Andalusa), pończochy, skarpetki, w bardzo znacznych ilościach wywożone, szczególnie do krajów Półn. Ameryki i t. p.

S. K.

Le stato economico della Polonia

(Stan gospodarczy Polski)

SPECIFICAZIONE	1926												1927
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
Produzione migliaia tonnellate:													
Carbone	2,456	2,142	2,295	2,182	2,235	2,661	3,482	3,688	3,781	3,530	3,704	3,599	3,697
Ferro greggio	26,3	52 2	30,7	20,8	23,0	19,6	24,0	29,0	28,0	27,2	33,0	40,0	42,4
Acciaio	44,8	51,9	61,1	44,0	50,3	51,7	69,8	75,7	76,1	89,1	93,9	87,4	98,4
Zinco	10,0	9,2	10,4	9,7	10,1	9,9	10,4	10,5	10,2	11,0	10,9	11,4	11,6
Lavoro													
Occupati (migliaia)	490,2	505,4	515,3	533,2	538,0	565,1	574,1	594,9	612,3	641,6	649,5	604,4	—
Disoccupati (migliaia)	359,1	358,0	346,4	320,5	304,1	290,6	264,7	244,6	217,6	196,7	200,6	236,4	251,7
parziali	32,8	24,3	27,3	33,5	30,3	22,9	10,9	7,8	8,7	7,3	9,2	11,2	—
Comunicazione													
Ferrovie, migliaia tonnellate	10,0	10,3	11,2	10,6	13,5	13,0	14,2	14,7	15,5	16,1	17,5	15,0	13,6
Bastimenti, migliaia tonnellate													
Danzica e Gdynia — entrati	212,5	199,7	266,1	279,7	311,6	328,0	345,8	355,7	322,6	327,8	356,2	331,5	316,9
Danzica e Gdynia — usciti	230,6	197,7	248,7	278,0	271,7	325,1	351,5	348,2	337,8	334,0	318,5	344,4	336,7
Commercio estero milioni di zl. oro													
Esportazione totale	109,2	90,7	88,2	93,8	89,7	102,0	120,7	128,6	114,7	117,9	131,7a	118,7	114,8
Prodotti agricoli	58,8	36,4	35,2	43,2	38,5	40,5	38,5	34,0	33,4	38,9	50,1a	46,5	30,9
Carbone	11,2	9,7	9,2	9,8	10,9	17,4	34,2	38,3	32,6	27,0	27,7a	24,3	20,9
Importazione totale	47,3	47,8	72,9	68,2	52,3	63,5	65,8	92,1	85,4	102,2	108,0a	90,9	107,7
Tessili greggi	10,5	11,5	17,6	17,8	13,8	18,6	15,5	26,0	26,9	28,7	33,1a	21,4	21,6
Saldo	+61,9	+42,9	+15,4	+25,6	+37,5	+38,5	+54,9	+36,5	+29,3	+15,7	+28,8a	+27,8	+ 7,1
Prezzi-Indici													
In grosso:													
Generale	153,5	158,3	158,3	178,4	196,9	191,0	181,4	188,2	189,5	191,5	193,0	194,5	195,2
Prodotti agricoli	147,4	152,2	150,9	175,2	193,7	186,6	176,9	191,6	194,3	205,8	213,0	218,2	214,4
Prodotti industriali	158,8	163,4	165,0	180,7	199,2	195,2	186,4	187,7	187,8	183,6	181,7	181,4	184,8
Costi della vita	170,0	170,7	168,5	177,0	184,6	184,1	178,1	181,9	188,5	192,8	197,3	199,2	201,8
Costi d'alimenti	191,1	194,6	188 8	203,9	214,4	213,3	207,0	213,2	227,1	231,6	243,8	247,0	247,4
Credito													
Dollaro, indice	140,8	150,3	152,4	187,2	212,4	193,0	175,3	174,2	173,7	173,7	173,7	173,7	173,1
Azioni, indice	13,33	14,02	12,83	11,83	10,82	11,54	17,80	24,24	21,61	22,58	20,68	19,86	24,74
Circolazione bancaria (milioni di zl.)	781	792	815	829	855	908	981	1007	1008	1036	984	1021	995
Bigl. di banca (milioni di zl.)	362	377	389	393	413	448	511	560	581	585	558	593	588
Monete divis (milioni di zl.)	419	415	426	436	442	460	470	447	427	451	426	428	407
Banca di Polonia													
Valute, milioni di zl. oro	61,3	60,0	49,4	51,4	53,4	78,5	91,3	107,6	109,1	113,5	137,6	164,9	187,2
Sconto, milioni di zl. oro	284,6	294,1	301,5	303,3	302,9	301,3	304,2	306,7	315,7	323,5	306,5	321,3	319,2
Banchi per azioni													
Sconto (milioni di zl.)	118,1	124,0	124,2	123,8	119,8	119,5	128,8	130,8	137,8	140,5	146,9	147,0	—
Depositi: a termine (milioni di zl.)	32,6	35,3	38,9	40,9	39,3	39,4	43,5	43,3	45,3	48,1	49,6	50,8	—
a vista (milioni di zl.)	113,1	121,0	119,2	116,1	111,7	114,0	120,2	131,3	137,6	139,8	146,6	153,0	—
Casse di risparmio													
Depositi, milioni di zl.	28,0	30,7	33,0	33,1	35,1	37,7	40,8	43,3	45,5	47,4	50,1	56,9	—
Cooperative													
Depositi, milioni di zl.	5,2	5,5	6,0	6,0	5,6	5,7	6,5	6,8	7,2	7,1	7,5	8,0	—

AGRICOLTURA

La raccolta dei cereali in Polonia.

Secondo i dati statiscici definitivi la raccolta dei cereali del 1926 si presenta come appresso:

Il rendimento medio per ettaro è stato di 11,6 quintali per il frumento, di 12,6 per l'orso, di 10,4 per la segala e di 11,7 per l'avena.

La produzione totale ha raggiunto le seguenti cifre: frumento qli. 12.813.200; orso 15.546.000; segala 50.114.300; avena 30.497.100.

Comparativamente all'anno precedente i raccolti suddeti sono stati: per il frumento 81,3%; per l'orso 93.7%; per la segala 76.7%; per l'avena 92,1%.

Il rapporto alla media dell'ultimo quinquennio si hanno i seguenti percentuali: frumento — 106,9%; orso — 106,9%; segala — 97,8%; avena — 39%. In rapporto alla media d'avanti guerra si hanno i seguenti percentuali; frumento — 76,3%; orso — 104,4%; segala — 87,7%; avena — 108,4%.

La raccolta delle patate.

La raccola delle patate, in cifre ancora non definitive, si calcola per 1926 a 250 milioni di quintali contro 291 milioni nel 1925. La diminuzione è dovuta al minor rendimento per ettaro che da 123 nel 1925 sarebbe sceso a 103 nel 1926, come pure alle sfavorevoli condizioni atmosferiche.

La frutticultura in Polonia.

Il numero degli alberi da frutto in Polonia si calcola a circa 34 milioni di cui 19 milioni di meli, 4,7 milioni di peri, altrettanti di prugni e 4,4 milioni di ciliegi. Nel rimanente milione sono compresi gli altri alberi da frutto. Le raccolte medie si calcolano a 450.000 tonn. di mele, 125.000 tonn. di pere, 115.000 tonn. di prugne e 70.000 tonn. di ciliegie. Il raccolto complessivo, di circa 800.000 tonn., viene calcolato per un valore di 250.000 di zloty.

INDUSTRIA

L'industria della seta artificiale in Polonia.

La prima fabbrica di seta articifiale in Polonia fu fondata nel 1910 e successivamente furono impiantate altre due fabbriche di cui una andò distrutta durante la guerra. La fabbrica più importante è quella di Tomaszów che produce seta artificiale mediante due sistemi: collodio e viscosa.

Uno dei fattori favorevoli all'attività di quest'industria è l'abbondante produzione d'alcool nel Paese. Negli ultimi tempi è stata iniziata pure la fabbricazione della lana artificiale e di fibbre adatte all'industria di cappelli da signora.

La produzione della fabbrica di Tomaszów si calcola attualmente a circa 1 milione di Kg. all'anno, quella della seconda fabbrica a 250.000 kg.

La situazione dell'industria carbonifera nel genaio 1927.

La situazione dell'industria carbonifera in Polonia nel gennaio 1927 è illustrata dai seguenti dati provvisori:

Bacini carboniferi	Estrazione	Consumo interno	Esportazione	Scorte
Slesia	2,648.000	1.401.000	1.001.000	736.000
Dąbrowa	777.000	497.000	163.000	273.000
Cracovia	272.000	220.000	1.000	82.000
Totale . .	3.697.000	2.118.000	1.165.000	1,092.000
Dicembre 1926 .	3,598.000	2,000.000	1,303.000	1,112.000
Aumento o diminuzione in confronto col dicembre . . .	+ 99000	+ 118.000	— 138.000	— 20.000

Come si rileva dalle cifre surriportate, l'estrazione del carbone nel gennaio subì un leggero aumento (di 99 mila tonn. ossia del 2,75%) in confronto a quella del dicembre, mentre le scorte diminuirono di 20 mila tonn., ossia del 1,80%; il consumo interno aumentò di 118 mila tonn., cioè del 5,90%, mentre l'esportazione dimunui di 138 mila tonn, cioè del 10,59%.

I risultati della campagna saccarifera 1926—27.

La produzione dello zucchero della campagna 1926—27 è stata di 495.750 tonn. (zucchero bianco cristalizzato) con una diminuzione in confronto a quella della compagna precedente di 26.185 tonn.

Il rendimendo zaccharino medio delle barbabietole è stato del 176,3%.

La coltura e il consumo del tabacco in Polonia.

In seguito all'intensa azione che va svolgendo la Direzione del Monopolio per aumentare la coltivazione del tabacco, la coltura in Polonia di questa pianta ha segnato un continuo progresso come risulta dal seguente spechietto:

Superficie totale delle piantagioni.

1923—24 (media)	798 ha
1925	828 ha
1926	1552 ha

Raccolto annuale

(medio)	753.000 kg.
	851.000 kg.
	2.300.000 kg. (dato provvisorio)

Si osserwa quindi un aumento nel 1926 di oltre il 100% nel raccolto, mentre una tale proporzione non è stata raggiunta in quanto riguarda la superficie delle piantagioni. Ciò deve attribuirsi oltre che ad una più razionale coltura anche alle faverevoli condizioni atmosferiche avutesi nella passata campagna.

Le manifatture di tabacco trasformano circa 20 milioni di chilogrammi di tabacco all'anno per cui la produzione indigena, a partire dal 1926 copre circa il 10% del fabbisogno. È nel programma della Direzione di Monopolio di far aumentre la produzione indigena del tabacco fino ad un terzo del fabbisogno interno.

Secondo calcoli statistici il consumo del tabacco in Polonia si aggira sui 18 milioni di kg., circa 650 gr. per abitante. Il valore dei prodotti di tabacco venduti nel 1926 è stato di circa 470 milioni di zloty, una media coè di 17,30 zloty per abitante.

L'importazione del tabacco greggio si presenta come appresso:

	Totale	Dall'Italia
1924	Qli 135.000	
1925	„ 223.000	5.441
1926	„ 125.000	6.210 (provvisorio)

Sforzi per il rinnuovo del Cartello Polacco-Tedesco dello zinco.

Il Sindacato tedesco delle fabbriche di zinco, di cui fanno parte le officine della Alta Silesia polacca, è stato disciolto il 31 dicembre 1926 in seguito alla escusione delle officine polacche dalle forniture di zinco per l'Inghilterra.

Le fabbriche polacche stanno cercando di creare una nuova organizzazione con sede a Varsavia o a Katovice, alla quale si vedrebbero volentieri aderire le officine tedesche.

Dopo il Belgio la Polonia è il piu grande produttore di zinco sul mercato europeo. Alla produzione totale europea di 513.000 tonnellate, nel 1925 la Polonia ha partecipato per 115.000 tonnellate, superata in questo solamente dal Belgio.

La Polonia non consuma attualmente che 40.000 tonnellate del suo zinco, avendo cosi una importante eccedenza per l'esportazione. Grazie alla collaborazione di Harrimann la produzione au-

menterà sensibilmente, il che mette la Polonia nella necessità di trovare nuovi sbocchi per questo articolo.

COMMERCIO

Commercio estero nel mese di gennaio.

Nel mese di gennaio il commercio estero della Polonia ha segnato una eccedenza delle esportazioni sulle importazioni di circa 7 milioni di zloty e precisamente sono state esportate merci per un valore di 199.348.000 zloty ed importate per un valore di 187.027.000 zloty.

In confronto ai dati del mese di dicembre si osservano, nella bilancia commerciale, i seguenti principali cambiamenti: nell'importazione il maggior aumento è dato dal gruppo generi alimentari, sensibile aumento segna pure l'importazione delle pelli greggie. della lana, delle macchine e articoli elettrotecnici. Nelle esportazioni una diminuzione considerevole notasi nel gruppo generi alimentari, come pure del carbone e di alcuni prodotti petroliferi; si è verificato invece un aumento nella esportazione del legno e suoi prodotti, in quella dei tessuti specialmente di cotone, delle sementi, degli animali e prodotti d'animali.

L'esportazione del carbone fossile nel fabbraio 1927 secondo i dati provvisori, è illustrata dalla seguente tabella:

STATI:	Media mensile nel primo semestre		Gennaio	Febbraio
	1925	1926	1927	
Austria . .	194	214	33	203
Ungharia .	36	42	79	66
Svezia . .	—	144	217	145
Danimarca .	2	62	81	67
Cecoslovac.	47	41	70	51
Danzica . .	26	37	37	27
Lettonia . .	1	18	35	38
Jugoslavia .	8	14	13	11
Svizzera . .	2	10	24	19
Italia . . .	1	49	186	176
Rumeñia, .	6	8	12	9
Lituania . .	1	3	14	12
Kłajpeda (Memel) . .	1	3	1	1
Olanda . ,	—	2	—	—
Finlandia .	—	11	4	2
Francia . .	—	23	14	21
Norvegia. .	—	10	1	11
Inghilterra .	—	—	1	—
Germania .	451	1	1	—
Belgio . .	—	—	3	2
Russia . .	—	—	27	7
Altri paesi .	—	1	—	—
Totale .	776	734	1.163	879
Carbone per le navi . .	—	38	6	2
Totale .	776	772	1.169	881
Esportazione esclusa la Germania .	325	771	1.168	881

Importazione di aranci e mandarini in Polonia.

Il contingente ordinario di importazione di aranci e mandarini fissato dal governo polacco in favore degli esportatori italiani di agrumi per la presente campagna ammonta a quintali 20.000 in conto secondo semestre 1926 e a quintali 20.000 in conto primo semestre 1927.

Le domande per concessione dei permessi d'importazione debbono, come ogni altra domanda per merci di vietata importazione in Polonia, essere rivolte direttamente al Ministero del Commercio di Varsavia da parte degli importatori polacchi.

Semenze di barbabietole polacche all'estero.

L'organo ufficiale dei fabbricanti di zucchero in Francia ha pubblicato, nel numero del 16 gennaio i risultati del concorso per le semenze di barbabietola. Di 14 case che parteciparono al concorso di cui, una olandese, una tedesca (entrambe molto grandi e di ottima fama), due cecoslovacche, due polacche e otto francesi fu giudicata degna del primo posto la casa polaccca di A. Janasz di Dankow le cui semenze superavano per quantità zuccherina dell' 1,05%. le migliori semenze tedesche e di 0,7%, le semenze olandesi.

L'anno scorso le semenze della Casa Janasz ottennnero lo stesso successo, mettendosi al primo posto con una percentuale di zucchero di 19,14%, Bisogna rilevare che la differenza di uno % significa l'aumento, di uno zloty, di rendito per ogni tonnellata di barbabietole.

L'esportazione delle uova.

L'esportazione delle uova ha preso un considerevole sviluppo durante gli ultimi anni. Il contingente d'esportazione, che nel 1924 segnava la cifra di 104.214 Q.li, per un valore di 16.2 milioni Zloty, sale nel 1925 a 270.709 Q. li, per un valore di 51.3 mil. zloty.

La produzione polacca, che viene valutata a cicra 900.000 Q.li all'anno, costituisce per la nostra esportazione una forte concorrenza sul mercato internazionale. Si reputa quindi opportuno rilevare, a titolo di paragone, che l'esportazione italiana delle uova di pollame presenta nel 1925 la cifra di 303.537 Q.li, per un valore di 340.6 mil. lire, contro 260.981 Q.li, per un valore di 264.8 mil. lire nel 1924. Il commercio italiano si avvantaggia di un aumento, che rimane però inferiore a quello conseguito dall'esportazione polacca.

Durante il periodo gennaio-settembre 1926 la situazione si sposta ai danni del nostro commercio. L'esportazione dalla Polonia si accresce da 204.616 Q.li nel gennaio-settembre 1925 a 487.219 Q.li nel corrispondente periodo del 1926. Il valore dell'esportazione raggiunge la cifra di 109.2 mil. zloty oro contro 34.2 mil. zloty oro nel periodo gennaio-settembre 1925. La quantità esportata risulta aumentata di quasi il 150 per cento, mentre il valore dell'esportazione è quasi triplicato.

Nel periodo in esame l'esportazione italiana ammonta a 170.150 Q.li, per un valore di 197.6 mil. lire contro 247.895 Q.li, per un valore di 265 mil. lire nell'epoca gennaio-settembre 1925. Ne consegue che la nostra esportazione subisce una perdita di 21,36% nella quantità e di 25,43% nel valore.

L'importanza dell'esportazione polacca della uova, agli effetti della bilancia commerciale, emerge dal fatto che l'esportazione dell'articolo rappresenta nei primi 9 mesi del 1926 una quota proporzionale dell'esportazione complessiva dell'11,65%. contro 3,74 % nel corrispondente periodo dell'anno 1925.

L'esportazione polacca riflette le seguenti principali destinazioni:

	1926 Genn.-Sett.	1925
	Quintali	
Italia	2,640	200
Germania.	349,660	175,843
Inghilterra	68,922	18.792
Austria	34,964	3.377
Cecoslovacchia . . .	20,978	3,846
Svizzera	4,009	546
Olanda	1,897	1,516

L'esportozione per la Germania, che nel gennaio-settembre 1926 assorbe circa il 75% del movimento complessivo, risulta, quasi raddoppiata. L'esportazione per l'Inghilterra segna un aumento di 50.130 Q.li, per l'Austria di 31.587 Q.li, per la Cecoslovacchia di 17.132 quintali.

Nelle stesso periodo l'esportazione dall'Italia in Germania subisce una riduzione da 105.315 Q.li a 93.612 Q.li, per la Svizzera do 84.635 Q.li a 40.820 Q.li, con una perdita di oltre il 50%, e per l'Inghilterra da 17 mila 226 Q.li a 9.059 Q.li

Standarizzazione dell'esportazione delle uova e del lardo (bacon).

Data la considerevole importanza che nella bilancia commerciale polacca ha l'esportazione delle uova e del lardo (bacon) ed in considerazione dei minor benefici che da tale commercio vengono tratti a causa dei sistemi poco razionali con cui avviene l'esportazione, il Governo polacco sta elaborando progetti di legge per la standarizzazione dell'esportazione delle uova e del lardo (bacon). Quest'ultimo quasi esclusivamente in Inghilterra.

Realizzandosi tali progetti, il commercio dell'esportazione delle uova potrà essere effettuato solo dalle ditte che notariamente commerciando in tale articolo dispongono di adeguati impianti e magazzini per la necessaria selezione e conservazione . Le ditte autorizzate

a tale commercio dovrebbero essere munite di speciale concessione.

Le principali disposizioni del progetto di legge che doverebbe regolare l'esportazione del lardo, sono seguenti:

1) il diritto d'esportazione è accordato unicamente alle imprese munite di speciale licenza rilasciata a tal fine dal Ministero dell'Agricoltura;

2) la licenza sarà occordata unicamente alle imprese che dispongono di tutti i mezzi ed istalazioni tecniche necessarie nonchè di direttori che abbiano perfetta capacità in materia commerciale;

3) le imprese autorizzate all'esportazione sono sottoposte al controllo sanitario e veterinario da farsi da medici a tale scopo nominati dal Ministero dell' Agricoltura;

4) il Ministero dell'Agricoltura è autorizzato ad emanare le ordinanze concernenti la standarizzazione della produzione del lardo destinato ai mercati esteri come pure per quanto riguarda i bolli da apporsi alla merce e all'imballaggio a garanzia della qualità e provenienza della merce;

5) il Ministero dell'Agricoltura eserciterà una sorveglianza generale sulla esportazione del lardo, a mezzo di ispettori nominati a tale scopo.

LEGISLAZIONE DOGANALE

Regolamentazione sul rilascio dei permessi d'importazione.

Come è noto, vigono in Polonia numerosi divieti d'importazione che vengano mantenuti più o meno rigorosamente ed in alcuni casi assolutamente a seconda che si tratti o no di articoli di lusso o che si producono nel Paese.

Le domande per ottenere i permesi d'importazione, in deroga ai divieti, possono essere fatte alle competenti Autorità, sia dalle ditte importatrici, sia delle ditte esportatrici estere.

Riportiano qui appresso le norme che regolano nell'un caso e nell'altro, la presentazione delle domande:

1) presentazione delle domande da parte degli importatori polacchi:

I permessi d'importazione vengono rilasciati dal Ministero d'Industria e Commercio d'accordo con quello del Tesoro.

La domanda per ottenere il permesso d'imprortazione deve essere indirizzata al Ministero d'Industria e Commercio - Dipartimento del Commercio - Sezione movinento merci: (Ministerstwo Przemysłu i Handlu — Departament Handlowy — Wydział Obrotu Towarowego — Via Elektoralna 2 — Varsavia).

Non potendo redigere la domanda in lingua polacca, consigliasi, per criterio di praticità, l'uso di quella francese.

La domanda deve comprendere obbligatoriamente i seguenti dati:

a) Il nome o ragione sociale della Ditta importatrice, suo indirizzo.

b) La specie e la qualità della merce.

c) La quantità della merce, in chilogrammi.

d) L'Ufficio doganale di confine per il quale transiterà la merce.

Alla domanda deve essere unita la fattura originale o la copia di fattura oppure l'offerta del fornitore estero — in ogni caso non deve essere omesso il valore della merce.

La domanda come pure tutti gli allegati devono essere muniti di speciali marche da bollo (Marki stemplowe).

Se il valore della merce non fosse stato dichiarato dal richiedente, esso può venire determinato sulla stima della Sezione Movimento merci ed il richiedente non ha diritto al reclamo in caso di calcolo troppo elevato.

Accolta la domanda, il permesso viene rilasciato, dietro pagamento di una tassa detta di „manipulazione" nella misura del 4 per mille del valore della merce.

2) Presentazione delle domande da parte degli esportatori esteri:

Gli esportatori esteri posseno presentare le domande per l'importazione di merci per le quali vige il divieto, a mezzo di lettera raccomandata indirizzata sia direttamente al Ministero d'Industria e Commercio a Varsavia, sia per il tramite delle Legazioni polacche all'estero. Nel primo e nel secondo caso le domande sono esenti dal pagamento della tassa di bollo, che verrà pagata dall importatore. Non sono prescritti per le domande moduli speciali.

Nella domanda o nella fattura debbono essere assolutamente indicati i seguenti dati:

1) L'esatta denominazione della merce secondo la tariffa doganale polacca.

2) Il peso della merce in chilogrammi;

3 Il valore della merce nella valuta del paese da cui essa proviene;

4) La ditta importatrice e il suo preciso indirizzo in Polonia;

5) Il certificato d'origine; nel caso che la merce goda di riduzioni doganali convenzionali (il certificato può anche accompagnare la merce);

6) L'Ufficio doganale in cui deve avvenire lo sdoganamento (i dati del p. 6 sono facoltativi);

Ricevuta la domanda dall'estero, il Ministero d'Industria e Commercio (Dipartimento del movimento merci) comunica all'importatore indigeno la misura della tassa di manipulazione nel caso che, per disponibilità di contigenti, la domanda venga accolta.

L'esportatore riceve comuninicazione circa l'esito della sua domanda solo in caso negativo, qualora cioè il permesso d'importazione non venga, per esaurimento del contingente, rilasciato.

Tariffa doganale polacca per i vini.

Poichè i vini costituiscano un articolo tipo dell'esportazione italiana ed essi, in concorrenza con quelli francesi ed ungheresi, vengono importati in considerevoli quantità in Polonia ove il vino d'uva, non viene affatto prodotto, crediamo che riesca utile riprodurre, qui appresso, la vigente tariffa doganale polacca per questo articolo:

Posizione della tariffa.	Dazio per 100 Kg.
Pos. 28. Vini d'uva, di frutti e di bache.	
1. d'ogni specie, in fusti, in damigiane d'una capacità di 50 litri o più:	Zloty
a) contenenti fino a 16° d'alcool inclusivamente, compreso il peso dei fusti e delle damigiane	200,—
b) contenenti da 16 fino a 25° di alcool inclusivamente, compreso il peso dei fusti e delle damigiane	400,—
2. In recipienti diversi da quelli nominati al § 1:	
a) non spumanti, contenenti al più 25° d'alcool, compreso il peso dei contenenti immediati .	740,—
b) spumanti compreso il peso delle bottiglie	3.100,—

N o t a 1. Il dazio sui vini importati in vagoni-cisterne è calcolato sul peso reale del vino, aumentato del 20% per la tara.

N o t a 2. I vini contenenti più di 25% d'alcool seguono il regime della voce No 27.

N o t a 3. Vini adulterati mediante sale, destinati alla fabbricazione del „viniak", contenenti:

a) fino a 13° d'alcool inclusivamente dietro autorizzazione del Ministero del Tesoro . . .	20,—
b) oltre 13° fino a 25° (inclusivamente); dietro autorizzazione del Ministero del Tesero . . .	40,—

Ai suddetti dazi doganali vengono applicate, per i vini italiani e per quelli provenienti da paesi che avendo stipulato accordi commerciali con la Polonia, godono della clausola della Nazione più favorita, le seguenti riduzioni percentuali: (La Spagna temibile concorrente non ha ancora un trattato di commercio con la Pologna) Pos. 28 — p. 1 — Vini d'uva d'ogni specie, in fusti e damigiane della capacità di 50 litri e oltre: 90%.

p. 2 Vini d'uva in altri recipienti, eccettuati quelli nominati al p. 1:

a) non spumanti, contenenti al più 15° d'aleool, compreso il peso del contenente immediato: 90%.

b) spumanti, compreso il peso delle bottiglie 90%.

Per poter godere delle suddette riduzioni è necessario che la merce sia accompagnata dal certificato d'origine, debitamente vistato dalle Autorità consolari polacche.

Tassa interna sui vini d'uva:

Zloty 1 per Kg. (brutto per netto) per i vini non superiori a 15°.

Zloty 2 per Kg. (brutto per netto) per i vini superiori a 15°.

COMUNICAZIONE

Aumento del valore del patrimonio delle Ferrovie polacche.

Secondo una valutazione approssimativa del 1924 il valore delle ferrovie polacche (terreni, ponti, gallerie, inventarii, costruzioni, materiali) sul territorio della Republica di Polonia, ammonta alla cifra di 3.354.420.000 zloty-oro. La rete ferroviaria sul territorio della Republica è stata valutata 810.869.000 zl-oro e sul territorio di Danzica 7.394.000 zl-oro. Cosi il valore totale dei beni delle ferrovie ammonterebbe a 4.218.283.000 zl-oro.

Aggiungendo a questa somma il valore dei settori costruiti nel corso degli ultimi due anni il valore attuale delle ferrovie polacche può essere calcolato a 4 miliardi e mezzo di zloty-oro, cioè 8 miliardi di zloty carta.

La dotazione di locomotive delle ferrovie polacche.

Le ferrovie dello Stato polacco dispongono al 1° gennaio 1926 di 5.120 locomotive per strade ferrate a scartamento ordinario. Avendole nella quasi totalità ereditate dalle ferrovie degli ex-stati d'occupazione, esse appartengono ai più svariati tipi e sono in gran numero assai antiquate, come risulta dal prospetto seguente:

di 1 a 10	anni	Nr. 1586
„ 11 a 20	„	Nr. 1724
„ 21 a 25	„	Nr. 693
„ 26 „ 30	„	Nr. 553
„ 31 „ 35	„	Nr. 289
„ 36 „ 40	„	Nr. 168
„ più di 40	„	Nr. 107

Allo scopo di creare un materiale uniforme, il Governo polacco intende sottrarre entro i prossimi 5 anni 264 locomotive appartenenti alle ultime tre categorie.

CREDITO E FINANZE

Capitale delle banche in Polonia.

In base a disposizioni legislative ed in relazione all'azione governativa di risanamento finanziaro, le banche e gli' istituti di credito sono obbligati ad avere, dal 1° gennaio, un capitale minimo di 1 milione di zloty.

Le banche il di cui capitale non raggiunga questo limite sone obbligate di procedere alla liquidazione. Dodici sono gli istituti di credito che in forza del suddetto provvedimento, proceduro allo suddetto provvedimento, procedana alla liquidazione; molte altre, circa trenta, erano già state liquidate durante l'anno scorso.

Il corso dei prestiti polacchi alla Borsa di New-York.

I prestiti polacchi alla Borsa di New-York sono stati oggetto di transazioni per le seguenti somme (in dollari):

6% del 1920	1.490.000	1.596.000
8% del 1925	18.522.500	17.262.000

Il corso del prestito in dollari 6% è stato, a fine 1925, di $68^{1}/_{4}$. A partire da questa data il corso di questo prestito è salito continuamente. Nel gennaio 1926 il corso medio è stato di 68,05, nel dicembre dello stesso anno si è elevato a 76.

Il prestito 8% (prestito Dillon) è stato quotato a fine 1925 $88^{3}/_{4}$; a partire dal gennaio 1926 il corso comincia ad aumentare e raggiunge nel marzo 89,39;

Situazione della Banca di Polonia.

	migliaia di zloty			
	1925 31.XII	1926 31.XII	1927 20.I	1927 20.II
Oro	133,641	138.222	138.280	146.202
Argento	—	588	672	347
Valute, divise e altri crediti esteri	69.704	164.946	171,198	211.787
Monete d'argento e divisionali.	—	29.054	23.471	6.905
Portafoglio	289.386	321.330	315.536	327.972
Anticipazioni su titoli	36.231	9.354	10.121	10.455
Biglietti del Tesoro	18.280	16.642	634	540
Debito dello Stato	50.000	25.000	25.000	25.000
Biglietti in circol	381.425	592.657	539.310	583.485
Conti correnti				
a) delle Casse del Tesoro .	16.593	9.381	39.613	57.633
b) altri	49.011	125.029	131.145	164.271
Obbligazioni in valuta estera .	35.705	17.339	17.744	13.680
Riporti	36.822	22.412	21.527	21.379
Copertura % statutaria	37.66	46.86	53.02	58.30
„ secondo il corso . .	—	81.38	91.90	100.65

Circolazione bancaria

Data	migliaia di zloty					
			Biglietti dello Stato e monete divis.			
					monete divis.	
	Totale	Biglietti della Banca di Polonia	Totale	Biglietti di Stato	d'argento	e di altri metalli
1926						
31.I	780,992	361,953	419,039	268,942	89,262	60,830
28.II	791,708	376,893	414,815	271,284	88,406	55,125
31,III	815,232	389,414	425,818	284,478	87,990	53,350
30.IV	828,675	392,893	435,782	295,954	87,418	52,410
31,V	855,203	412,963	442,240	304,052	86,025	52,163
30,VI	907,781	448,013	459,768	318,745	87,628	53,395
31.VII	980,761	511,166	469,595	321,365	90,019	57,311
31.V II	1.007,297	560,240	447,057	306,998	89,040	51,019
30 IX	1.008,168	581,447	466,721	289,069	88,111	49,541

Data	migliaia di zloty					
			Biglietti dello Stato e monete divis.			
					monete divis.	
	Totale	Biglietti della Banca di Polonia	Totale	Biglietti dello Stato	argenteo	e di altri metalli
1926						
31 X	1,036,298	585,179	451,109	306,537	90,985	53,587
30.XI	983,657	557,911	425,746	286,740	89,247	50,309
31.XII	1,021,060	592,657	428,403	287,409	90,022	50,872
1927						
10.I	955,037	554,620	400,417	264,931	87,992	47,564
20.I	915,423	539,310	376,113	245,791	86,992	44,280
31.I	995,065	587,806	407,259	200,498	88,042	48,035
10.II	988,676	585,531	403,145	268,059	88,726	46,622
20.II	969,191	583,485	385,706	254,238	87,464	44,434

ribassa leggermente in aprile a 88,15, per cadere, in maggio e giugno a 84,99 e 84,21. A partire da luglio si osserva un miglioramento del corso e così in settembre la media della quotazione del mese è 89.66, in ottobre 89,91, in novembre 91,17 ed in dicembre il corso ha raggiunto 94¹/₂ — 93³/₄.

Riduzione del tasso di sconto della Bank Polski.

A partire dall' 11 marzo 1927, il consiglio della Banca di Polonia (instituto d'emissione) ha ridotto il tasso di sconto per cambiali da 9% a 8¹/₂% e il tasso per sovvenzioni su titoli e credito aperto da 10¹/₂% a 10%.

Corsi delle divise

UNITÀ	Medio mensile						Medio settimanale		
	Corso		Indice parità = 100		Valore Rapp. % risp. la parità		7—12. II	14—19 II	21—26 II
	XII	I	XII	I	XII	I			
	Corsi alla Borsa di Varsavia								
1 lira sterlina	43,73	43,75	173,4	173,5	57,7	57,7	43,41	43,51	43,52
1 dollaro degli Stati Uniti	9,00	8,99	173,7	173,5	57,6	57,6	8,95	8,95	8,95
100 franchi francesi	36,07	35,69	36,1	35,7	277,2	280,2	35,23	35,27	35,10
100 „ belgi	125.45	125,19	174,0	173,7	57,4	57,6	124,54	124,61	124,63
100 „ svizzeri	174,31	173,81	174,3	173,8	57,3	57,5	172,50	172,54	172,54
100 lira italiana	40,22	39,33	40.2	39,3	248,6	254,5	38,54	38,90	39,34
100 fiorini olandesi	360,55	360,73	173,1	173,2	57 8	57,8	358,50	358,72	359,12
100 corone svedesi	240,56	240,46	173,2	173,1	57,7	57,8	238,92	238,90	239,08
100 „ ceche	26,72	26,71	25,4	25,4	393,0	393,1	26,57	26,58	26.52
100 schil. austriaci	127,31	126,99	174,5	174,1	57,3	57,4	126,39	126,28	126,42

Corsi dei titoli alla Borsa di Varsavia

Numero delle azioni migliaia	Valore nominale delle azioni (zloty)	Società industriali e commerciali	Numero delle azioni (migliaia)	Valore nominale delle azioni	Medio corso mensile Dicembre 1926	Corso del 10. III. 1927
100	100	Bank Dyskontowy Warszawski	800	Mk. 5000	10,01	16,75
300	20	„ Handlowy a Varsavia	1.200	„ 1000	3,05	6,75
1,009	100	„ Polski	1.000	Zł. 100	82,07	124,50
60	100	„ Polski Przemysłowy a Leopoli	9.000	Mk. 280	0,12	—
25	100	„ Tow. Spółdzielczych	25	Zł. 100	90,00	100.00
101,6	25	„ Zachodni	1.260	Mk. 540	1,37	3,80
26	100	" Zjedn. Ziem. Polskich	650	„ 1000	1,50	2,80
200	100	„ Zw. Spółek Zarobkowych	1.000	Zł. 1000	5,52	16'15
18	50	Cerata	9000	Mk. 1000	1,00	0,90
200	25	Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych	600	„ 1000	5,74	—
16	100	Kijewski, Scholtze i S-ka	3.600	„ 1000	0,18	—
108	10	Fryderyk Puls	108	Zł. 10	4.03	7,00
56,7	100	Ludwik Spiess i Syn	56,7	„ 100	55,00	—
24	50	Zgierz	600	Mk. 1000	0,68	1,90
28,8	100	„Elektryczność"	28,8	Zł. 100	41,70	—
52	50	Siła i Swiatło	52	„ 50	21,80	97,00
62,5	100	Chodorów	62,5	„ 100	101,67	116,00
115,2	15	Czersk	1.152	Mk. 500	0,30	0,70
40	100	Częstochowa	1.000	„ 1000	1,16	2,75
408	100	Gosławice	40,8	Zł. 100	37 94	71,00
123,5	100	Warszaw. T-wo Fabyk Cukru	1,976	Mk. 1000	2,46	4,85
100	50	Firley	100	Zł. 50	22,31	60,00
—	—	Łazy	4.800	Mk. 500	8,12	0,37
60	100	Wysoka	1.200	„ 500	3,09	7,90
150	100	Warsz. Tow. Kopalń Węgla	150	Zł. 100	68,81	104,50
234	50	Nobel.	2 340	Mk. 1000	2,24	4,45
132	50	H. Cegielski a Poznania	132	Zł. 50	18,36	36,50
372	25	Lilpop Rau i Loewenstein	372	Zł. 25	15,74	25,00
707,5	14	Modrzejowskie Zakłady Górn. Hut.	1.415	Mk. 500	17,78	7.70
50	100	Norblin B-cia Buch i T. Werner.	50	Zł. 100	93,97	129,00
240	50	Wielkie Piece i Zakł. Ostrowieckie	1.200	Mk. 500	8,09	17,90
100	25	Warsz. Sp. Akc Bud. Parowozów	5,000	„ 500	0,27	0,90
—	—	„Pocisk"	1.600	„ 350	1,18	2,80
76,4	50	K. Rudzki	2.160	„ 500	1,0	1,75
264	50	Starachowice	3.960	„ 500	1,48	3,05
107,5	15	Ursus	1.075	„ 500	1,18	2,50
75	100	L Zieleniewski	600	„ 1000	11,99	—
148,5	60	„Zawiercie"	145	„ 6000	13,25	36,00
756	15	„Żyrardów"	756	„ 540	10,66	18,00

HANDEL

Handel zagraniczny Italji w latach 1918-26.

Rozwój handlu zagranicznego Italji w ostatnich 8 latach w porównaniu z r. 1913 odtwarza tabela następująca:

Rok	Przywóz	Wywóz	Nadwyżka przywozu nad wywozem
	w milj. lirów		
1913	3.645.6	2.511.6	1.134
1918	16.038.6	3.344.7	12.693.9
1919	16.623.2	6.065.7	10.557.5
1920	26.821.6	11.774.1	15·047.5
1921	17.269.9	8.275.0	8.994.9
1922	15.806.8	9.306.7	6.500.1
1923	17.189.1	11.085.6	6.103.5
1924	19.387.2	14.309.6	5.077.6
1925	26.200.4	18.274.2	7.926.2
1926	25.871.1	18.670.5	7.200.6

Wyżej przytoczona tabelka pozwala ustalić, iż w pierwszych latach powojennych przewyżka przywozu nad wywozem wzmagała się z każdym rokiem, osiągając najwyższy poziom w r. 1920.

Jakkolwiek ze względu na spadek waluty i silne wahania cen, jakie miały miejsce w latach powojennych, liczby, zawarte w powyższej tabeli, nie pozwalają na wyprowadzenie ścisłych wniosków co do zmian, jakim uległ handel zagraniczny Italji w latach powojennych w porównaniach z r. 1913, w przybliżeniu jednak ustalono, iż w r. 1920 w porównaniu z r. 1913 obroty handlowe odnośnie do przywozu zmniejszyły się o 4,5% zaś odnośnie do wywozu — o 12.20%.

Poczynając od r. 1921 eksport stale się wzmaga, osiągając najwyższą pozycję w r. 1926. W r. 1925 wskutek znacznego wzrostu przywozu, saldo ujemne w porównaniu z r. 1924 znacznie się zwiększyło, lecz w r. 1926 nastąpiło zmiejszenie się tego salda o 725 milj. lirów, co stanowi sumę dość pokaźną.

Szczegółową analizę handlu zagranicznego Italji w r. 1926 podamy w następnym numerze.

KOMUNIKACJE

Żegluga.

Ruch statków w portach italskich ilustruje tabelka następująca:

	wpłynęło			wypłynęło		
	Liczba okrętów	Netto milj. reg-tonn	Ładunek milj. tonn	Liczba okrętów	Netto milj. reg-tonn	Ładunek milj. tonn
1926	215.533	61.9	23,7	216.519	62,1	8,5
1925	225.547	59,1	25,2	225.407	59,9	6.4
1924	213.358	54,5	24.2	213.188	54.3	7,6
1913	177.059	56,9	23,5	177.003	56,9	8,3

Z liczb powyższych wynika, iż żegluga italska nietylko zdołała osiągnąć stan przedwojenny, lecz znacznie przekroczyła liczby z tego okresu. Bardzo znacznie wmógł się również udział bandery italskiej w międzynarodowym ruchu statków w portach italskich. W r. 1913 udział ten wynosił 3,5 milj. tonn, w roku zaś 1926 — 6,5 milj. tonn. Jednocześnie udział obcych bander zmniejszył się z 11,9 milj. t. do 9 milj. t. Kiedy w r. 1926 linje italskie przewoziły 1 milj. pasażerów, linje obce tylko 42,000. Przed wojną natomiast linje obce przewoziły znacznie więcej pasażerów, niż linje italskie. Należy jednak zaznaczyć, iż w dziedzinie żeglugi Italja nie zdołała jeszcze całkowicie uniezależnić się od zagranicy. Za frachtami floty handlowej italskiej wpłynęło i wypłynęło towarów tylko 70% ogólnej pojemności frachtowej (przed wojną — 50%).

Co się tyczy ruchu pasażerskiego, godzi się zaznaczyć, że kiedy udział w nim przed wojną brali przeważnie emigranci, obecnie coraz bardziej wzmaga się udział turystów. Tem się tłomaczy, iż wielkie towarzystwa okrętowe budują obecnie coraz więcej luksusowych statków pasażerskich, jak np. Roma, Augustus, Julio i t. d., należące do Navigazione Generale Italiano, Conte Rosso, Verde, Conte Biancamano i Conte Grande, należące do Lloyd Sabaudo, Saturnia i Vulcania, należące do Cosolich Line i t. p. Ostatnio towarzystwa te potworzyły cały szereg nowych filij w Paryżu, Londynie, Berlinie, Wiedniu, Zagrzebiu, Budapeszcie i t. d.

Tempo budowy nowych wielkich statków osłabło w ostatnich czasach z tego względu, iż towarzystwa okrętowe pragną wyrobić sobie sąd o możliwościach dalszej budowy na podstawie rezultatów podróży nowowybudowanych statków. Tak więc Navigazione Generale Italiana czeka na wyniki podróży statku motorowego Augustus, który jest obecnie największym statkiem motorowym i parowca Ausonia, zaopatrzonego po raz pierwszy w turbinę Parsona. Wspomniane towarzystwo zamierza w najbliższym czasie przystąpić do budowy trzech nowych statków, o pojemności 33 tys. tonn każdy. Lloyd Triestino czeka na wyniki próbnej podróży statków motorowych Saturnia i Vulcania, poczem zaś przystąpi do budowy dwuch 16 tys. tonnowych statków, mających zastąpić stare parowce Vienna i Helouan i obsługiwać linję Aleksandrów—Tryjest.

Na uwagę zasługuje jeszcze podjęcie budowy dwuch wielkich statków Rex i Dux, mających odpowiadać najnowszym wymaganiom techniki. Koszt budowy każdego z nich będzie wynosił 200 milj. lirów, szybkość zaś będzie doprowadzona do 40 mil morskich na godzinę.

KREDYT I FINANSE

Banki emisyjne

W Italji emisja banknotów powierzona jest dwum instytucjom, zorganizowanym na zasadach Towarzystw akcyjnych, mianowicie: Banco di Napoli i Banco di Sicilia oraz jednemu prywatnemu bankowi akcyjnemu: Banca d'Italia, którego kapitał akcyjny wynosi 240 milj. lirów. Pierwsze dwie instytucje są jednostkami prawnemi, pozostającemi pod kontrolą i nadzorem państwa, lecz posiadają charakter autonomicznych instytucyj kredytowych z własnym zarządem.

Należy zaznaczyć, iż wśród tych banków rolę dominującą odgrywa Banca d'Italia, będący właściwym skarbnikiem państwa. Rola pozostałych dwuch banków głównie sprowadza się do czynności kredytów. Banco di Napoli nie posiada kapitału zakładowego, lecz jedynie majątek w wysokości 50 milj. lirów, utworzony w drodze zapisów i darów, zaś kapitał „Banco di Sicilia" wynosi

zaledwie 12 milj. lirów. Począwszy od 1 lipca 1926 r., przywilej emisji biletów bankowych posiada tylko Banca d'Italia.

Niżej podajemy tabelę, odtwarzającą rozwój operacyj bankowych powyższych trzech instytucyj (w milj. lirów).

koniec roku	obieg i rezerwy			główne operacje				
	Obieg biletów bankowych	Bilety skarbowe	Zapas kruszcowy	Weksle zdyskont.	Pożyczki	Kredyt otwarty	Wkłady na rach. bież. oproc.	Rachunek bież. Skarbu w Banca d'Italia
1914	2.936,0	657,2	1.738,6	995,0	208,9	312,8	388,9	196.3
1918	11.750,3	2.124,1	2.335,9	1.307,3	936,3	1.172,9	802,2	256,4
1919	16.281,3	2.270,2	2.044,9	2.044,0	1.574,5	1.903,4	726,1	31,2
1920	19.731.6	2,268.3	2,077,8	4.256,5	2.817,8	1.689,0	875,7	325,1
1921	19.208,9	2.267,0	1.998,7	5.181,1	4.839,2	1.981,3	931,3	1.047,1
1922	18.012,0	2.267,0	2.041,5	6.178.6	3.105,5	1,093,9	1.231,4	582.4
1923	17.246,5	2,427,7	1.847,4	7.996.6	3,387,7	1.293.4	1.190,7	2.011,2
1924	18.114,2	2,400.0	1.826,0	9,191,2	3.157,6	1.717,2	1.191,1	807,7
1925	19.349,6	2.100,0	2.040,8	10.041,6	3.915,0	1.284,1	1.001,3	1.505,2
1926	19,340,1	1,793.0	2.478,5	8.016,1	2.633,6	801,2	1.431.2	95.8
1927 (styczeń)	17.997,9	1.763,3	2,518,5	7,996,1	2.494.2	890,5	1.856,5	51.1

Z powyższej tabelki wynika, iż począwszy od r. 1920 obieg banknotów nie wykazuje większych zmian. W roku 1926 obieg banknotów pozostawał na poziomie prawie zupełnie niezmienionym. W styczniu r. b. nastąpiło pewne zmniejszenie się obiegu. Również nie wykazuje większych zmian zapas kruszcowy i walutowy.

Notowania walut na giełdach italskich.

Data	Francja	Szwajcarja	Londyn	Berlin	Nowy Jork
Średnio 1925	119.72	484.92	121.15	5.99	25.09
„ 1926	83.43	500.72	125.87	6.18	25.93
Marzec 1	89.47	439.48	110.84	5.41	22.85
„ 2	89.40	435.70	110.88	5.42	22.86
„ 3	89.69	440.76	111.26	5.43	22.91
„ 4	89.12	437.52	110.41	5.40	22.75
„ 5	89.04	437.69	110.38	5.40	22.76
„ 7	89.19	438.30	110.62	5.39	22.79
„ 8	89.97	437.—	110.23	5.30	22.72
„ 9	88.40	434.58	109.74	5.36	22.61
„ 10	88.39	432.02	108.96	5.33	22.45

Parytet: 1 fr. fr., 1 fr. szw. = 1 lir. wł.
1 f. szt. = 25.22 „ „
1 dol. = 5.18 „ „
1 mk. n. = 1.23 „ „

CENY

Wskaźniki cen hurtowych

podług danych Izby Handlowej w Medjolanie:

grupy towarów	Artykuły spożycze	Wyroby włókien.	Wyroby chemicz.	Minerały i metale	Materjały budow.	Różne produkty roślinne	Rożne surowce przem.	Ogólny wskaźnik	Siła nabywcza lira
Liczba towarów	37	18	20	23	8	7	12	125	
1913	100—	100—	100—	100—	100—	100—	100—	100—	100—
1922	568.80	583,07	437,25	524,15	519,75	508,21	535,80	529,35	18,84
1923	547,54	673,28	421,64	547,73	518,48	575,93	534,58	535,78	18,67
1924	562,38	709,37	460,10	549,51	554,41	491,21	542,99	553,51	18,08
1925	651,10	760,95	587,63	620,55	655,21	646,95	621,40	646,24	15,50
1926	683,38	660,36	513,36	665.03	686,76	641,86	637,01	654,41	15,29
Styczeń 1927	635.80	545.76	549,81	612,19	661.42	611,31	626,77	602,86	16,59
Luty 1 tydz.	635,70	549,83	551,54	598,12	652,46	601,70	621,07	599,60	16,68
2 „	644,83	549,66	552,53	545,62	655,59	605,48	618,01	601,93	16,61

Z powyższych danych wynika, iż w r. b. wskaźnik cen wykazuje naogół tendencję zniżkową. Spadek cen miał miejsce już w ostatnich miesiącach r. ub. W początkach stycznia r. ub. nastąpił dalszy ich spadek. Obecnie ceny nie wykazują większych wahań i trzymają się na stałym poziomie. Szczególnie bardzo znacznie spadły ceny grupy minerałów i metali głównie węgla, co pozostaje w związku z zakończeniem strajku angielskiego. Również dość znacznemu spadkowi uległy ceny surowców włókienniczych, co posiada swe uzasadnienie w tendencji zniżkowej na te surowce na rynku międzynarodowym.

Notowania ważniejszych akcyj

na giełdach: w Medjolanie, Turynie, Genui, Rzymie i Tryjeście (podług danych Centralnego Instytutu Statystycznego):

NAZWY PRZEDSIĘBIORSTW	Kapitał (w miljard.)	Wartość nominalna (w lirach)	Ilość akcyj (w miljard.)	Przeciętne kursy (w lirach) Grudzień 1926	Styczeń 1927
Banca d'Italia	240	800	300	1825	1950
Banca Commerciale	700	500	1400	927	1132
Credito Italiano	400	500	800	607	720
Ferrovie Mediterranee	90	350	258	290	330
Ferrovie Meridionali	189.6	500	579	623	630
Navigazione Generale Italiane	600	500	1900	507	526
Cosulich	250	200	1250	168	200
Cotonificio Turati	32	200	160	570	594
Cotonificio Val d'Olona	18	200	50	272	280
Cotonificio Valle Seriana	12	250	48	900	300
Manifattura Rossari e Varzi	25	250	100	600	700
S. N. I. A. Viscosa	1000	150	6666	129	188
Cascami Seta	63	300	210	680	730
Lanificio di Gavardo	8	200	40	1200	1200
Terni (elettr. e industr.)	600,7	400	1502	356	405
Montecatini	500	100	5000	177	204
Ilva	150	200	750	158	186
Metalurgica Italiana	60	100	600	110	113
Elba	60	40	1500	42	48
Breda	100	250	400	132	182
Fiat	400	200	2000	307	383
Edison	712,5	375	1900	490	550
Italiana Industria Zucchero indigeno	40	200	200	450	499
Ligure.Lombarda Raffineria Zuccheri	75	200	375	432	496
Eridania	45	150	300	578	618
Romana Beni Stabili	80	200	400	538	575

Ruch kapitałów w spółkach akcyjnych.

Ruch kapitałów w spółkach akcyjnych odtwarza następująca tabela:

Z powyższej tabeli wynika, iż liczba spółek wzrasta z roku na rok. Od czasu ukończenia działań wojennych wzrosła ona prawie trzykrotnie, kapitał zaś powiększył się przeszło pięciokrotnie. W r. ub. przybyło 1,301 nowych spółek, kapitał zaś wzrósł o $3^1/_2$ miljarda lirów, co wskazuje na niezmiernie intensywny rozwój przemysłu, handlu i bankowości w Italji.

	Spółki istniejące		Spółki nowopowstałe	
	Ilość	kapitał (w milj. lir.)	Ilość	kapitał (w milj. lir.)
1913 styczeń	2951	5,505,9	226	123,1
1918 "	3463	7,254,4	520	806,5
1922 "	6075	20,248,8	1072	1,222,1
1923 "	6734	21,293,3	1469	1,036,7
1924 "	7483	23,421,3	1632	905,4
1925 "	8946	28,260,7	1164	4,839,4
1926 "	10,515	36,227,8	1569	8,017,1
1926 grudzień	11,816	39,774,1	1301	3,496,3

Kodeks pracy.

W Ministerstwie Korporacyj pod przewodnictwem podsekretarza stanu Giuseppe Battai'ego odbyło się niedawno pierwsze zebranie w sprawie kodeksu pracy (Carte del Lavoro). Chodziło o ustalenie wytycznych dla przyszłego ustawodawstwa pracy i uzgodnienie ich z duchem ustawodawstwa faszystowskiego oraz zasadami, na jakich oparto obecnie organizację wytwórczości Italji.

Zdaniem Bottai'ego, przy tworzeniu ustawodawstwa pracy należy przedewszystkiem mieć na względzie główne zasady systemu korporacyjnego, które sprowadzają się do punktów następujących:

1) Równe prawa dla wszystkich klas społecznych, których w dotychczasowych ustrojach społecznych nie zdołano osiągnąć, oraz solidarność obywateli, gdy chodzi o najwyższe interesy Państwa, które stanowią granicę wszelkich praw indywidualnych, poczynając od prawa własności i zarobku, a kończąc na prawie do pracy i żądaniu zapłaty za wykonane świadczenia.

2) Utworzenie samorządów syndykalnych, co stanie się możliwie przez nadanie syndykatom uprawnień instytucyj o charakterze publicznym, wykonywujących władzę w zakresie normowania spraw, dotyczących poszczególnych gałęzi wytwórczości narodowej oraz spełniających cały szereg obowiązków społecznych.

3) Ustanowienie odpowiedzialności poszczególnych obywateli, będących członkami syndykatów, za niestosowanie się do postanowień, dotyczących pracy i wytwórczości.

4) Ustanowienie odpowiedzialności syndykatów wobec Państwa, za sprawowanie kierownictwa sprawami, dotyczącemi poszczególnych gałęzi wytwórczości, przez nie reprezentowanych.

5. Ugruntowanie ścisłej współpracy syndykatów z Ministerstwem Korporacyj, które ma za zadanie przyczynienie się do odrodzenia politycznego i społecznego Italji.

Dopuszczając robotników do udziału w regulowaniu wytwórczości, umożliwi się im nietylko kontrolowanie poszczególnych przedsiębiorstw przemysłowych, lecz również całą akcję gospodarczą Państwa. Robotnik, będąc w możności sprawowania wspomnianej kontroli, będzie musiał pamiętać i o ciążących na nim obowiązkach, zmuszających go do podporządkowania swych roszczeń istotnym interesom kraju.

GŁOSY PRASY

(Resoconti della stampa)

Wywóz węgla polskiego do Italji.

(Esportazione in Italia del carbone polacco)

W „Tygodniku Hadlowym" z dn. 4.III b. r., organie Stow. Kupców Polskich w Warszawie, ukazał się wywiad z p. Teodorem Teoplizem, który zaangażował wysyłki węgla polskiego do Italji z ramienia firmy „Hermann Meyer". Treść tego wywiadu podajemy niżej w dosłownem brzmieniu.

Pierwszy ładunek węgla polskiego do Włoch wyekspedjowany został w lipcu, czy sierpniu r. 1925 z Gdańska. Oczywiście, trzeba było dłuższego czasu prób, ażeby w rezultacie można było nawiązać stałe stosunki.

Równolegle ze staraniami o zapoznanie przemysłu włókienniczego, a przedewszystkiem metalurgicznego z naszym węglem, zostały rozpoczęte starania w sprawie przeprowadzenia prób na kolei. Próby te dały rezultaty pomyślne.

Stała dostawa do kolei włoskich rozpoczęła się w r. 1926.

Gdy wubuchnął strajk angielski w maju 1926 r., duża ilość odbiorców włoskich znała już gatunek węgla polskiego, co oczywiście ułatwiło zawarcie w owym czasie znaczniejszych umów. Niestety, wstkutek trudności transportowych i wagonowych, które nastąpiły później, jako też spekulacji, powstałej na tle strajku, wysyłki węgla do Włoch nie całkowicie odpowiadały zobowiązaniom.

Dla zaradzenia trudnościom, jakie wskutek braku węgla groziły życiu ekonomicznemu Włoch, rząd włoski zorganizował dostawę wagonów do Zagłębia górnośląskiego i zajął się także organizacją przewozu, uprzywilejowując wysyłki, adresowane dla kolei włoskich. Wysyłki te nie przerwały się po ukończeniu strajku. Przeciwnie, były największe w grudniu roku ubiegłego, styczniu i lutym r. b.

Obecnie wskutek przerwania wysyłek drogą okólną przez Niemcy miesięczna dostawa drogą lądową będzie wynosić około 80 tysięcy tonn miesięcznie.

Rozmiary więc przyszłego importu do Włoch zależą całkowicie od zdolności wysyłkowej portów Gdańska i Gdyni, jako też od tego, jaka część węgla, wysyłanego przez te porty, będzie przez koncerny górnośląskie przeznaczona dla powyższego odbiorcy.

Należy się bowiem z tem liczyć, że ze względu na położenie geograficzne, ceny, osiągnięte ze sprzedaży do Włoch, wobec konieczności dostosowania się do cen angielskich, muszą zawsze być nieco niższe od cen, które węgiel polski może osiągnąć w portach morza bałtyckiego.

Pojemność rynku włoskiego dla węgla polskiego waha się od 1 miljona do 1 i pół miljona tonn rocznie.

Zainteresowanie się węglem polskim we Włoszech jest tak znaczne, że **projektowane jest utworzenie przez głównych odbiorców tego węgla Towarzystwa dla handlu węglem polskim z ewentualnym udziałem koncernów górnośląskich.**

Towarzystwo powyższe jest organizowane przez głównego dotychczasowego importera węgla polskiego we Włoszech, Fratelli Missiroli w Medjolanie, pod egidą Banca Commerciale Italiana, który ułatwia kopalniom górnośląskim otrzymywanie całej gotówki ze węgiel zgóry i niema konieczności udzielania kredytów.

Koniecznym warunkiem dalszego rozwoju eksportu jest przystosowanie się ynku polskiego do cen angielskich.

Anglja bowiem w tej chwili czyni wielkie wysiłki dla powrotnego zajęcia wszystkich placówek, zajętych przed strajkiem.

Obniżenie taryf kolejowych, które niedawno nastąpiło, niewątpliwie walkę z węglem angielskim ułatwi.

Dostawa węgla drogą lądową do Włoch jest ograniczona małą względnie pojemnością rynku Włoch północno-wschodnich oraz ograniczonemi możnościami przewozu przez Austrję.

Gdyby można było, jak to czyniono w czasie strajkowym i postrajkowym, wysyłać węgiel przez Niemcy i Szwajcarję do stacji Chiana i na tej drodze obsługiwać najbardziej uprzemysłowioną Lombardję możności eksportu lądowego do Włoch znacznie by się powiększyły.

Dla osiągnięcia tego celu nieodzowne jest znaczne obniżenie taryf kolejowych niemieckich, co w chwili obecnej zdaje się być mało prawdopodobne.

Polska a kupcy tryjestyńscy

(La Polonia e commercianti triestini).

W tygodniku „Il Faro" z 3-go lutego r. b., wydawanym w Tryjeście, ukazał się pod powyższym tytułem artykuł wstępny, który ze względu na znamienną jego treść, podajemy w streszczeniu.

Do pomyślnego rozwiązania zagadnienia, tyczącego się powojennych stosunków italsko-polskich, konieczne jest jasne zdanie sprawy ze stosunków gospodarczo-politycznych, łączących Tryjest z Warszawą, Krakowem, Lwowem, Poznaniem i t. p.

Otóż, zdaniem dziennika, należy zwrócić uwagę na niewłaściwy sposób zaopatrywania się przez kupców italskich w towary, pochodzące z miast polskich, za pośrednictwem Pragi i Wiednia. Przybywają one do Tryjestu, obciążone różnemi niepotrzebnemi opłatami, nałożonemi zarówno przez pośredników miejscowych, jak i zamiejscowych wzgl. zagranicznych. Ten sposób postępowania nietylko nie służy interesom konsumentów, kupców i przemysłowców, lecz również oddziaływa szkodliwie na handel w Tryjeście.

Posiłkowanie się wspomnianem pośrednictwem tłomaczy się siłą przyzwyczajenia oraz znajomością języka i towarów, pochodzących z krajów zaalpejskich. Dlatego też kupcy tryjestyńscy w dalszym ciągu sprowadzają z tych miast towary zarówno na potrzeby wewnętrzne, jak i w celach eksportu na Wschód. Tymczasem pamiętać należy o tem, iż towary polskiej prowenjencji, importowane do Tryjestu, mogłyby być sprowadzane z mniejszym kosztem i stratą czasu wprost z kraju pochodzenia. Byłoby to nietylko słuszną odpowiedzią na ten godny podziwu zapał, z jakim Polacy dają pierwszeństwo wyrobom italskim, płacąc niekiedy za nie nawet wyższe ceny, lecz spowodowałoby to również ożywienie się handlu i powiększenie, dzięki obniżeniu cen towarów polskich, ich zbytu. Wreszcie umożliwiłoby to usunięcie nieporozumień, uszkodzeń towarów, nadużyć, zwłok i różnych niedogodności, które przynoszą znaczną szkodę gospodarstwu krajowemu, finansom państwowym oraz zdrowiu publicznemu.

DZIAŁ OFICJALNY

Izba Handlowa Polsko-Italska w Warszawie i jej działalność

W r. b. upływa lat siedem od czasu powstania Izby Handlowej Polsko-Italskiej w Warszawie. Powołano ją do życia celem zacieśnienia i ożywienia stosunków gospodarczych między Polską a Italją. Zgodnie ze statutem działalności Izby obejmuje czynności następujące:

1. Zbieranie, opracowywanie i publikowanie materjałów oraz danych statystycznych, dotyczących życia gospodarczego Polski i Italji.

2. Przeprowadzanie badań, odnośnie do zapotrzebowania oraz możliwości zbytu.

3. Podejmowanie starań u władz oraz inicjowanie niezbędnych reform i udoskonaleń w dziedzinie handlu, przemysłu i finansów, które mogłyby ułatwić nawiązywanie stosunków handlowych między obu krajami.

4. Służenie pomocą w drodze udzielania rad i wskazówek przy zawieraniu wszelkich umów i tranzakcyj, dokonywanych przez państwowe, komunalne, społeczne i prywatne organizacje Polski i Italji, a zarazem udzielania wiadomości o stanie interesów i zdolnościach płatniczych poszczególnych przedsiębiorstw oraz osób.

W skład Komitetu Organizacyjnego, który zajął się pracami przygotowawczemi, mającemi na celu powołanie do życia Izby, wchodzili p.p.: Henryk Drozdowski, dr. Antonio Menotti Corvi, dr. Paweł Strakosz, Władysław hr. Tyszkiewicz i Józef Werner.

Przez cały czas swojej działalności Izba dążyła do wytworzenia w dziedzinie stosunków ekonomicznych polsko-italskich atmosfery możliwie najbardziej przyjaznej, atmosfery wzajemnej życzliwości, która stanowi warunek niezbędny rozwoju handlu międzypaństwowego.

Należy zauważyć, iż w pierwszych latach po wojnie światowej stosunki handlowe polsko-italskie rozwijały się w warunkach niezmiernie ciężkich. Trzeba było walczyć z różnemi trudnościami, mającemi swe źródło w nieuregulowanych w owym czasie stosunkach gospodarczych kraju. Był to okres tworzenia podwalin pod gmach budującego się Państwa Polskiego.

Popierając eksport towarów polskich do Italji, Izba często interwenjowała u władz, uzyskując niejednokrotnie ułatwienia i udogodnienia dla swych członków. Izba Handlowa Polsko-Italska szczególnie bardzo pożyteczną rolę odegrała przy zawieraniu umowy kontyngentowej polsko-italskiej i odpowiednio współdziałała przy zawieraniu umowy handlowej w r. 1922.

RUBRICA UFFICIALE

La Camera di Commercio Polacco-Italiana e la sua attività

Quest' anno si compiono stete anni dal giorno in cui fu isttuita la Camera di Commercio Polacco-Italiana a Varsavia, allo scopo di stringere ed intensificare le relazioni economiche fra i due Paesi.

Secondo lo statuto della Camera, la sua attività comprende le funzioni seguenti:

1) Raccolta, redazione e pubblicazione di materiali e dati statistici concernenti la vita economica della Polonia e dell'Italia.

2) Studi riguardanti il fabbisogno e le possibilita di smercio.

3) Intervento presso le autorità e iniziazione delle riforme e miglioramenti nel campo del commercio, dell'industria, e delle finanze, che potrebbero facilitare l'allacciamento dei rapporti commerciali fra i due Paesi.

4) Cooperazione a mezzo di consigli e di avvisi alla conclusione di accordi e transazioni, stipulat dalle organizzazioni statali, comunali, sociali e private polacche ed italiane, come pure la partecipazione delle notizie ed informazioni, concernenti lo stato economico e le capacità di pagamento delle singole imprese e persone.

Il Comitato Organizzatore, che in primo tempo si occupo di lavori preparatori e che in seguito costitui la Camera stessa, fu composto delle seguenti persone: Sig. Enrico Drozdowski, Dott. Antonio Menoiti Corvi, Dott. Paolo Strakosz, Władysław conte Tyszkiewicz e Sig. Giuseppe Werner.

Durante tutta la sua esistenza, ha avuto tendenza a creare, nel campo delle relazioni economiche polacco-italiane, un'atmosfera di simpatia, di mutua benevolenza, che costituisce la condizione essenziale dello sviluppo del commercio internazionale.

Bisogna osservare, che nei primi anni dopo la guerra mondiale, le relazioni polacco-italiane si svilupparono in condizioni molto difficili. Si dovette lottare contro varie difficoltà cagionate dalle relazioni economiche ancara non regolate. Era il periodo di creazione della basi dello Stato Polacco allora in ricostruzione.

Appoggiando l'esportazione di merci polacche in Italia, la Camera è spesso intervenuta presso le autoirità, ottenendo non di rado facilitazioni in favore dei suo soci. La Camera di Commercio Polacco-Italiana cooperò in modo assai utile alla conclusione dellaccordo contingentale polacco-italiano, come pure all'accordo commerciale del 1922. Anche negli anni successvi la Camera prese parte a tutte le manifestazioni del risveglio del commercio polacco-italiano, cercando sempre d sostenere nel modo più proficuo lo sviluppo delle relazioni economiche fra i due Paesi.

Również i w latach późniejszych Izba reagowała na wszystkie ważniejsze objawy potęgowania się handlu polsko-italskiego i starała się to wzmaganie się wzajemnych stosunków handlowych w sposób najbardziej wydatny popierać.

Powrót do zarządzeń reglamentacyjnych, jakie były stosowane w pierwszych latach istnienia państwa polskiego, w ogromnej mierze utrudnia normalny rozwój stosunków handlowych pomiędzy obu krajami. Izbie przypada w obecnej chwili doniosłe zadanie łagodzenia trudności, na jakie napotykają kupcy italscy i polscy i w tym kierunku rozwija odpowiednią akcję.

W r. b. do najważniejszych przejawów działalności Izby należy zaliczyć zajęcie się sprawą budowy i urządzenia pawilonu Rzeczypospolitej Polskiej na Międzynarodowych Targach w Medjolanie, o czem szczegółowo piszemy na osobnem miejscu, współdziałanie w powołaniu do życia Komitetu Prowincjonalnego Izby w Katowicach oraz przystąpienie do wydawania własnego miesięcznika, zainicjowanego przez d-ra Antonio Menotti Corvi'ego, radcy Handlowego Poselstwa Włoskiego w Warszawie.

Władze Izby na rok 1926—27: Prezydjum Honorowe: Giovanni Cesare Maioni, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny; dr. Antonio Menotti Corvi, Radca Handlowy Poselstwa Italskiego w Warszawie. Prezes Izby: Józef Werner. Wiceprezesi: dr. Andrea Barigiani i Juljan Brygiewicz. Członkowie Zarządu: Inż. Marcin Maliniak, Tadeusz Marchlewski, Edward Simon i Rudolf Weitz.

Il ritorno al regime di regolamentazione, che era stato applicato nei primi anni dell'esistenza dello Stato Polacco, ostacola assai lo svolgersi normale delle relazioni commerciali fra i due Paesi.

La Camera dal conto suo fa tutto il possibile per diminuire tali difficoltà incontrate dai commercianti italiani e polacchi.

Fra le più importanti manifestazioni dell'attività della Camera occorre ricordare le pratiche da essa svolte presso le Autorita competenti per la construzione del padiglione della Repubblica Polacca alla Fiera Internazionale di Milano, di cui i particolari sono riportati in un articolo a parte, nonche la sua cooperazione alla costituzione del Comitato Provinciale della Camera a Katowice. Infine la Camera ha cominciato la pubblicazione del proprio Organo mensile, di cui l'iniziatore è il Dott. Antonio Menotti Corvi, Addetto Commerciale alla Legazione d'Italia.

Presidenza della Camera per l'anno 1926/27.

Presidenza Onoraria:

S. E. Giovanni Cesare Maioni, Inviato Straordinario e Ministro Plenipotenziario d'Italia.

Dott. Antonio Menotti Corvi, Addetto Commerciale alla Legazione d'Italia.

Presidenza Effettiva:

Presidente della Camera, Giuseppe Werner, Vice Presidenti: Dott. Andrea Barigiani e Giulio Brygiewicz. Membri del Consiglio Direttivo: Ing. Martino Maliniak, Taddeo Marchlewski, Edoardo Simon, Rodolfo Weitz.

Inauguracja Komitetu Prowincjonalnego w Katowicach Izby Handlowej Polsko-Italskiej w Warszawie

W dniu 15 b. m. miała miejsce inauguracja Komitetu Prowincjonalnego w Katowicach Izby Handlowej Polsko-Italskiej w Warszawie. Celem działalności tego Komitetu będzie przyczynienie się do zacieśnienia stosunków gospodarczych polsko-italskich na gruncie górnośląskim. Na inaugurację tę, która odbyła się w lokalu Związku Górnośląskiego Przemysłu Górniczno-Hutniczego, przybyli liczni przedstawiciele sfer rządowych i gospodarczych, a między innemi: Marszałek Sejmu Śląskieog, dr. Konstanty Wolny, Nacz. Wydz. Wojew. Śląskiego, Szymon Rudowski, dr. Foni, p. ob. Konsula Italskiego w Katowicach, b. minister inż. Józef Kiedroń, dr. Paweł Geisenheimer, dr. Zygmunt Przybylski, inż. Józef Dworzańczyk, dr. Wacław Olszewicz, dr. Herbert Sand, członkowie kolonji italskiej i t. p.

W uroczystości tej w zastępstwie Posła Maioniego wziął udział Radca Handlowy Poselstwa Italskiego, dr. Antonio Menotti Corvi.

L'inaugurazione del Comitato Provinciale a Katowice della Camera di Commercio Polacco-Italiana a Varsavia

Il 15 del m. c. avvenne l'inaugurazione del Comitato Provinciale a Katowice della Camera di Commercio Polacco-Italiana a Varsavia. Lo scopo di questo Comitato è di contribuire all'allacciamento delle relazioni economiche polacco-italiane sul territorio dell'Alta Slesia. L'inaugurazione ebbe luogo nel locale dell'Unione delle Miniere e Fonderie dell'Alta Slesia, e vi presero parte numerosi rappresentanti del Governo e della classe industriale e commerciale, fra i quali il Maresciallo della Dieta dell'Alta Slesia, Dott. Costantino Wolny, il Direttore della Sezione industriale della provincia di Slesia, Simone Rudowski, il Reggente del Consolato d'Italia a Katowice, Dott. Foni, l'ex-Ministro Guseppe Kiedroń, Dott. Paolo Giesenheimer, Dott. Sigismondo Przybylski, Ign. Giuseppe Dworzańczyk, Dott. Wacław Olszewicz, Dott. Erberto Sand, i membri della colonia italiana ecc.

A questa solennità prese parte il Dott. Antonio Menotti Corvi, Addetto Commerciale alla Legaziione

Po zagajeniu zebrania przez prezesa Komitetu, p. inż. Józefa Dworzańczyka, który przedstawił zebranym przybyłego specjalnie na inaugurację Komitetu d-ra Menotti Corvi'ego, zabrał głos p. o. Konsula Italskiego w Katowicach dr. Foni, który usprawiedliwił nieobecność na inauguracji Posła Maioniego i dał wyraz przekonaniu, że nowokreowany Komitet Katowicki spełni zadania, które postawił sobie za cel swej działalności.

Następnie dr. Menotti Corvi wygłosił prelekcję „O tradycjach historycznych stosunków gospodarczych polsko-italskich", w której naszkicował rozwój tych stosunków od czasów najdawniejszych do chwili obecnej i rzucił światło na ich możliwości rozwojowe. Po odczycie tym, który był wysłuchany z dużem zainteresowaniem, przemawiali dr. Olszewicz, wskazując na możliwości i kierunki rozwojowe w zakresie stosunków gospodarczych między G. Śląskiem i Italją, oraz dr. Sand.

Po inauguracji Komitet Katowicki Izby Handlowej Polsko-Italskiej urządził bankiet na cześć d-ra Menotti Corvi'ego, na którym wzniesiono szereg toastów pod adresem coraz bardziej potęgującej się przyjaźni polsko-italskiej.

d'Italia, rappresentante il R. Ministro S. G. Maioni.

Dopo che il Presidente del Comitato, Ing. Giuseppe Dworzańczyk, ebbe aperto la seduta, presentando ai riuniti il Dott. Menotti Corvi, giunto espressamente per l'inagurazione, Reggente del Consolato d'Italia a Katowice Dott. Foni prese la parola, giustificando l'assenza del Ministro Maioni ed esprimendo la sua convinzione, che il Comitato di Katowice di nuova creazione realizzerà lo scopo che si è proposto.

In seguito, il Dott. Menotti Corvi pronunziò una conferenza „Sulle tradizioni storiche dei rapporti economici italo-polacchi, nella quale abbozzó lo svolgersi di queste relazioni dai tempi più antichi fino al giorno d'oggi, e le possibilità del loro sviluppo nel futuro. Dopo tale conferenza ricca di dati informativi — ascoltata col massimo interesse, presero parola il Dott. Olszewicz, accennando sulle posibilità e tendenze dello dello sviluppo delle relazioni economiche fra l'Alta Slesia e l'Italia, e il Dott Sand.

Dopo l'inagurazione, il Comitato organizzò un banchetto in onore del Dott. Menotti Corvi, dove molti brindisi furono pronunciati sull l'amicizia polacco-italiana, i cui legami si stringono sempre più fortemente. ,

Targi Medjolańskie i udział w nich Palski

La Fiera di Milano e la partecipazione ad essa della Polonia

W dn. 12 kwietnia r. b. po raz ósmy zostaną otwarte Targi Medjolańskie i będą trwały do dn. 27-go kwietnia. Zapoczątkowały je jarmarki jesienne, urządzane pod patronatem Św. Ambrożego i gromadzące zarówno kupców i producentów krajowych, jak i zagranicznych. Jarmarki te przekształciły się z czasem w wystawę próbek, która miała na celu ułatwianie wymiany handlowej wewnątrz kraju oraz z krajami obcemi. W r. 1922 wystawie tej nadano charakter instytucji autonomicznej i znacznie ją rozszerzono. W r. 1923 przestrzeń, przez nią zajmowana, wynosiła w obwodzie dwa i pół kilometra, jej zaś powierzchnia — 320 tys. m. kw. Na tej powierzchni zaczęto wznosić stałe budynki. Według nowego planu regulacyjnego przestrzeń, zajęta przez pawilony, będzie wynosiła 220 tys. m. kw.

Wśród budynków, znajdujących się na terenie Targów na uwagę zasługują: dwa Pałace Złotników, wspaniały Pałac Sportowy, który w r. b. ma być znacznie powiększony, Pawilon Mody, Pałac Przemysłu Włókienniczego, Salon Win Italskich, pałace Przemysłu Hotelarskiego, Meblarskiego, pawilony przemysłów: Chemicznego, Mechanicznego i Mleczarskiego, podwójny pawilon instrumentów naukowych, pawilon Zootechniczny, Domek Tytoniowy, Dom Leśny, hangary lotnicze i t. p.

La partecipazione polacca alla Fiera di Milano

Il numero dei padiglioni ufficiali degli Stati Esteri alla Fiera di Milano aumenta ogni anno e ad essi si aggiunge ora il padiglione governativo della Repubblica Polacca. Alla realizzazione dell'iniziativa di far sorgere il padiglione suddetto presa, qualche mese fa, dal Delegato Onorario della Fiera Dott. Antonio Menotti Corvi, Addetto Commerciale alla R. Legazione d'Italia in Varsavia, la Camera di Commercio Polacco-Italiana ha prestato un prezioso aiuto e dopo aver superato varie difficoltà, l'azione concordemente svolta ha potuto raggiungere lo sperato successo. Il Governo polacco, desica la partecipazione alla Fiera, affidava alla Camera di Commercio l'incarico di provvedere alla costruzione e all'arredamento del padiglione.

È doveroso mettere in rilievo il cordiale ed efficace interessamentto, dimostrato a questa importante manifestazione economica, da parte del Ministero degli Esteri e in particolar modo da S. E. il Ministro Augusto Zaleski e dal Dott. Taddeo Grabowski, Ministro Plenipotenziario e Capo della sezione Stampa al Ministero stesso — grazie a chè, la Camera di Commercio potè ottenere dal Governo i fondi necessari per la costruzione del padiglione.

In occasione di tale partecipazione della Polonia è sorto un Comitato d'onore di cui fanno parte: Ministro degli Affari Esteri August Zaleski, Ministro

Własne pawilony posiadają poszczególne prowincje italskie, większe firmy handlowe i przemysłowe krajowe i zagraniczne (m. in. i polskie) oraz dziewięć obcych państw (Francja, Anglja, Niemcy, Szwajcarja, Belgja, Holandja, Japonja, Rosja i Argentyna).

W r. 1926 liczba wystawców wynosiła 5.112, z których 3,954 było narodowości italskiej i 1.158 — obcej. Najliczniej były reprezentowane kraje następujące: Francja, Niemcy, Ameryka, Rosja, Anglja, Hiszpanja, Szwajcarja i Belgja.

Liczba zwiedzających w r. ub. wynosiła 1,800,000 osób, co świadczy, iż frekwencja na Targach była bardzo znaczna. W r. b. spodziewany jest zarówno wzrost liczby wystawców, jak i frekwencji ze strony osób zwiedzających.

W r. b. liczbę pawilonów oficjalnych, reprezentujących na Targach Medjolańskich obce państwa, powiększy pawilon rządowy Rzeczypospolitej Polskiej.

Z inicjatywą budowania tego pawilonu przed kilku miesiącami wystąpił delegat honorowy Targów, p. dr. Antonio Menotti Corvi, Radca Handlowy Poselstwa Italskiego w Warszawie, a w podjętych przezeń zabiegach współdziałała Izba Handlowa Polsko-Italska w Warszawie. Akcja ta została ostatecznie uwieńczona powodzeniem. Rząd Polski wyraził zgodę na wybudowanie pawilonu polskiego i upoważnił Izbę do zajęcia się przeprowadzeniem odpowiednich formalności oraz jego wybudowaniem i urządzeniem.

Godzi się nadmienić, iż w ogromnej mierze do zrealizowania inicjatywy wybudowania na Targach Medjolańskich pawilonu polskiego przyczyniło się Ministerstwo Spraw Zagranicznych i szczególnie pp.: Minister August Zaleski oraz dr. Tadeusz Grabowski, naczelnik Wydziału Prasowego M. S. Z. Dzięki zajęciu przez nich życzliwego stanowiska i poparciu wspomnianej inicjatywy Izba zdołała uzyskać niezbędne fundusze na budowę pawilonu i mogła przystąpić do czynności organizacyjnych.

W porozumieniu z zainteresowanymi czynnikami rządowymi powołano do życia Komitet Wykonawczy, w skład którego weszli przedstawiciele odnośnych ministerstw oraz organizacyj społecznych. Zadanie jego miało polegać na współdziałaniu w pracach i wszelkich poczynaniach Izby, około wybudowania i urządzenia pawilonu. Oprócz Komitetu Wykonawczego został utworzony Komitet Organizacyjny honorowy, w skład którego weszli p.p.: August Zaleski, Minister Spraw Zagranicznych; Roman Knoll, Poseł Rzeczypospolitej Polskiej w Rzymie; Giovanni Cesare Maioni, Poseł Italski w Warszawie; Eugenjusz Kwiatkowski, Minister Przemysłu i Handlu; Karol Niezabytowski, Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych; Antonio Menotti Corvi, Delegat Honorowy Targów Medjolańskich, Radca Handlowy Poselstwa Italskiego w Warszawie; Józef Werner, Prezes Izby Handlowej Polsko-Italskiej w Warszawie, Andrea Barigiani, Vice-Prezes Izby Handlowej Polsko-Italskiej w Warszawie; Józef Kiedroń, Prezes Rady Zrzeszenia Polskiej Ekspansji Gospodarczej; Antoni Wierzbicki, dyrektor naczelny Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, poseł na Sejm. Wykonanie projektu budowy pawilonu powierzono p. Bogumiłowi Rogaczewskiemu, jednemu z wybitniejszych polskich architektów. Plan i projekt budowy został już przez arch. Rogaczewskiego wykonany. Według tego projektu pawilon będzie utrzymany w stylu polskim epoki odrodzenia i zajmie przestrzeń 150 m. kw.

di Polonia a Roma Roman Knoll, R. Ministro d'Italia a Varsavia Giovanni Cesare Maioni, Ministro d'Industria e Commercio Eugenjusz Kwiatkowski, Ministro dell'Agricoltura e dei Beni dello Stato Karol Niezabytowski, Delegato Onorario della Fiera Antonio Menotti Corvi Addetto Commerciale presso R. Legazione Italiana, Presidente della Camera di Commercio Polacco-Italiana a Varsavia Józef Werner, Vice Presidente della Camera di Commercio Polacco-Italiana Andrea Barigiani, Presidente del Consiglio dell'Ente per l'Espansione Economica Józef Kiedroń, Presidente dell'Associazione Centrale dell'Industria, Commercio e Finanze On. Antoni Wierzbicki.

D'intesa poi col Governo polacco è stato costituito un Comitato esecutivo, composto di rappresentanti dei Ministeri e delle Organizzazioni sociali ed economiche nazionali interessate, a cui venne affidata l'attuazione della decisione del Governo circa la costruzione del Padiglione e la cura dell'esposizione campionaria nel medesimo. Anche ai lavori di questo Comitato prende attissima parte, sia in qualità di Delegato Onorario della Fiera che in quella di Addetto Commerciale, il Dott. Menotti Corvi.

Il progetto del padiglione fu ideato dal Sig. Bogumil Rogaczewski, valoroso architetto polacco. Esso è in stile del Rinascimento polacco e occuperà un area di 150 m. q.

Quest'anno nel manzionato padiglione saranon esposti esclusivamente campioni di industrie governative (del Monopolio di spirito, quello dei tabacchi, del petrolio, delle miniere, delle foreste demaniali, ecc.) e di istituzioni comunali. La decorazione dello interno del padiglione sarà fatta con tappeti di fabbricazione polacca. Oltre gli accennati campioni vi saranno esposte pure delle tavole e dei diagrammi statistici dimostranti i progrssi economici raggiunti dalle varie provincie della Polonia.

Il padiglione, che sarà inaugurato con solennità nella giornata dedicata alla Polonia, attierà senza dubbio, per la sua interessantissima collezione campionaria, numerosi visitatori, aumentando così l'interessamento dell'Italia per la Polonia, anche nel compo economico.

W r. b. w pawilonie tym będą wystawione wyłącznie eksponaty przedsiębiorstw państwowych oraz instytucyj samorządowych, (niektórych więc monopoli, jak np. spirytusowego i tytuniowego, Państwowych Zakładów Naftowych, Polskich Kopalń Skarbowych, Lasów Państwowych i t. p.). Pawilon będą zdobiły makaty i kilimy, pochodzące z polskich wytwórni. Poza eksponatami będą wystawione wykresy i tablice statystyczne, które w sposób niezmiernie plastyczny zobrazują postępy, osiągnięte w poszczególnych dziedzinach życia gospodarczego Polski oraz przedsiębiorstwach państwowych.

Nie wątpimy, iż pawilon polski na Targach Medjolańskich będzie cieszył się bardzo ożywioną frekwencją, uzasadnioną niezmiernie interesującym zbiorem eksponatów, jakie mają być w nim wystawione, i nie pozostanie bez wpływu na wzmożeniu się zainteresowania w Italji Polską, jako terenem gospodarczym.

el.

Redaktor: Dr. Leon Pączewski

Wydawca: Izba Handlowa Polsko-Italska w Warszawie

Drukarnia Rolnicza, Warszawa, Złota 24.